

MALAYSIA

**PENYATA RASMI PARLIMEN
DEWAN NEGARA**

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL KEEMPAT
MESYUARAT PERTAMA**

K A N D U N G A N

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN	(Halaman 1)
USUL:	
Waktu Mesyuarat dan Urusan Dibebaskan Daripada Peraturan Mesyuarat	(Halaman 23)
Rancangan Malaysia Kedua Belas (2021-2025)	(Halaman 24)

AHLI HADIR

1. Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua, Tan Sri Dato' Seri Utama Dr. Rais bin Yatim
2. “ Timbalan Yang di-Pertua Dato' Seri Mohamad Ali bin Mohamad (Melaka)
3. “ Datuk Dr. Mohd Radzi bin Jidin [Menteri Kanan Pendidikan]
4. “ Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad [Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Hal Ehwal Agama)]
5. “ Dato' Dr. Mah Hang Soon [Timbalan Menteri Pendidikan I]
6. “ Dato' Sri Ti Lian Ker [Timbalan Menteri Belia dan Sukan]
7. “ Tuan Ahmad bin Yahaya (Kedah)
8. “ Dr. Ahmad Azam bin Hamzah (Negeri Sembilan)
9. “ Dato' Ajis bin Sitin (Pahang)
10. “ Tuan Aknan a/l Ehtook
11. “ Tuan Haji Aziz bin Ariffin (Perlis)
12. “ Tuan Balasubramaniam a/l Nachiappan
13. “ Datuk Haji Bashir bin Haji Alias (Wilayah Persekutuan Labuan)
14. “ Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan (Sabah)
15. “ Datuk Donald Peter Mojuntin (Sabah)
16. “ Puan Fadhlina binti Dato' Sidek (Pulau Pinang)
17. “ Dato' Isa bin Ab. Hamid
18. “ Tuan Jaziri Alkaf Abdillah Suffian
19. “ Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan (Johor)
20. “ Datuk John Ambrose
21. “ Dato' Juhanis binti Abd Aziz (Pahang)
22. “ Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair (Negeri Sembilan)
23. “ Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin
24. “ Datuk Wira Koh Nai Kwong (Melaka)
25. “ Puan Lim Hui Ying (Pulau Pinang)
26. “ Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad (Kelantan)
27. “ Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya (Wilayah Persekutuan, Putrajaya)
28. “ Tuan Ir. Md. Nasir bin Hashim
29. “ Datuk Mohan a/l Thangarasu
30. “ Tan Sri Dato' Seri Mohd Radzi bin Tan Sri Sheikh Ahmad
31. “ Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh (Terengganu)

AHLI HADIR (samb/-)

32.	Yang Berhormat	Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip (Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur)
33.	"	Dato' Dr. Nuing Jeluing (Sarawak)
34.	"	Dato' Wira Othman bin Aziz (Kedah)
35.	"	Datuk Paul Igai
36.	"	Datuk Ras Adiba binti Mohd Radzi
37.	"	Datuk Razali bin Idris
38.	"	Puan Rita Sarimah a/k Patrick Insol
39.	"	Tuan Robert Lau Hui Yew
40.	"	Tuan Seruandi bin Saad (Perlis)
41.	"	Tuan Suresh Singh a/l Rashpal Singh (Selangor)
42.	"	Puan Susan Chemera Anding
43.	"	Datuk Teo Eng Tee @ Teo Kok Chee
44.	"	Dato' Sri Vell Paari a/l Tun Samy Vellu
45.	"	Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff (Kelantan)
46.	"	Dr. Yaakob bin Sapari (Selangor)
47.	"	Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili (Sarawak)
48.	"	Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri

AHLI TIDAK HADIR

1.	Yang Berhormat	YM Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz [Menteri Kewangan]
2.	"	Tuan Wan Ahmad Fayhsal bin Wan Ahmad Kamal [Timbalan Menteri Perpaduan Negara]
3.	"	Datuk Lim Ban Hong [Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri]
4.	"	Dato' Dr. Ahmad Masrizal Muhammad [Timbalan Menteri Pengajian Tinggi]
5.	"	Dato' Haji Husain bin Awang (Terengganu)

**AHLI TIDAK HADIR
(DI BAWAH PERATURAN MESYUARAT 83)**

1.	Yang Berhormat	Datuk Guan Dee bin Koh Hoi

HADIR BERSAMA

1. Yang Berhormat Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Menteri Kesihatan]
2. “ Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Menteri Perpaduan Negara]
3. “ Dato' Sri Dr. Adham bin Baba [Menteri Sains, Teknologi Dan Inovasi]
4. “ Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Ekonomi)]
5. “ Tan Sri Noh bin Haji Omar [Menteri Pembangunan Usahawan dan Koperasi]
6. “ Datuk Dr. Haji Abd Latiff bin Ahmad [Menteri Di Jabatan Perdana Menteri (Tugas-tugas Khas)]
7. “ Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Menteri Wilayah Persekutuan]
8. “ Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad [Timbalan Menteri Pembangunan Luar Bandar I]
9. “ Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib [Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan]
10. “ Dato' Sri Dr. Wee Jeck Seng [Timbalan Menteri Perusahaan Perlindungan dan Komoditi I]
11. “ Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid [Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tugas-tugas Khas)]
12. “ Datuk Zahidi bin Zainul Abidin [Timbalan Menteri Komunikasi dan Multimedia]
13. “ Dato' Haji Kamarudin bin Jaffar [Timbalan Menteri Luar Negeri]
14. “ Datuk Seri Haji Ahmad bin Hamzah [Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Makanan]
15. “ Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin [Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-Undang)]
16. “ Dato' Haji Rosol bin Wahid [Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna]
17. “ Datuk Jonathan bin Yasin [Timbalan Menteri Dalam Negeri II]
18. “ Datuk Ago anak Dagang [Timbalan Menteri Kesihatan II]
19. “ Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd. Yusoff [Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat]
20. “ Datuk Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Timbalan Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi]
21. “ Datuk Seri Jalaluddin bin Alias [Timbalan Menteri Wilayah Persekutuan]

DEWAN NEGARA**Ketua Pentadbir Parlimen**

Nor Yahati binti Awang

Setiausaha Dewan Negara

Muhd Sujairi bin Abdullah

Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan)

Riduan bin Rahmat

PETUGAS-PETUGAS PENYATA RASMI (HANSARD)

Monarita binti Mohd Hassan

Azhari bin Hamzah

Halijah binti Mat Sin

Rosna binti Bujairomi

Alzian binti Baharudin

Mohamad Basil Hazman bin Baharom

Muhammad Qhidir bin Mat Isa

Noraidah binti Manaf

Siti Norlina binti Ahmad

Nor Hamizah binti Haji Hassan

Sherliza Maya binti Talkah

Nor Liyana binti Ahmad

Sharifah Nor Asilah binti Syed Basir

Nik Nor Ashikin binti Nik Hassan

Hafilah binti Hamid

Nor Faraliza binti Murad @ Nordin Alli

Nor Effazimmah binti Maliki

Nur Annisa binti Hamid

Herdawati binti Mohd Amir Abbu

Hasnah Sakinah binti Mohd Hashim

Nur Hazwanie binti Mohd Rozali

Yoogeswari a/p Muniandy

Muhamad Fazal bin Mahat

Nor Aizafasya binti Zainal

Ahmad Syahril bin Haji Sikari @ Sik'ari

Azmir bin Mohd Salleh

Mohd. Izwan bin Mohd. Esa

Nor Kamsiah binti Asmad

Aifarina binti Azaman

Noorfazilah binti Talib

Farah Asyraf binti Khairul Anuar

Julia binti Mohd. Johari

Syahila binti Ab Mohd Khalid

Ismalinda binti Ismail

Hazliana binti Yahaya

Amir Arshad bin Ab Samad

Hizamihatim Maggisa bin Juara

Muhammad Firdaus bin Ahmad

Izzul Syazwan bin Abdul Halim

Maryam binti Azinuddin

Mohd Aizuddin bin Pahrol Laili

Nurul Syakirah binti Ibharim

Suhaila binti Sariffuddin

Siti Fatimah Nurain binti Mohamad

Nor Afina binti Mohamed Rashid

Nik Muhammad Ismail bin Karim

MALAYSIA
DEWAN NEGARA
PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGGAL KEEMPAT
MESYUARAT PERTAMA
Khamis, 21 Oktober 2021

Mesyuarat dimulakan pada pukul 10.00 pagi

DOA

*[Timbalan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

1. Puan Susan Chemerai Anding minta Menteri Komunikasi dan Multimedia menyatakan, apa kemajuan yang telah dicapai untuk mengekang penyebaran maklumat/berita palsu menerusi SMS atau media sosial.

Timbalan Menteri Komunikasi dan Multimedia [Datuk Zahidi bin Zainul Abidin]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Kementerian Komunikasi dan Multimedia sentiasa cakna dan bersiap sedia dalam membendung penyalahgunaan media sosial khususnya aplikasi *WhatsApp* dan *Facebook* yang mampu mencetuskan kegusaran dalam kalangan orang ramai.

Antara strategi yang dilaksanakan menerusi kaedah mendidik, mencegah dan menguatkuasakan undang-undang. KKMM telah mengambil inisiatif dengan menubuhkan Jawatankuasa Penyelarasan Penjelasan Isu dan Berita Palsu pada 21 Julai 2021 sebagai salah satu usaha untuk memperkasakan penyampaian maklumat kepada masyarakat.

Jawatankuasa ini berperanan membincangkan naratif bagi menjelaskan atau menafikan isu-isu semasa serta berita palsu yang dikenal pasti dengan input daripada kementerian yang berkaitan. Bagi strategi mendidik, KKMM bersama-sama dengan agensinya sentiasa mengingatkan pengguna tentang kepentingan penggunaan Internet secara berhemah dan mengamalkan nilai-nilai murni.

Pelbagai kempen seperti, *"Tidak Pasti Jangan Kongsi"* dan *"Klik Dengan Bijak"* yang dilaksanakan Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia merupakan antara program mendapat perhatian ramai. SKM juga telah melancarkan portal <https://sebenarnya.my/> pada tahun 2017 menafikan berita-berita palsu yang sering berlaku di media sosial.

Sejak pelancarannya pada 14 Mac 2017 sehingga September 2021 jumlah layaran keseluruhan portal <https://sebenarnya.my/> telah mencecah 275.85 juta. Antara Januari 2018 sehingga Disember 2019 portal <https://sebenarnya.my/> telah menerima 63.7 juta- layaran secara purata dan 2.65 juta *hits* setiap bulan.

Namun, setelah pandemik COVID-19 melanda negara antara Julai 2020 hingga Ogos 2021 portal <https://sebenarnya.my/> telah menerima 198.31 juta- layaran atau secara purata 9.0 juta *hits* setiap bulan. Peningkatan mendadak sebanyak 260 peratus terhadap purata *hits* layaran setiap bulan sebelum ini selepas pandemik COVID-19 menunjukkan kesedaran masyarakat untuk menyemak berita yang diragui kesahihannya, secara tidak langsung menunjukkan keupayaan kerajaan dalam membudayakan amalan menyemak terutamanya dalam keadaan kecemasan kesihatan awam melibatkan COVID-19 pada masa ini.

Selain itu, KKMM telah mewujudkan pasukan respons pantas yang dianggotai pegawai-pegawai berhemah daripada KKMM, Majlis Keselamatan Negara dan Jabatan Perdana Menteri dengan kerjasama kementerian dan agensi berkaitan sebagai antara langkah proaktif bagi tujuan tersebut bermula 20 Mac 2020 hingga 20 September 2021, sebanyak 489 penafian berita palsu. Berita tidak benar telah disiarkan dan dijelaskan kepada masyarakat. Daripada 486 jumlah kelulusan berkenaan sebanyak 210 pemakluman bersamaan 43.84 peratus penafian berita palsu oleh PRP adalah berkaitan COVID-19 termasuk isu-isu vaksin COVID-19 telah diperjelaskan kepada masyarakat. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan.

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Tuan Yang di-Pertua.

Puan Susan Chemerai Anding: Soalan tambahan.

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Boleh saya bertanya?

Timbalan Yang di-Pertua: Boleh.

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat sahabat saya Menteri. Kemajuan yang dicapai nampaknya peningkatan penafian-penafian yang dibuat bagi membendung berita-berita palsu ini. Akan tetapi saya hendak tanya setakat hari ini ada atau tidak tindakan-tindakan dari mahkamah dan berapa banyak tindakan mahkamah yang telah diambil terhadap penyebar-penyebar berita ini dan apakah hukuman maksimumnya? Terima kasih.

Datuk Zahidi bin Zainul Abidin: Terima kasih Yang Berhormat Senator. Antara 18 Mac 2020 hingga 10 Oktober 2021, PRDM telah membuka sebanyak 324 Kertas Siasatan bagi penyebaran berita palsu atau berita yang melibatkan ketenteraman awam. Daripada 324 tersebut 46 kes telah dituduh di mahkamah, 127 kes diklasifikasikan sebagai tiada tindakan lanjut, tujuh kes diklasifikasikan sebagai kertas untuk simpanan, manakala 128 kes masih berada dalam siasatan. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan lain?

Puan Susan Chemerai Anding: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Ya.

Puan Susan Chemerai Anding: Saya mahu bertanya berkenaan dengan penyebaran video bunuh diri yang banyak ditularkan semasa pandemik COVID-19. Adakah sebarang pendakwaan dibuat oleh SKMM terhadap mereka yang menyebarkan video seperti ini?

Datuk Zahidi bin Zainul Abidin: Terima kasih Yang Berhormat Senator untuk pengetahuan Yang Berhormat Senator setakat hari ini, seperti yang saya katakan tadi kes-kes yang kita membuat laporan ini, ada kes-kesan yang kita siasat dan tindakannya kita akan ambil. Akan tetapi, daripada segi kes bunuh diri ini ada yang kes bunuh diri benar dan ada yang tidak benar. Jadi yang tidak benar itu masih kita lihat dalam siasatan adakah kita boleh bawa dalam kes-kes ini, dimasukkan dalam Ordinan Darurat dan juga Akta Komunikasi dan Multimedia 1998. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Ada soalan lain?

■1010

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya hendak bertanya kepada pihak kerajaan, yang hendak memantau daripada pihak kementerian ini lebih kurang berapa- staf? Benda sekarang sudah berjumlah ratusan ribu. Daripada pihak kementerian berapa orang yang sedang memantau semua berita palsu dalam SMS ini, yang dibawa dalam e-mel dan sebagainya? Terima kasih.

Datuk Zahidi bin Zainul Abidin: Terima kasih Yang Berhormat Senator. Dia sebenarnya kita lihat- masa saya membuat lawatan itu, pegawai yang kita letak di situ lebih kurang dalam 30 oranglah, tetapi kalau lebih banyak, kita akan tambah dari semasa ke semasa, tetapi yang penting sekali ini ialah laporan orang ramai.

Maknanya, kita harap orang ramai ini akan membuat laporanlah kalau kata berita itu tidak benar, *check* semua dan mereka akan buat laporan. Sebab itu kita ada portal laporan sebenarnya.my dan sebagainya. Laporan itu kita terima, baru kita siasat, tetapi anggotanya kita kata dalam lebih kurang 30 orang. Kalau tidak cukup, kita mungkin tambah dari semasa ke semasa. Terima kasih.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Soalan tambahan.

Timbalan Yang di-Pertua: Cukup tiga sahaja ya.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Cukup tiga.

Timbalan Yang di-Pertua: Patut dua tapi saya lebihkan satu tadi.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Mustahak juga ini.

Timbalan Yang di-Pertua: Seterusnya saya mengucapkan ribuan terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Zaidi bin Zainul Abidin yang memberi jawapan tadi.

Seterusnya soalan nombor 2.

2. Tuan Balasubramaniam a/l Nachiappan minta Menteri Wilayah Persekutuan menyatakan, tentang projek Residensi Wilayah, yang mana harga jualan bermula sekitar RM200 ribu, adakah pihak kementerian bercadang menurunkan atau mewujudkan diskaun terutama bagi mereka yang pertama kali ingin memiliki rumah dan golongan B40.

Timbalan Menteri Wilayah Persekutuan [Datuk Seri Jalaluddin bin Alias]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Juga saya ucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Tuan Balasubramaniam a/l Nachiappan tentang soalan yang berkaitan dengan Kementerian Wilayah Persekutuan.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Dewan yang mulia ini, Program Residensi Wilayah yang dahulunya dikenali sebagai RUMAWIP yang merupakan program rumah mampu milik di Wilayah Persekutuan Putrajaya dan Labuan dengan harga jualan yang tidak melebihi RM300 ribu. Bukan RM200 ribu ya, seperti yang dikemukakan oleh Yang Berhormat Senator.

Ini kerana unit rumah Residensi Wilayah ini berkeluasan minima 900 kaki persegi bagi setiap unit dan khusus untuk mereka yang berpendapatan sederhana yakni M40.

Baru-baru ini, Residensi Wilayah telah diumumkan, seperti yang kita sedia maklum, telah diumumkan oleh Yang Berhormat Menteri, Residensi Wilayah ini telah dijenamakan sekali lagi sebagai Residensi Wilayah Persekutuan ataupun Residensi Wilayah Keluarga Malaysia.

Manakala Program Residensi Prihatin- ini yang ditanya oleh Yang Berhormat Senator tadi- yakni yang sekarang ini dikenali sebagai Residensi Prihatin Keluarga Malaysia merupakan rumah mampu milik Wilayah Persekutuan dengan harga jualan yang tidak melebihi RM200 ribu satu unit dan setiap unit itu keluasan minima 750 kaki persegi. Yang tadi 900, yang ini 750. Rumah Residensi Prihatin Keluarga Malaysia ini adalah khusus untuk golongan B40. Ini khusus untuk mereka.

Kerana itu, bagi kedua-dua program rumah mampu milik Wilayah Persekutuan tersebut, Kementerian Wilayah Persekutuan tidak ada, setakat ini, sebarang cadangan untuk menurunkan ataupun mewujudkan sebarang diskaun bagi kedua-dua program rumah mampu milik yang telah saya jelaskan tadi.

Harga jualan Residensi Keluarga Malaysia ini adalah tidak melebihi RM200 ribu seunit kerana berdasarkan kepada kajian kebolehlaksanaan pembangunan perumahan mampu milik Residensi Keluarga Malaysia di Wilayah Persekutuan, ini adalah harga yang boleh menjadi tarikan kepada pemaju untuk membangunkan 100 peratus komponen Residensi Keluarga Malaysia tanpa melibatkan dana kerajaan di atas tanah milik kerajaan.

Perkara ini telah mengambil kira kos-kos yang perlu ditanggung oleh pemaju. Kos-kos tersebut yang meliputi kos tanah, kos pembinaan, infrastruktur, fasiliti, caj, sumbangan dan pematuhan serta kos pembiayaan serta kos-kos lain yang terlibat.

Kerana itu, Kementerian Wilayah Persekutuan mengambil inisiatif dengan memperkenalkan Residensi Prihatin yang berharga di bawah RM200 ribu dengan keluasan seperti yang saya sebut tadi, 750 kaki persegi. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Soalan tambahan.

Timbalan Yang di-Pertua: Silakan Datuk Hisamudin.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Yang Berhormat Menteri, pada era BN, Kementerian Wilayah Persekutuan telah memperkenalkan RUMAWIP. Sebagaimana kita maklum bahawa 50 ribu buah rumah telah dibina di Kuala Lumpur, 20 ribu di Putrajaya, dan 10 ribu di Labuan. Berapakah jumlah rumah Residensi yang dibina selepas PH ambil alih sehingga ke hari ini? Saya hendak tahu, jumlah. Oleh sebab pelan itu saya ada dengar tadi, saya hendak tahu jumlahnya berapa, *target* kementerian.

Datuk Seri Jalaluddin bin Alias: Yang kalau pembinaan ketika PH memerintah ini, Tuan Yang di-Pertua, itu saya perlu data. Cuma, untuk rekod saya hendak jelaskan di Dewan Negara ini, Residensi Wilayah seperti yang saya sebut, kita ada perancangan untuk bina 80 ribu unit. Ini program 10 tahun yakni daripada program tahun 2018 sehingga 2028. Setakat ini 54 ribu dalam pembinaan sahaja, projek dan pembinaan. Daripada 80 ribu tadi, projek yang sudah siap 12,444. Selainnya dalam pembinaan dan juga dalam perintah pembangunan.

Tetapi yang penting untuk rekod bagi Dewan yang berbahagia ini ialah bagi Residensi Prihatin Keluarga Malaysia, yakni untuk golongan B40 yang saya sebut 40 ribu tadi, ini program yang telah dilancarkan pada tahun 2021 di bawah kerajaan Keluarga Malaysia untuk kita bina 40 ribu di Kuala Lumpur, Putrajaya dan Labuan.

Setakat ini, bagi projek Residensi Prihatin Keluarga Malaysia ini, sebanyak 17,595 unit yakni 21 projek semuanya ini adalah dalam proses perancangan dan pembinaan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan Yang Berhormat Tuan Balasubramanian.

Tuan Balasubramaniam a/l Nachiappan: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan tambahan saya kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri, apakah yang menjadi faktor kegagalan buat golongan B40 ini yang memohon perumahan tersebut tetapi permohonan mereka ini ditolak? Bagaimanakah usaha pihak kementerian dalam membantu mereka ini? Terima kasih.

Datuk Seri Jalaluddin bin Alias: Kita sudah semua sedia maklum, Tuan Yang di-Pertua, perumahan banyak mana kita buat pun tetapi ini tidak boleh menampung keperluan golongan B40, M40 dan keperluan masyarakat di Wilayah Kuala Lumpur terutamanya. Oleh sebab itu, kita ada 60- saya sudah jelaskan di Dewan ini, kita ada 63 projek PPR pun *full*, penuh, dengan izin. Kita ada Residensi Wilayah, penuh. Kita ada Residensi Prihatin sekarang dalam proses pembinaan, pun penuh, tetapi setakat ini, Residensi Prihatin ini dalam proses permohonan untuk mereka membeli dan proses untuk menolak sebarang permohonan dan sebagainya sedang dalam perancangan kerana rumah belum siap, Tuan Yang di-Pertua.

Kemungkinan Yang Berhormat Senator mengemukakan soalan tadi adalah kerana kemungkinan syarat-syarat untuk mendapatkan kemudahan pinjaman bank itu tertakluk kepada beberapa faktor yang membolehkan mereka mendapatkan kemudahan pembiayaan dari bank-bank tertentu. Kementerian akan mengambil beberapa pendekatan bagi melihat kes-kes ini yang boleh memberikan sebarang bantuan atau sebagainya kepada mereka yang benar-benar memerlukan pemilikan Rumah Prihatin ini dan tidak boleh mendapatkan pembiayaan bank.

Kemungkinan pihak kementerian akan memperkenalkan beberapa pendekatan bagi membantu untuk mereka memiliki rumah mampu milik ini. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Soalan tambahan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Menteri ada menyebutkan bahawa sehingga tahun 2028, sekitar 80 ribu buah rumah Residensi Prihatin untuk kumpulan B40. Sekarang harga RM200 ribu. Sehingga tahun 2028 itu, anggaran kos yang diramalkan, yang dibuat kajian oleh kementerian, berapa sehingga tahun 2028 kenaikannya yang dibenarkan? Sekian, terima kasih.

Datuk Seri Jalaluddin bin Alias: Tuan Yang di-Pertua, saya minta izin buka ini... *[Membuka pelitup muka]* Bila sudah tiga kali bangun ini sempit saya walaupun boleh jugalah.

Yang Berhormat Senator sebut tadi Residensi yang RM200 ribu ini bukan Residensi Wilayah, tapi Residensi Prihatin. Yang kita hendak bina 80 ribu ini Residensi Wilayah Keluarga Malaysia. Sebanyak 80 ribu pada tempoh 10 tahun, dari tahun 2018 sampai 2028- RM300 ribu. Ini adalah harga siling yang telah ditetapkan oleh kementerian kerana perancangan bermula daripada sekarang. Oleh sebab itu kita mengambil kira beberapa kos tertentu yang boleh di-*absorb*, dengan izin, yang boleh dilaksanakan oleh pemaju yang telah berjaya bagi menjalankan proses pembinaan bagi Residensi Wilayah tadi.

■1020

Akan tetapi Yang Berhormat Senator sebut B40 tadi, B40 ini merupakan Residensi Prihatin Keluarga Malaysia yang kita buat selama lima tahun Yang Berhormat. Sekarang ini semua dalam proses perancangan 200 ribu- jumlah 200 ribu ini merupakan pembinaan dilakukan di atas tanah kerajaan. Kita sudah mengambil kira beberapa faktor yang saya sebut seperti caj pembangunan, fasiliti dan beberapa caj yang melibatkan pembangunan bagi kawasan ini untuk membolehkan pemaju ini menjual dengan harga RM200 ribu ke bawah Yang Berhormat bagi Rumah Prihatin Keluarga Malaysia ini. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Datuk Seri Jalaluddin bin Alias, Yang Berhormat Timbalan Menteri Wilayah Persekutuan.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Senator Dato' Zaidi bin Haji Suhaili.

3. Dato' Zaidi bin Haji Suhaili minta Menteri Belia dan Sukan menyatakan, sejauh mana peranan yang boleh dimainkan oleh Pejabat Belia dan Sukan Daerah untuk memastikan program belia dan sukan komuniti diaktifkan kembali selepas negara mencapai imuniti kelompok.

Timbalan Menteri Belia dan Sukan [Dato' Sri Ti Lian Ker]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Secara umumnya, pejabat belia dan sukan daerah berperanan untuk memastikan penyampaian perkhidmatan kerajaan melalui pelaksanaan program-program belia dan sukan dapat dinikmati di semua peringkat komuniti.

Pejabat belia dan sukan daerah turut berperanan untuk sentiasa melibatkan masyarakat setempat, pemimpin-pemimpin setempat dan pertubuhan-pertubuhan belia dalam melaksanakan dan membangunkan program-program belia dan sukan di semua peringkat daerah. Antaranya aktiviti-aktiviti ataupun program kemasyarakatan, program-program pembangunan bakat sukan akar umbi dan juga program-program pemeraksaan kepimpinan belia. Akibat berdepan dengan penularan wabak COVID-19, kebanyakan program tidak dapat dilaksanakan oleh Pejabat Belia dan Sukan Daerah disebabkan pandemik COVID-19. Walaupun terdapat beberapa buah program yang berjaya dan terus dilaksanakan melalui secara dalam talian.

Kini pembukaan semula sektor sukan dan rekreasi telah memperlihatkan ataupun memberi ruang kepada pejabat belia dan sukan daerah untuk mengadakan ataupun merencanakan dan mengaktifkan kembali, mempergiatkan semula pelbagai program belia dan sukan yang sebelum ini kita tidak dapat laksanakan.

Namun begitu, selain daripada pejabat belia dan sukan daerah, peranan aktiviti-aktiviti belia dan sukan ini seharusnya perlu juga dipertanggungjawabkan kepada semua pihak di peringkat akar umbi. Ini termasuk juga pemimpin-pemimpin tempatan dan juga wakil-wakil rakyat. Hanya dengan penglibatan aktif kita barulah program-program belia dan sukan boleh kembali rancak di semua peringkat komuniti.

Di peringkat kementerian, kita telah mengaktifkan semula program sukan dan telah pun dimulakan dengan sambutan Hari Sukan Negara yang telah akan melibatkan lebih daripada 1.6 juta penyertaan di seluruh negara nanti melalui pelbagai aktiviti dan program yang akan dilaksanakan di setiap peringkat. Ini juga diikuti dengan sambutan Hari Belia Negara nanti yang kita akan adakan pada penghujung bulan ini.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, sehingga September 2021, sebanyak empat program utama pembangunan belia dan sukan telah dilaksanakan oleh PBSB secara hibrid dengan memanfaatkan seramai 14,812 orang peserta. Manakala sembilan program utama lagi dalam perancangan untuk dilaksanakan secara hibrid tiga bulan berbaki bagi tahun 2021 dari Oktober sehingga Disember. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan.

Dato' Zaidi bin Haji Suhaili: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan tambahan saya adalah, apakah kementerian memberi peluang kepada pejabat belia dan sukan daerah untuk merancang pembangunan sukan tradisional yang mungkin popular di peringkat tempatan seperti sukan menyempit dan permainan gasing pangkah untuk dijadikan sebagai satu bentuk sukan yang boleh dipertandingkan di peringkat nasional dan seterusnya ke peringkat antarabangsa dan menjadi sandaran kepada negara kita untuk memenangi pingat sekiranya diketengahkan di peringkat antarabangsa.

Apakah bantuan kewangan yang diberi kepada kumpulan-kumpulan sasar yang ingin melaksanakan program untuk pejabat belia dan sukan daerah ini? Terima kasih.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Sememangnya kementerian menggalakkan apa jua sukan, apa juga aktiviti yang boleh menggiatkan dan memupuk semangat dan budaya kesukanan baik pun tradisional ataupun program-program yang popular. Daripada segi sukan dan aktiviti tradisional kita memerlukan kegiatan dipelopori oleh peringkat akar umbi. Sekiranya ada pasaran untuk peringkat daerah, peringkat negeri dan peringkat kebangsaan, saya yakin ia boleh dilaksanakan.

Kementerian Belia dan Sukan sentiasa menyediakan bantuan berbentuk dana pelaksanaan program kepada kumpulan sasar terutamanya kepada persatuan atau kelab belia dan sukan di pelbagai peringkat untuk merencanakan aktiviti belia dan sukan di semua peringkat. Sehubungan itu, persatuan belia atau kelab belia dan sukan boleh juga memohon dana bantuan pelaksanaan program melalui pejabat belia dan sukan daerah di daerah masing-masing untuk dikemukakan pada Jabatan Belia dan Sukan negeri untuk dipertimbangkan, diperhalusi dan diluluskan.

Selain itu, pejabat belia dan sukan daerah juga bekerjasama dengan semua persatuan ataupun kelab-kelab di semua daerah melalui program dan aktiviti yang dicadangkan dan akan dijalankan. Kerjasama pelaksanaan program secara bersama berupaya mengaktifkan kembali persatuan melalui dana program sedia ada yang disalurkan kepada persatuan untuk melaksanakan program dan aktiviti berkenaan. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid.

Dato' Isa bin Ab. Hamid: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin penjelasan daripada pihak Yang Berhormat Menteri untuk menjelaskan jumlah perniagaan *eSports* ataupun sukan *online* yang terjejas semasa pandemik ini. Apakah sokongan kerajaan bagi meningkatkan permainan *eSports* ataupun sukan *online*? Sekian, terima kasih.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Jawapan itu melibatkan angka. Terpaksa saya akan merujuk kepada jabatan dan kita akan jawab secara bertulis. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Senator Tuan Akan.

Tuan Aklan a/l Ehtook: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan saya, kita tahu bahawa sekolah merupakan sumber atlet kita. Saya hendak tanya, sejauh mana pihak Jabatan Belia dan Sukan daerah bekerjasama dengan sekolah untuk mengenal pasti bakat-bakat baharu di peringkat daerah. Terima kasih.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Kementerian melalui agensi-agensi yang ada, melalui institusi-institusi yang sedia ada dan melalui juga Kementerian Pendidikan sentiasa bekerjasama untuk mendapat ataupun mencungkil bakat-bakat yang terpendam. Sekiranya bakat-bakat yang *talented* ini, dengan izin, sekiranya ada individu-individu yang berbakat semestinya kementerian akan menjadikan mereka sebagai sasaran dan membantu mereka melalui program-program ataupun berkecimpung ataupun melibatkan diri dalam program yang kita adakan untuk mengasah bakat-bakat sebegini. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri Dato' Sri Ti Lian Ker Yang Berhormat Timbalan Menteri Belia dan Sukan.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

*Pat-pat siku lipat;
Soalan saya nombor empat.*

Timbalan Yang di-Pertua: Silakan Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri.

4. Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan minta Perdana Menteri menyatakan, apa bentuk penambahbaikan berkenaan dasar dan tindakan bagi kawalan keselamatan sempadan negara khususnya melibatkan aspek penyeludupan Pendatang Asing Tanpa Izin (PATI) dan pencerobohan militan di Pantai Timur Sabah yang bersempadan dengan Filipina dan Indonesia.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tugas-tugas Khas) [Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat. Saya tidak sediakan jawapan, minta maaf. *Insya-Allah* lain kali. Terima kasih Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan.

■1030

Tuan Yang di-Pertua, kedudukan Malaysia yang strategik dan sentiasa berada dalam keadaan aman telah menjadi faktor penarik ataupun *pulling factor*, dengan izin, kepada kemasukan pendatang asing tanpa izin (PATI) ke dalam negara ini. Yang Berhormat pasti setuju dengan kenyataan ini. Buat masa ini tindakan sedia ada termasuklah:

- (i) Akta Majlis Keselamatan Negara yang kita usahakan semenjak lama;
- (ii) Dasar Keselamatan Negara yang merangkumi banyak dasar yang telah berjaya;
- (iii) arahan-arahan Majlis Keselamatan Negara;
- (iv) mengadakan kerjasama rapat dengan pihak Kerajaan Republik Indonesia melalui pos gabungan yang dikendalikan bersama oleh Angkatan Tentera Malaysia dan Tentera Nasional Indonesia;
- (v) kerjasama dua hala dan pelbagai hala dengan negara-negara jiran melalui kerjasama bilateral melalui Jawatankuasa Am Sempadan Malaysia-Indonesia, *General Border Committee* (GBC) Malindo yang dipengerusikan secara bersama oleh Yang Berhormat Menteri Pertahanan kedua-dua negara; dan

- (vi) mengekalkan dan meningkatkan tahap keselamatan kawasan keselamatan khas Pantai Timur Sabah (ESSCOM) terutama di kawasan Zon Selamat Timur Sabah (ESSZONE).

Yang Berhormat bertanya mengenai dasar dan tindakan terbaru kerajaan. Terbaru Yang Berhormat, kerajaan telah menubuhkan *national task force* (NTF) yang bertanggungjawab untuk menyelaraskan operasi secara bersepadu melibatkan 19 buah agensi keselamatan dan penguatkuasaan di sempadan negara dengan empat buah agensi utama iaitu Angkatan Tentera Malaysia, Polis Diraja Malaysia (PDRM), Agensi Penguatkuasaan Maritim Malaysia (APMM) serta Jabatan Imigresen Malaysia bagi mengekang pencerobohan dan kemasukan pendatang tanpa izin dan pelarian ke negara ini bagi mengekang penularan wabak COVID-19.

Operasi bersepadu yang dinamakan sebagai Operasi Benteng ini ada tiga-komponen Yang Berhormat. Pertama, Operasi Maritim iaitu di mana aset-aset di bawah kawalan agensi penguatkuasaan telah diatur gerak dalam perairan negara untuk membendung sebarang aktiviti pencerobohan sempadan negara. Sebanyak 22 buah kapal dan 120 bot pemintas telah diatur gerak dalam Operasi Maritim yang melibatkan seramai 100 orang pegawai dan 1,178 orang anggota.

Kedua, Operasi Darat Yang Berhormat. Operasi Sekatan Jalan Raya (SJR) darat sebanyak 472 memandangkan pengisytiharan Pelan Pemulihan Negara secara berfasa di seluruh negara telah digerakkan. Keanggotaan operasi daratan telah melibatkan seramai 554 orang pegawai dan 10,668 orang anggota daripada semua agensi penguatkuasaan yang terlibat.

Ketiga, Operasi Udara. Bagi Operasi Udara, aset-aset penguatkuasaan yang terlibat telah melaksanakan operasi penerbangan yang melibatkan 2,822 sorti iaitu penerbangan yang merangkumi 8,288.9 jam penerbangan dan 1.3 juta batu nautika jarak penerbangan merangkumi perairan Malaysia khususnya di kawasan titik panas atau *hotspot*. Bagi penugasan *drone*, sebanyak 2,809.8 jam penerbangan yang melibatkan 7,869 sorti telah berjaya dilaksanakan penugasan-penugasan ini telah melibatkan 217 orang pegawai dan 994 orang anggota.

Tuan Yang di-Pertua, saya perlu sedikit masa sahaja lagi...

Timbalan Yang di-Pertua: Boleh.

Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid: Sejak penubuhan *national task force* ini Yang Berhormat, terdapat beberapa kejayaan signifikan yang telah dilakar khas hasil kerjasama pelbagai agensi dan urusan kawalan sempadan. Ia termasuk tangkapan 16,085 PATI dan 1,158 orang tekong dalam jangka masa 17 bulan Ops Benteng dilaksanakan. Selain itu, nilai rampasan keseluruhan oleh semua agensi penguatkuasaan di bawah Ops Benteng sehingga 11 Oktober 2021 adalah lebih kurang RM644.63 juta.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator, sejajar dengan peningkatan ancaman semasa serta *complexity* pengurusan keselamatan negara, kerajaan dari semasa ke semasa akan mempertingkatkan kapasiti dan kompetensi pasukan keselamatan dan penguatkuasaan demi keselamatan negara. Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua.

Dr. Yaakob bin Sapari: Soalan tambahan.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan, saya minta Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Terima kasih, jawapan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri. Kalau kita tengok operasi yang telah diaturkan udara, laut, darat, bawah air pun semua ada nampaknya seolah-olah tidak boleh ada terlepas pendatang asing dan militan ini. Persoalan saya, kenapa aktiviti pendatang asing tidak boleh kita selesaikan, adakah berlaku masalah rasuah di kalangan penguatkuasaan. Terima kasih.

Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid: Terima kasih, Yang Berhormat. Semestinya apa sahaja usaha itu semestinya ada perkara-perkara yang perlu ditambah baik dari semasa ke semasa.

Akan tetapi, dalam masa yang sama Yang Berhormat, ia memerlukan satu kesepaduan juga dengan komuniti pesisir bukan hanya di kalangan penguat kuasa tetapi juga komuniti yang berada di sempadan-sempadan yang boleh dibolosi itu.

Seperti yang saya nyatakan sebentar tadi, kerajaan telah mengambil segala langkah dan tindakan yang sepatutnya bagi mengatasi masalah kemasukan pendatang asing tanpa izin ini. Pihak kerajaan Yang Berhormat, sentiasa mengambil serius soal integriti khasnya di kalangan pegawai penguat kuasa.

Untuk makluman Yang Berhormat, telah ditetapkan perintah tetap operasi (SOP) untuk taklimat berkaitan integriti diberikan kepada semua anggota penguat kuasa sebelum setiap operasi keselamatan dijalankan agar semua pegawai dan anggota sentiasa mengambil berat soal integriti ketika pelaksanaan tugas.

Untuk makluman Tuan Yang di-Pertua dan Ahli Yang Berhormat semua, di setiap jabatan kerajaan terdapat Unit Integriti yang sentiasa memantau terhadap setiap langkah laku yang bertentangan dengan peraturan dan undang-undang khususnya berkaitan integriti. Terima kasih.

Beberapa Ahli: *[Bangun]*

Dato' Razali bin Idris: Yang Berhormat, saya ada satu...

Dr. Yaakob bin Sapari: Yang Berhormat, soalan saya..

Dato' Razali bin Idris: Soalan saya, siapakah ini?

Timbalan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Senator Dr. Yaakob.

Dr. Yaakob bin Sapari: Soalan saya, di samping menyeludup masuk, ada juga penyeludupan keluar, ada dua kes. Satu kes ialah soal tahanan polis, Sirul yang telah dijatuhkan hukum mahkamah tetapi sekarang dia ada di Australia.

Kes kedua ialah seorang usahawan 'lembut', Mohd Sajat. Macam mana boleh berada di Australia sedangkan dia dalam buruan polis. Macam mana sempadan kita, dia boleh lepas?

Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid: Yang Berhormat, saya- soalan ini sebenarnya adalah berkaitan perairan Timur Sabah. Soalan-soalan Yang Berhormat tadi meliputi INTERPOL, dan juga hal-hal pembolosan di peringkat sempadan-sempadan lain.

Saya pasti usaha sedang dibuat untuk memperbetulkan perkara ini, dan macam saya cakap tadi, ia tidak berkaitan dengan soalan saya, tetapi saya pasti pihak berkuasa sedang buat sebaik mungkin untuk memastikan perkara ini tidak berulang. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid bagi jawapan yang diberikan.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing.

5. Dato Dr. Nuing Jeluing minta Menteri Pertanian dan Industri Makanan menyatakan, apa status terkini bantuan kepada pertanian padi bukit di Sarawak, serta apa persediaan pihak kementerian menjelang pelaksanaan skim subsidi baja dan racun khususnya daripada aspek jaringan pengangkutan dan proses pengedaran.

Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Makanan I [Datuk Seri Haji Ahmad bin Hamzah]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, skim baja dan juga racun padi bukit atau padi huma yang telah diperkenalkan sejak tahun 2015 melibatkan pemberian bantuan input baja sebatian, baja urea dan racun rumpai kepada petani bukit di Sabah dan juga di Sarawak.

Pada tahun 2021, MAFI telah melantik Pertubuhan Peladang Kebangsaan (NAFAS) untuk melaksanakan pembekalan dan pengedaran input pertanian di bawah Program SBRPB berkenaan bagi tempoh 15 September hingga 31 Disember tahun 2021.

Bantuan input pertanian tersebut meliputi keluasan penanaman padi bukit seluas 24,758 hektar di Sabah dan Sarawak dengan nilai kontrak sebanyak RM19.7 juta.

Khusus bagi negeri Sarawak, mekanisme yang sedia ada bagi penghantaran input pertanian SBRPB kepada golongan sasar padi bukit terdiri daripada penghantaran melalui jalan darat, air dan juga tanah tinggi. Penghantaran melalui jalan darat melibatkan penggunaan lori terus kepada Pertubuhan Peladang Kawasan (PPK) dalam masa 16 hari bekerja manakala penghantaran melalui jalan air pula melibatkan pengangkutan lori dan *vessel* bagi tempoh 23 hari dan penghantaran ke kawasan tinggi melibatkan pengangkutan lori, *vessel* serta trak *pickup* dalam tempoh 46 hari.

■1040

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, sebanyak 27 PPK dan juga 58 substor di Sarawak terlibat dalam proses pengedaran input pertanian SBRPB sebelum ia sampai kepada golongan sasar. Pada masa kini, tiada perancangan perubahan bagi mekanisme penghantaran bekalan input yang sedia ada. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri atas jawapan. Sepertimana yang dimaklumkan oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri tadi, MAFI telah menyediakan sejumlah bantuan subsidi kepada pesawah padi bukit.

Mohon Yang Berhormat Timbalan Menteri untuk menjelaskan, apa kesan langsung skim subsidi ini kepada pengeluaran padi bukit dan apakah masalah-masalah yang dihadapi oleh MAFI dalam mengendalikan skim ini semenjak pelaksanaannya. Sekian.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Hamzah: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat. Untuk makluman Yang Berhormat, bahawa padi bukit ini sebenarnya produktiviti dia amat rendah. Ia hanyalah berpatutan ataupun lebih kepada tahap sara diri dan pengeluarannya tidak menyumbang secara signifikan kepada SSL kita, ia untuk sara diri sahaja.

Apa pun input pertanian yang telah disalurkan oleh kerajaan itu, soalan Yang Berhormat yang pertamanya saya lihat adalah apakah kesan langsung kepada skim subsidi dan keduanya untuk masalah yang kita hadapi. Yang pertamanya input pertanian yang disalurkan oleh kerajaan adalah untuk mengurangkan kos pengeluaran, itu yang pertamanya, kita berharap semoga sekurang-kurangnya ia dapat melegakan pesawah-pesawah.

Yang keduanya, kos ataupun input pertanian yang kita berikan kepada petani-petani ini dapat benar-benar dimanfaatkan supaya ia dapat meningkatkan produktiviti. Itu kita harap, harapan kita tetapi seperti yang saya sebutkan tadi, produktiviti dia memang cukup rendah. Pada ketika ini di Sabah dan Sarawak kita mempunyai seramai lebih kurang 41,435 orang pesawah yang melibatkan kawasan tanaman sebanyak 37,735 hektar pada tahun 2019 hingga tahun 2020. Selepas itu kita dapat lihat apa yang Yang Berhormat tanya tadi tentang masalah yang kita hadapi.

Pertamanya, apa yang saya sebut tentang penghantaran mengambil masa selama 16 hingga ke-46 hari untuk sampai kepada pesawah kerana geopolitik ataupun kawasan yang bermasalah di Sarawak dan kawasan tanaman yang bertabur dan juga kawasan yang susah untuk kita sampai mengambil masa yang panjang. Kita berharap, apa-apa pun ia benar-benar dapat dimanfaatkan dan satu daripada masalah yang saya hendak sebutkan di sini adalah tentang tiada kawasan khusus yang ditanam di sesetengah penanaman yang sering berpindah-randah dan tiada kawasan khusus dan tidak ada penjadualan penanaman yang sistematik. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya difahamkan, padi bukit ini rasa dia enak dan juga berkualiti tinggi. Apa usaha-usaha dari sudut kajian, dengan izin, *research* yang dijalankan oleh kerajaan supaya hasil ini dapat ditingkatkan melebihi daripada, dengan izin, SSL tadi.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Hamzah: Terima kasih Yang Berhormat. Seperti yang saya sebut tadi produktiviti padi huma ataupun padi bukit adalah rendah. Ia hanya untuk sara diri sahaja dan tidak menyumbang secara signifikan. Apa pun kerajaan membuktikan inisiatif yang telah dibuat ini bagi membantu supaya petani-petani kita dapat meningkatkan produktiviti mereka dan selain daripada masa yang sama untuk mengurangkan kos pengeluaran mereka.

Kita berharap semoga sekurang-kurangnya petani-petani kita yang seramai lebih kurang 41 ribu orang ini dapat benar-benar memahami tentang masalah dan berubah kepada cara penanaman moden dan juga terkini. Terima kasih Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Datuk John Ambrose.

Datuk John Ambrose: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Mohon Yang Berhormat Timbalan Menteri menjelaskan apakah bentuk input pertanian dan berapakah jumlah sebenar peruntukan yang telah kerajaan sediakan setiap tahun dalam tempoh lima tahun terakhir, berbanding dengan keluasan kawasan yang terlibat kerana Yang Berhormat Timbalan Menteri ada menyatakan bahawa pemberian subsidi ini semakin berkurangan saban tahun.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Hamzah: Terima kasih Yang Berhormat. Sebenarnya bantuan yang kita berikan tadi dipanggil SPRPB iaitu skim bantuan baja dan racun rumpai yang kita beri tadi merupakan baja sebatian iaitu urea cecair dan juga racun rumpai kepada petani-petani yang seramai 41 ribu orang tadi yang seluas 37 ribu hektar. Apa pun Yang Berhormat, mengapakah sebenarnya peruntukan ini semakin berkurangan?

Peruntukan bagi tahun ini kita hanya dapat RM20 juta berdasarkan daripada 24 ribu hektar sahaja. Walaupun kawasan tanamannya merupakan 37 ribu hektar selepas kita membuat pemutihan. MAFI pada ketika ini dalam proses untuk mendapatkan kelulusan daripada pihak MOF untuk penambahan peruntukan dan kita berharap sekurang-kurangnya peruntukan ini dapat memberikan kelegaan kepada petani-petani yang kita lihat semakin berkurangan kawasan tanaman pun berkurangan.

Kalau dahulu kita dapat lihat 75 ribu hektar, sekarang kita turun kepada 37 ribu hektar. Maknanya mereka tidak dapat menumpukan perhatian kerana tanam secara tradisional. Itu sahaja, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Seri Haji Ahmad bin Hamzah, Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Makanan.

Seterusnya saya, mempersilakan Yang Berhormat Tuan Muhammad Zahid bin Md. Arip.

Tuan Muhammad Zahid bin Md. Arip: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

*Bangun pagi kita bersenam;
Soalan saya nombor enam.*

6. Tuan Muhammad Zahid bin Md. Arip minta Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna menyatakan, mekanisme khusus bagi mengatasi masalah kenaikan harga ayam dan telur, serta bila penetapan harga dedak hendak dikuatkuasakan.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato' Rosol bin Wahid]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih sahabat saya.

*Pagi hari nampak itik;
Dengar baik-baik... [Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua, kementerian sentiasa memantau harga ayam dan telur ayam untuk memastikan bekalan dan harga makanan tersebut sentiasa mencukupi dan pada harga yang berpatutan.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, bahawa setakat ini kerajaan tidak mempunyai apa-apa mekanisme khusus untuk memastikan harga ayam terkawal. Walau bagaimanapun, kerajaan telah mengadakan beberapa libat urus dengan pemain industri sebagaimana yang kita telah adakan pada 17 September 2021 yang lalu bersama dengan *Federation of Livestock Farmers' Associations of Malaysia*, dan membincangkan beberapa perkara yang berkaitan dengan harga ayam yang naik ketika itu.

Kenaikan harga ayam ini sebenarnya tidaklah menyeluruh kerana apa yang didapati oleh pegawai-pegawai kita yang tertinggi di Gopeng dan juga di Pahang, yang lain agak stabil. Kita menyedari bahawa pengakuan yang diberi oleh *Federation of Livestock Farmers* ini, kenaikan ini disebabkan oleh makanan iaitu dedak, iaitu jagung dan soya yang 100 peratus diimport dari luar negara.

Kenaikan barang import tersebut menjadikan harga ayam meningkat. Walau bagaimanapun dengan libat urus pemain-pemain industri ini mereka memohon untuk memastikan harga ayam ini stabil, mereka memohon kemudahan supaya kerajaan memberi pinjaman mudah atau *soft loan* selama tempoh dua hingga tiga tahun dan hasrat tersebut telah kita kemukakan kepada pihak kerajaan ataupun pihak MOF untuk menelitinya. Lantaran itu kita berharap dengan apa yang berlaku ini agar harga ayam dapat distabilkan.

Kita juga mendidik pengguna untuk menggunakan *Price Catcher* supaya dapat membandingkan harga ayam dalam market ataupun harga di pasar raya. Dengan adanya *Price Catcher* tersebut, pengguna-pengguna dapat menilai, melihat di mana harga barang bukan sahaja ayam, bahan mentah dan barangan lain untuk mereka membelinya sebelum mereka membeli ataupun membuat keputusan untuk membelinya. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan, ya silakan.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Ya saya, boleh? Yang Berhormat Timbalan Menteri, apa pelan jangka masa panjang yang disediakan oleh kementerian sebagai kesinambungan kepada Majlis Tindakan Kos Sara Hidup yang diwujudkan oleh Kerajaan Pakatan Harapan sebelum ini.

■1050

Apakah bentuk nilai tambah yang boleh menjadikan pelan kesinambungan tersebut berkesan kepada setiap usaha kementerian dan mengekang kenaikan harga bagi barang-barang keperluan harian seperti daging dan ayam? Sekian, terima kasih.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Senator yang bertanya. Sebenarnya kerajaan di bawah NACCOL telah mengadakan perbincangan di peringkat sekretariat untuk memastikan beban sara hidup yang ditanggung oleh rakyat Malaysia akan dapat diatasi. Kita akui di peringkat kementerian kita ada *Community Drumming*, yang mana penstabilan harga untuk barang-barang, LPG, gandum, beras dan juga minyak RON95.

Jadi, ini akan memberi sedikit sumbangan ataupun meringankan beban terutamanya mereka yang berada di luar bandar.

Untuk makluman Dewan yang mulia, bahawa pada masa sekarang kita ada lebih daripada 800 buah kawasan yang melaksanakan *Community Drumming* ini. Sebagai contoh, LPG di Pulau Redang di Terengganu, tanpa *Community Drumming* ataupun tanpa bantuan kerajaan, harganya mencecah sehingga RM56 setong. Akan tetapi dengan adanya subsidi kerajaan yang bermula pada tahun ini, harganya sama dengan harga di darat iaitu RM26.60.

Perbezaan tersebut ditanggung oleh kerajaan. Jadi, ini satu langkah yang dibuat oleh kerajaan kerana kerajaan memahami denyut nadi rakyat untuk meringankan beban mereka yang terkesan terutamanya selepas COVID-19 ini agar mereka ini tidak atau

dengan kata lain, akan meringankan beban mereka untuk meneruskan kehidupan mereka. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz.

Dato' Juhanis binti Abd Aziz: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin menyoal, selain daripada harga ayam dan telur, apakah tindakan kementerian bagi memantau kenaikan barang peruncitan terutama di pasar-pasar raya dan kedai-kedai runcit?

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih atas soalan yang diberi. Sebenarnya kita mempunyai pegawai lebih daripada 2,200 orang di seluruh negara. Kita juga ada Pegawai Pemantau Harga yang mana mereka akan melaporkan barang setiap hari kepada penguat kuasa kita untuk diambil penilaian. Memang kita akui ada berlaku peningkatan, cuma yang menjadi kesalahan adalah bila peniaga itu mengambil keuntungan berlebihan, yang tidak sepatutnya.

Di kementerian kita, kita sebenarnya bukan sahaja memeriksa ataupun memantau di peringkat peruncit tetapi kita memantau dari kilang lagi. Jika ada suatu laporan dari kilang, pengeluar, pengimport, pengedar, pemborong dan kepada peruncit. Jadi setiap rantaian tersebut kita akan kaji, kita akan lihat, tengok bil-bil mereka untuk melihat berapa persen kah keuntungan yang diambil atau margin yang diambil. Jika melampau ataupun melebihi daripada sepatutnya maka kita ada di bawah Akta Kawalan Harga dan Antipencatutan.

Jadi walau bagaimanapun, setakat hari ini ada tindakan diambil tetapi kebanyakannya amaran diberi ataupun kita mohon mereka menghantar notis kepada kita. Kita beri notis kepada mereka untuk melaporkan ataupun menghantar bil kepada kita untuk kita menyiasat dan menilai sama ada berlaku pencatutan atau tidak. Pencatutan ertinya mengambil keuntungan berlebihan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Senator Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip.

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Saya puas hati Tuan Yang di-Pertua dengan jawapan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri. Saya mengucapkan berbilang-banyak terima kasih, *alhamdulillah*.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Dato' Rosol bin Wahid, Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna.

Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Senator Dato' Sri Vell Paari a/l Tun Samy Vellu.

7. Dato' Sri Vell Paari a/l Tun Samy Vellu minta Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat menyatakan, apa pembaharuan daripada segi prosedur operasi standard (SOP) dan inisiatif-inisiatif yang telah dan akan diambil dalam memastikan segala bentuk bantuan kepada rakyat bagi menghadapi krisis COVID-19 melalui Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM) sampai kepada golongan yang memerlukan.

Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat [Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Menjawab soalan Yang Berhormat Senator Dato' Sri Vell Paari a/l Tun Samy Vellu, di antara pembaharuan SOP pengurusan bantuan sepanjang tempoh pelaksanaan PKP yang telah dilaksanakan iaitu:

- (i) menggalakkan permohonan bantuan dibuat secara atas talian di mana permohonan ini boleh terus kepada JKM melalui sesawang yang telah disediakan oleh Jabatan Kebajikan Masyarakat;

- (ii) mempermudah kaedah sistem permohonan bantuan di mana tiada proses siasatan, hanya temu bual melalui telefon dan maklumat yang diisi oleh pemohon; dan
- (iii) pengecualian proses kajian semula secara automatik dilanjutkan, tidak ada pemberhentian kecuali berlaku kes kematian dan sebagainya.

Antara program yang dilaksanakan juga melalui JKM iaitu menaikkan kadar skim-bantuan semasa iaitu semasa pembentangan belanjawan bagi tahun 2021. Bantuan yang dinaikkan ialah:

- (i) Bantuan Orang Kurang Upaya yang tidak berupaya bekerja dinaikkan daripada RM250 kepada RM300 sebulan;
- (ii) Bantuan Orang Tua dinaikkan daripada RM350 kepada RM500 sebulan;
- (iii) Bantuan OKU dan Pesakit Kronik Terlantar dinaikkan kepada RM500;
- (iv) bantuan Elaun Pekerja Cacat dinaikkan kepada RM450; dan
- (v) Bantuan Kanak-kanak dinaikkan sehingga maksimum RM1,000 untuk sebuah keluarga.

Seterusnya, mempercepatkan tarikh bayaran bantuan bulanan JKM. Kalau sebelum ini dibayar di akhir bulan tetapi apabila musim PKP, kita awalkan bayaran sebelum 10 hari bulan setiap bulan dan telah dimanfaatkan oleh seramai 513,504 orang penerima bantuan.

Seterusnya ialah Program Jelajah Turun Padang bersama pimpinan tempatan untuk menyantuni klien untuk menerima bantuan bakul makanan.

Seterusnya ialah pelaksanaan Projek Rintis Bayaran Bantuan Kewangan Persekutuan Tanpa Tunai dengan kerjasama Bank Islam.

Berkaitan bagi rakyat yang terkesan bukan penerima bantuan, di antara inisiatif yang kita laksanakan ialah:

- (i) agihan bakul makanan di bawah KPWKM dengan peruntukan jumlah RM106.8 juta dengan manfaat kepada 1,121,385 keluarga isi rumah;
- (ii) pemberian bantuan khas kepada pengusaha taska yang dimanfaatkan sebanyak 2,623 taska dengan peruntukan RM12.15 juta;
- (iii) bantuan di bawah PEMULIH juga, khas untuk bantuan taska di mana diberi peruntukan sebanyak RM7.37 juta yang dapat manfaat kepada 2,669 buah taska, di mana institusi taska komuniti dan taska tempat kerja menerima manfaat termasuk juga pengusaha taska di rumah; dan
- (iv) begitu juga sistem sokongan psikososial iaitu Talian Kasih 15999 dan talian *WhatsApp* 019-2615999.

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan Yang Berhormat?

Dato' Sri Vell Paari a/l Tun Samy Vellu: Tidak ada.

Timbalan Yang di-Pertua: Kalau tidak ada, saya mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff, Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat.

Seterusnya saya menjemput Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan.

8. Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan minta Menteri Komunikasi dan Multimedia menyatakan, adakah usaha pihak kementerian dalam memastikan penyaluran maklumat kepada rakyat dengan menggunakan segala platform media sedia ada terutamanya mereka yang berada di kawasan pedalaman/ulu mendapat maklumat dalam memastikan rakyat memahami kepentingan mematuhi segala SOP dan menyertai program vaksinasi kebangsaan.

Timbalan Menteri Komunikasi dan Multimedia [Datuk Zahidi bin Zainul Abidin]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Senator.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Senator, Kementerian Komunikasi dan Multimedia Malaysia sentiasa berusaha untuk memastikan semua rakyat tidak ketinggalan dalam mendapatkan sebarang maklumat berkaitan dengan dasar, inisiatif Kerajaan yang dilaksanakan. Peranan dan tanggungjawab ini dilaksanakan oleh agensi seperti Jabatan Penyiaran Malaysia (RTM), Jabatan Penerangan Malaysia (JAPEN), dan BERNAMA menggunakan media digital, media elektronik, media cetak dan program komunikasi bersemuka terus kepada rakyat di pedalaman atau di luar liputan media konvensional dan media digital.

Jentera komunikasi kerajaan akan diperkemas bukan sahaja di peringkat Jabatan Penerangan yang berada di daerah-daerah tetapi juga melalui keupayaan termasuk kita menubuhkan Komuniti Keluarga Malaysia sebagai satu bentuk kerjasama NGO di peringkat akar umbi agar mereka dapat bersama-sama dengan kerajaan untuk menyampaikan mesej dan maklumat.

Pusat Internet Komuniti yang ditubuhkan di bawah peranan Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia akan ditambah baik untuk turut menjadi pusat penyaluran maklumat. Pada masa ini, terdapat 873 buah pusat Internet yang akan diubah menjadi Pusat Digital Ekonomi Keluarga Malaysia dan akan turut membantu usaha kerajaan menyampaikan maklumat kepada masyarakat terutamanya di kawasan pedalaman.

Selain usaha yang memberikan penekanan kepada komunikasi yang terkesan, KKMM sedang merancang untuk mewujudkan Pusat Kawalan Komunikasi yang bertujuan untuk memastikan segala yang diputuskan oleh kerajaan dapat disampaikan kepada kumpulan sasar dengan secara lebih tepat dan pantas.

■1100

KKMM sangat memahami keperluan rakyat tentang maklumat terbaharu mengenai COVID-19, termasuklah berkaitan *variant of concern* yang juga Program Vaksinasi Kebangsaan. Sehubungan dengan itu, KKMM telah mengatur strategi penyampaian maklumat yang eksklusif dan inklusif dalam perkara ini. Pengaturan laporan-laporan berbentuk berita, temu ramah, rancangan bual bicara, rencana dan sebagainya dimantapkan dengan pembentangan fakta-fakta klinikal, akademik dan variasi. Bentuk persembahan juga dipelbagaikan dengan grafik, infografik dan videografik yang menarik juga disebarkan kepada orang ramai bagi menarik minat mereka tentang fakta-fakta yang agak teknikal dalam bentuk saintifik.

Usaha-usaha penyampaian maklumat ini juga melibatkan seluruh jentera di bawah KKMM dan digerakkan, termasuklah program-program pengesanan liputan frekuensi internet di pedalaman selain menaik taraf pencawang dan pembinaan pencawang baharu.

Tindakan bersepadu ini diharap akan memastikan bukan sahaja bandar tetapi juga rakyat luar bandar dapat liputan talian yang lebih baik dalam menyampaikan maklumat, terutamanya disampaikan dengan lebih berkesan untuk rakyat di negara ini. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan?

Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan: Soalan tambahan, Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Silakan.

Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Satu soalan, bagaimana golongan yang serba kekurangan yang tinggal di kawasan pedalaman yang tiada akses kepada internet dan juga *smartphone*, terutamanya daripada segi *check-in* MySejahtera ini? Apakah usaha pihak kementerian dalam mengatasi masalah ini? Terima kasih.

Datuk Zahidi bin Zainul Abidin: Terima kasih Yang Berhormat. Kementerian melalui Jabatan Penerangan Malaysia (JAPEN) mengadakan kolaborasi strategik dengan pelbagai agensi, termasuklah Pejabat Kesihatan Daerah untuk membuka kaunter bergerak bagi membantu masyarakat pedalaman mendaftar untuk suntikan vaksin dan sebagainya.

Ini kerana kita lihat bahawa ada kawasan-kawasan yang tidak mendapat liputan dan sebagainya, kita bertemu dengan mereka secara bersemuka. Bermula 30 Mac 2021 sehingga kini, sebanyak 202,856 pendaftaran dibuat melalui kerjasama tersebut. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan lain?

Sr. Haji Mohamad Apani bin Mohamad: Sejauh mana kerajaan menggunakan saluran-saluran kerajaan- RTM, TV3 dan TV1 dan sebagainya, untuk menyampaikan maklumat kerajaan, dan juga langkah-langkah yang diambil kerajaan untuk memastikan Program Vaksinasi Kebangsaan berjaya?

Datuk Zahidi bin Zainul Abidin: Terima kasih. Di samping itu, untuk pengetahuan Yang Berhormat, memanglah kita menggunakan hebahan, nasihat dan sebagainya melalui TV- TV3, termasuk TV swasta, RTM, BERNAMA dan sebagainya. Akan tetapi yang lebih penting, kita juga menggunakan media sosial yang sedia ada untuk menyampaikan maklumat. Kita bagi penerangan kepada rakyat di kawasan-kawasan yang mereka tidak tengok TV, melalui media sosial juga kita beri tumpuan, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Zahidi bin Zainul Abidin atas jawapan tadi.

Seterusnya, saya menjemput Dato' Juhanis binti Abd Aziz.

9. **Dato' Juhanis binti Abd Aziz** minta Menteri Kesihatan menyatakan:

- (a) berapakah elaun khas untuk petugas kesihatan, dan jumlah yang telah dibelanjakan; dan
- (b) berapakah peruntukan yang telah dibelanjakan bagi urusan penyimpanan mayat di hospital yang meninggal dunia akibat COVID-19.

Timbalan Menteri Kesihatan II [Datuk Aaron Ago Dagang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Senator. Tuan Yang di-Pertua, berhubung dengan pemberian elaun khas kepada petugas-petugas kesihatan kerajaan, kerajaan telah menyediakan pelbagai manfaat bersifat kewangan kepada petugas barisan hadapan yang terlibat secara langsung dalam menangani penularan pandemik COVID-19.

Satu daripadanya ialah pemberian Elaun Khas COVID-19 kepada petugas barisan hadapan.

Contohnya, bagi untuk doktor dan anggota kesihatan dari pelbagai kategori yang terlibat dalam pengurusan menangani wabak COVID-19 yang mana kadarnya telah pun dinaikkan kepada RM600 sebulan daripada RM400 yang dahulunya, bermula dari bulan April 2020.

Secara keseluruhannya sehingga 30 September 2021, Kementerian Kesihatan Malaysia telah membelanjakan sejumlah RM916 juta bagi bayaran elaun khas kepada petugas Kementerian Kesihatan yang melibatkan lebih kurang RM1.7 juta tuntutan. Pemberian elaun khas ini juga diberi kepada petugas penjawat awam yang terlibat dalam Program Imunisasi Kebangsaan COVID-19 (PICK) yang mana kadarnya juga telah dinaikkan kepada RM600 sebulan.

Berhubung dengan peruntukan yang telah dibelanjakan dalam urusan penyimpanan mayat di hospital bagi kes-kes kematian COVID-19, Kementerian Kesihatan telah membelanjakan sebanyak RM8.128 juta untuk perolehan peralatan, ubatan, khususnya bagi pengurusan mayat-mayat di Jabatan Forensik hospital-hospital kementerian di seluruh negara dari tahun 2020 sehingga 10 September 2021.

Daripada jumlah tersebut, sebanyak RM6.5 juta adalah bagi tujuan menyimpan mayat. Antara peralatan yang diluluskan adalah *powered air purifying respirator*, dengan izin, *body freezer*, *autopsy set*, dan *cold storage body container*. Kalau kita pecahkan mengikut tahun, 2020 kita membelanjakan lebih kurang RM898 ribu, dan bagi 2021-RM7.2 juta. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan? Kalau tidak ada, saya ucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Aaron Ago Dagang, Timbalan Menteri Kesihatan II, atas jawapan yang diberikan. Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid.

Dato' Isa bin Ab. Hamid: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

*Sudah terang lagi bersuluh;
Soalan saya nombor sepuluh.*

10. Dato' Isa bin Ab. Hamid minta Perdana Menteri menyatakan, jumlah kampung Orang Asli yang terlibat dengan Perintah Kawalan Pergerakan Diperketat (PKPD) bagi pencegahan penularan wabak COVID-19 serta bantuan yang disediakan akibat pelbagai kegiatan ekonomi tidak dapat dilakukan.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tugas-tugas Khas) [Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Terima kasih Yang Berhormat Dato' Isa bin Ab. Hamid.

Tuan Yang di-Pertua, berdasarkan sumber daripada *Crisis Preparedness and Response Centre* (CPRC) Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM) sehingga 13 Oktober 2021, sebagai 45 buah perkampungan Orang Asli telah dikenakan tindakan PKPD. Berkaitan bantuan kepada masyarakat Orang Asli sepanjang tempoh PKPD, di bawah PKLB melalui JAKOA telah mengambil langkah jangka pendek dan jangka panjang bagi mengatasi masalah punca pendapatan masyarakat Orang Asli yang terjejas disebabkan penularan COVID-19 di seluruh negara.

Sepanjang tempoh PKPD, sebagai langkah jangka pendek dan sebanyak lima fasa pemberian bakul telah diberikan. Pada tahun 2020, ia bernilai RM20.9 juta, manakala bagi tahun 2021, peruntukan sejumlah RM22.4 juta diberikan melalui Pelan Pemulihan Negara. Bagi penyelesaian jangka panjang pula Yang Berhormat, pihak Kementerian Pembangunan Luar Bandar melalui JAKOA telah melaksanakan pelbagai inisiatif.

- (i) pemberian Geran Bantuan Bimbingan Usahawan Orang Asli;
- (ii) kursus keusahawanan secara atas talian; dan
- (iii) pemberian bantuan input pertanian.

Semua inisiatif ini memberi manfaat kepada Orang Asli sebagai usaha berterusan untuk memastikan kelangsungan hidup dalam tempoh penularan COVID-19. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan? Silakan.

Dato' Isa bin Ab. Hamid: Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih atas jawapan yang lengkap daripada Yang Berhormat Menteri. Saya mohon sedikit penjelasan tentang justifikasi kampung Orang Asli yang dikenakan langkah PKPD dan *limit* ataupun jumlah kes bagi penamatan yang dikenakan PKPD pada kampung Orang Asli. Maksud saya, ada kampung di Kuala Masai dikenakan PKPD dan ada satu Kampung Teluk Jawa, kes agak banyak, namun dikenakan secara pentadbiran, bukan langkah PKPD. Sekian, terima kasih.

Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid: Terima kasih Yang Berhormat. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Seperti Yang Berhormat sedia maklum, penilaian risiko jangkitan COVID-19 oleh Kementerian Kesihatan Malaysia merupakan rujukan utama bagi menentukan hala tuju pelaksanaan, termasuklah PKPD di sesebuah kawasan dan lokaliti, sama ada ia nya perkampungan Orang Asli atau tidak.

■1110

Setiap keputusan melaksanakan PKPD ataupun hendak menamatkan PKPD ia mengambil kira penilaian risiko jangkitan dan bukan hanya jumlah minimum positif COVID-19 Yang Berhormat, dan ia melibatkan beberapa faktor iaitu:

- (i) kadar peningkatan kes;
- (ii) taburan kes positif;
- (iii) pendapatan penduduk;
- (iv) kewujudan tempat-tempat awam serta keadaan sosiodemografi penduduk;
- (v) kesediaan jentera kerajaan itu untuk mengatasi hal-hal penularan COVID-19; dan
- (vi) keperluan rakyat daripada segi tempoh masa PKPD.

Ini bagi memastikan matlamat utama pelaksanaan PKPD atau PKPD dapat mencapai sasarannya iaitu mengawal pergerakan awam bagi mengekang penularan jangkitan COVID-19 yang semakin merebak di kawasan-kawasan berkenaan. Yang Berhormat usaha ini memerlukan kerjasama semua pihak terutama komuniti Orang Asli yang berada di kawasan tersebut dan sudah pasti memerlukan pematuhan SOP yang ketat. Terima kasih.

Tuan Akmaz a/l Ehtook: Tambahan satu.

Timbalan Yang di-Pertua: Ada soalan tambahan lain? Silakan.

Tuan Akmaz a/l Ehtook: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Kita dapati bahawa perkampungan Orang Asli seringkali di kawasan pinggir hutan dan sebagainya. Jadi, bagaimana pihak berkuasa mengawal ataupun memastikan Orang Asli tidak terganggu aktiviti harian mereka seperti keluar ke hutan, memungut hasil hutan ataupun memburu? Terima kasih.

Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid: Yang Berhormat semestinya apa sahaja diusahakan di peringkat bandar ataupun pinggiran bandar sama sahaja juga diaplikasikan di kawasan perkampungan Orang Asli. Dalam masa yang sama, sekiranya ada kekangan daripada segi hal-hal bantuan makanan atau kesampaian bantuan itu kerajaan sentiasa prihatin dan melihat perkara ini dengan bantuan semua agensi yang terlibat dalam usaha-usaha membantu ketika penularan kes COVID-19.

Penambahbaikan dibuat selalu. Macam hal-hal yang berkaitan juga kualiti bantuan makanan dan juga logistik-logistik yang harus diusahakan. Bersama-samalah kita sebagai Ahli Yang Berhormat sekiranya ada maklumat-maklumat tertentu ataupun hal-hal terpencil dibagi tahu secepat mungkin supaya cepat sampai bantuan pada komuniti Orang Asli. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Datuk Mastura binti Tan Sri Dato' Mohd Yazid, Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tugas-tugas Khas) atas jawapan yang diberikan.

Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair.

11. Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair minta Menteri Belia dan Sukan menyatakan, pelan perancangan yang boleh dibuat oleh kementerian dalam pemantapan bakat-bakat sukan baharu yang diperoleh daripada temasya Sukan Olimpik 2020 di Jepun baru-baru ini.

Timbalan Menteri Belia dan Sukan [Dato' Sri Ti Lian Ker]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih pada soalan.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman prestasi kontinjen negara di Tokyo 2020 akan diberi perhatian dan dianalisis menerusi *post-mortem* yang akan diadakan dan dilakukan dalam proses oleh Jawatankuasa *Post-Mortem* Olimpik/Paralimpik Tokyo 2020. Jawatankuasa ini akan diketuai oleh Ketua Setiausaha Kementerian Belia dan Sukan bersama-sama dengan Majlis Olimpik Malaysia, Majlis Paralimpik Malaysia, Persatuan Sukan Kebangsaan, Majlis Sukan Negara, Institut Sukan Negara, panel *expert* KBS serta semua pihak yang dapat memberi sumbangan dan ada yang berkepentingan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, temasya kali ini turut disertai oleh barisan atlet-atlet muda yang membuat penampilan pertama di pentas Olimpik dan di pentas Paralimpik serta mempamerkan dan menunjukkan aksi yang cemerlang.

Antara tokoh-tokohnya merupakan Bonnie Bunyau anak Gustin yang mendapat Pingat Emas dalam sukan *powerlifting*, Chew Wei Lun Pingat Perak dalam sukan boccia, Aaron Chia dan Soh Wooi Yik Pingat Gangsa dalam sukan badminton. Lee Zii Jia dalam sukan badminton; Muhammad Shah Firdaus Sahrom dalam sukan berbasikal; Syaqiera Mashayikh dalam sukan memanah; Nuraisyah Jamil, dan Juni Karimah Noor Jamali dalam sukan pelayaran; dan akhirnya Brenda Anellia Larry dalam sukan para renang.

Walau bagaimanapun, bagi memastikan kecemerlangan kontinjen negara diteruskan di Sukan Olimpik/Paralimpik yang akan datang menerusi penampilan bakat-bakat muda, kementerian akan melaksanakan program khusus ataupun program khas Sukan Olimpik/Paralimpik. Program ini akan menjadi program fokus atau *graduation* kepada Program Podium sedia ada bagi membolehkan kita melihat dua kitaran Olimpik dan Paralimpik iaitu di Paris 2024 dan Los Angeles 2028 dengan program dan latihan yang lebih sistematik dan lebih terancang.

Sementara Program Podium sedia ada pula akan melihat kepada perancangan program latihan ke arah Sukan Olimpik/Paralimpik Brisbane 2032-2036 nanti. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Ya, terima kasih. Apakah usaha yang akan digerakkan oleh kementerian menerusi Pelan Tindakan Wanita dalam Sukan bagi menggalakkan lebih ramai golongan belia wanita menyertai sukan bola sepak lebih-lebih lagi di peringkat sekolah? Apakah bentuk kerjasama antara kementerian dengan persatuan-persatuan bola sepak negeri serta Persatuan Bola Sepak Malaysia (FAM) bagi menjayakan usaha tersebut? Di samping itu apakah usaha kerajaan untuk membangun bakat muda atlet negara? Sekian, terima kasih.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Soalan panjang tetapi saya akan cuba jawab. Kehadiran wanita dalam arena sukan negara bukan sesuatu yang baharu dan ia telah lama dijalankan di negara kita.

Namun begitu, penglibatan wanita masih tidak aktif dan ini bukan sahaja terjadi di Malaysia namun wujud di negara-negara membangun. Penglibatan yang dimaksudkan meliputi pelbagai aspek seperti kejurulatihan, kepimpinan teknikal, perubatan, kejuruteraan, sukan dan sebagainya. KBS melalui MSN pernah menganjurkan Temasya Sukan Wanita Kebangsaan pada tahun 2003, 2005 dan 2007 yang merupakan kejohanan khusus bagi wanita dengan kerjasama *Women's Sports and Fitness Foundation Malaysia* (WSFFM).

Di peringkat antarabangsa pula *Women's Islamic Games* pernah kita anjurkan pada tahun 1993, 1997, 2001 dan 2005. Malahan kementerian telah mewujudkan Jawatankuasa Wanita dalam Sukan bagi memastikan perancangan sukan wanita dilaksanakan secara menyeluruh dan dapat membantu meningkatkan penyertaan wanita secara aktif dan menyeluruh di pelbagai peringkat umur. Jawatankuasa ini dibantu oleh Sekretariat Wanita dalam Sukan di bawah kendalian MSN. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan lain? Silakan Dato' Wira.

Dato' Wira Othman bin Aziz: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Timbalan Menteri saya pun sebenarnya ada satu soalan nombor 16. Sepatutnya kalau boleh digabungkan jawapannya. Namun kita sedar bahawa Malaysia ini sudah kira negara maju dah kalau dalam tajuk sukan ini kalau hendak dibandingkan dengan Fiji contohnya di Kepulauan Pasifik itu tetapi kita masih menunggu-nunggu pingat emas pertama dalam sejarah Malaysia di peringkat Olimpik. Bilakah agaknya Yang Berhormat Timbalan Menteri? Terima kasih.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Saya rasa soalan ini ada dalam soalan 16. Kita tunggu giliran. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Takut tidak sempat. Kalau ada Yang Berhormat Timbalan Menteri boleh bagi jawapan.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Kita jawab secara bertulislah kalau tidak sempat. Kita ikut giliran, *tak aci* pada orang-orang lain yang menunggu.

Timbalan Yang di-Pertua: Tidak apa, terima kasih. Terima kasih kepada Yang Berhormat Dato' Sri Ti Lian Ker, Timbalan Menteri Belia dan Sukan atas jawapan yang diberikan.

Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai.

■1120

12. Datuk Paul Igai minta Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi menyatakan, adakah kementerian berhasrat untuk membangunkan pengeluaran vaksin COVID-19 sendiri, termasuklah juga vaksin serta ubatan lain yang selama ini dibangunkan oleh negara luar.

Timbalan Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi [Datuk Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim]: *Assalamualaikum*. Terima kasih kepada Yang Berhormat yang bertanya.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, selaras dengan keputusan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri supaya MOSTI memberikan fokus terhadap pembangunan vaksin manusia itu sendiri, MOSTI kini sedang dalam proses memuktamadkan Pelan Hala Tuju Pembangunan Vaksin Negara yang akan dilancarkan tidak lama lagi.

Objektif pelan ini adalah untuk menjadikan Malaysia sebagai sebuah negara pengeluar vaksin manusia dan mengkaji keperluan vaksin untuk rakyat negara ini termasuklah vaksin COVID-19 yang amat diperlukan pada masa sekarang.

Pelan ini juga akan mengkoordinasi gerak kerja antara kerajaan, saintis, pengamal perubatan dan pemain industri melalui ekosistem tadbir urus dan pendekatan strategik untuk menyediakan sistem kolaborasi antara kementerian-kementerian yang terlibat, pelbagai agensi pengeluar di peringkat nasional, serantau dan juga di peringkat antarabangsa.

Seterusnya, MOSTI juga telah mengusulkan penubuhan sebuah Pusat Vaksin Negara yang akan dikenali sebagai Institut Genom dan Vaksin Malaysia (MGVI). Pusat ini akan menempatkan pakar-pakar yang mempunyai kepakaran yang khusus dalam penghasilan vaksin termasuklah vaksin COVID-19. Inisiatif ini perlu disegerakan kerana kerajaan amat sedar adalah sukar untuk kita terus bergantung kepada negara luar untuk mendapatkan bekalan vaksin pada masa hadapan. Oleh itu, kepakaran di dalam negara sedang dikenal pasti dan disusun bagi memastikan strategi dan tindakan dapat dilaksanakan dengan sempurna.

Pada ketika ini, Malaysia masih lagi di peringkat kajian terhadap penghasilan vaksin manusia. MOSTI telah memperuntukkan sekitar RM15 juta bagi pembangunan *research and development* (R&D) khusus untuk vaksin COVID-19 kepada beberapa buah institusi penyelidikan seperti Pusat Penyelidikan dan Pendidikan Penyakit Berjangkit Tropika (TIDREC) di bawah Universiti Malaya, Universiti Sains Malaysia dan juga Universiti Putra Malaysia.

Selain itu, kerajaan juga telah menyalurkan peruntukan R&D bagi usaha membangunkan vaksin COVID-19 ke Institut Penyelidikan Perubatan (IMR) Kementerian Kesihatan Malaysia yang mana projek ini telah mula dirancang sejak awal April 2020. Terdapat dua teknologi vaksin COVID-19 yang sedang dibangunkan di IMR KKM iaitu, yang pertamanya, teknologi berasaskan kepada vaksin jenis mRNA, dan yang kedua, teknologi vaksin berasaskan pada virus ternyah aktif.

Pembangunan vaksin ini dilaksanakan secara strategik antara IMR, KKM bersama penyelidik dari Universiti Putra Malaysia dan Institut Penyelidikan Veterinar. Pada masa ini, kedua-dua periode tersebut berada di peringkat makmal iaitu bukti konsep sebelum fasa kajian praklinikal haiwan dapat dilaksanakan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, bagi menjelaskan berkenaan dengan pembangunan vaksin atau ubatan lain yang selama ini dibangunkan oleh negara luar bermula dengan Rancangan Malaysia Kesembilan hingga Rancangan Malaysia Kedua Belas, sebanyak 39 projek pembangunan vaksin berkaitan dengan manusia telah mendapat pembiayaan MOSTI berjumlah hampir RM40 juta.

Setakat ini, projek berkaitan pembangunan vaksin kolera dari Universiti Sains Malaysia dengan kerjasama Universiti AIMST telah memasuki fasa akhir praklinikal. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan. Dijemput Yang Berhormat Senator Ahmad.

Tuan Haji Ahmad bin Yahya: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih atas penjelasan yang diberikan oleh Timbalan Menteri. Apa yang saya lihat merupakan pelan dan perancangan yang amat baik. Cuma, kita rasa macam agak lambat lagi untuk kita melihat terhasilnya vaksin ini. Jadi, persoalan yang saya bangkitkan ialah apakah langkah jangka pendek yang dilakukan oleh kementerian agar Malaysia dapat menghasilkan vaksin sendiri ini? Terima kasih.

Datuk Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim: Terima kasih. Benar, proses pelan jangka panjang bagi tujuan membolehkan Malaysia menjadi negara pengeluar vaksin ini satu rancangan jangka panjang. Sepertimana yang saya maklumkan, kita masih lagi di peringkat ujian pra-klinikal. Itu yang paling dekat. Yang mana selepas ujian praklinikal, ia mengambil masa bertahun lagi untuk melalui proses klinikal Fasa 1, Fasa 2, dan Fasa 3.

Walau bagaimanapun, kerajaan berusaha untuk mendapat kepakaran pembuatan vaksin ini dengan kerjasama juga dengan pengeluar-pengeluar vaksin yang sedia ada bagi membolehkan kita mempunyai kapasiti bagi melaksanakan *fill and finish*. Melalui proses pembelian vaksin dalam jumlah yang besar COVID-19 iaitu *Sinovac*, kita telah mengaturkan untuk membolehkan kita memperoleh kepakaran kebolehan melaksanakan proses *fill and finish* iaitu pembotolan bagi vaksin ini. Ini merupakan satu tahap yang melibatkan peratusan yang besar daripada rangkaian pengeluaran vaksin itu sendiri. Sekian, terima kasih.

Dr. Hajah Wan Martina binti Wan Yusoff: Soalan tambahan.

Timbalan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Datuk Paul.

Datuk Paul Igai: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Soalan tambahan saya ialah adakah perjanjian kerajaan dalam penempahan pembelian ubat antivirus *molnupiravir* daripada *Merck* akan dibuat dengan cara *fill and finish* atau isi dan selesai? Mungkin tidak. Kenapakah tidak? Terima kasih.

Datuk Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim: Yang Berhormat, untuk soal berkaitan dengan ubatan yang berkenaan, saya rasa soalan ini lebih sesuai ditujukan kepada Kementerian Kesihatan Malaysia. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Soalan tambahan. Yang Berhormat Dr. Hajah Wan Martinah.

Dr. Hajah Wan Martina binti Wan Yusoff: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya cuma ingin tahu, adakah kerajaan berhasrat untuk mempromosikan ujian sendiri tahap antibodi bagi menggalakkan rakyat kita tampil ke hadapan untuk mengambil dos penggalak? Kita akan ke fasa endemik COVID-19. Jadi, saya rasa amat penting rakyat tahu tahap antibodi dan tampil ke hadapan untuk mendapatkan vaksin. Terima kasih.

Datuk Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim: Berhubung dengan dos penggalak, dos penggalak ini akan ditentukan daripada segi penerima-penerimanya iaitu terdiri daripada golongan berisiko tinggi iaitu ditentukan oleh Kementerian Kesihatan Malaysia, termasuklah barangkali daripada segi soal berkait ujian tahap antibodi. Saya rasa ini perlu diperjelaskan oleh Kementerian Kesihatan Malaysia. Tumpuan MOSTI pada ketika ini adalah lebih kepada program pembangunan vaksin itu sendiri. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Saya benarkan satu soalan lagi kepada Yang Berhormat Dato' Kesavadas.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Terima kasih. Apa bentuk usaha sama yang sedang dilaksanakan oleh kementerian bagi mengenal pasti jenis kepakaran serta fasiliti-fasiliti penting yang diperlukan untuk memulakan penyelidikan rintis- *pilot research*, bagi penghasilan vaksin pertama negara?

Bagaimanakah usaha sama tersebut boleh menjayakan Pelan Hala Tuju Pembangunan Vaksin Negara yang dihasratkan dalam Rancangan Malaysia Kedua Belas? Terima kasih.

Datuk Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim: Terima kasih. Setakat ini, sejak Rancangan Malaysia Kesembilan sehingga apa yang dirancang ada dalam senarai bagi Rancangan Malaysia Kedua belas, sebanyak 30 penyelidikan berkaitan dengan pembangunan vaksin telah pun dilaksanakan melibatkan hampir RM39,773,927 semua sekali. Untuk vaksin COVID-19 itu sendiri, terdapat enam penyelidikan yang berjumlah sebanyak RM14.6 juta.

Dalam melaksanakan program ini, banyak usaha sama dilaksanakan dengan pihak serantau. Antara lain termasuklah usaha sama yang diusahakan dengan *University of Chulalongkorn*. Yang ini kita ada buat kerjasama dengan beberapa pihak pakar yang lain yang saya rasa saya tidak boleh mengadakan maklumat terperinci yang berkenaan pada tahap ini. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim, Timbalan Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi atas jawapan-jawapan yang telah diberikan.

Ahli-ahli Yang Berhormat, untuk pertanyaan-pertanyaan bagi jawab lisan hari ini kita tamatkan.

[Waktu Pertanyaan-pertanyaan Jawab Lisan tamat]

■1130

USUL**WAKTU MESYUARAT DAN URUSAN
DIBEBASKAN DARIPADA PERATURAN MESYUARAT**

11.30 pg.

Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan [Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan:

“Bahawa mengikut Peraturan Mesyuarat 11(1), Majlis Mesyuarat pada hari ini tidak akan ditangguhkan sehingga selesai diputuskan Usul Rancangan Malaysia Kedua Belas oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, dan selepas itu Majlis Mesyuarat akan ditangguhkan sehingga jam 10 pagi, pada hari Isnin, 25 Oktober 2021.”

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato' Rosol bin Wahid]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis untuk diputuskan. Masalahnya ialah usul seperti yang dikemukakan oleh Yang Berhormat Menteri itu tadi hendaklah disetujui.

[Usul dikemuka bagi diputuskan; dan disetujui]

*[Tuan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, ada bersama saya suatu pengumuman yang seharusnya saya lakukan di bawah kuat kuasa Peraturan Mesyuarat 90 berkaitan dengan pemakaian batik pada hari Khamis. Sukacita dimaklumkan bahawa Dewan Negara sentiasa menyokong perkembangan dan pembangunan industri batik negara khususnya dalam menjamin dan memastikan warisan seni dan identiti negara kekal terpelihara, segar dihargai dan seterusnya dikenali oleh masyarakat antarabangsa di samping memajukan, meningkatkan perkembangan industri tekstil dalam negara Malaysia.

Sehubungan itu, sukacita saya membuat petua di bawah Peraturan Mesyuarat 90, Peraturan Mesyuarat membenarkan pemakaian batik di Dewan Negara kepada semua Ahli serta pegawai yang hadir pada setiap hari Khamis. Suka juga diingatkan serta menggalakkan supaya batik, yang dipakai merupakan batik tempatan, dan bukannya batik dari luar negara.

Semoga dengan kebenaran ini bukan sahaja dapat menonjolkan semangat kebersamaan kita sebagai Ahli Dewan Negara yang mendukung warisan negara, malah dapat melonjakkan lagi imej Malaysia di kalangan rakyat yang kini semakin peka dengan peranan serta fungsi legislatif negara.

Sukacita saya mengakhiri dengan menyatakan bahawa dasar pemakaian batik pada tahun 2005 itu hidup kembali. Sekianlah dipetukan... *[Tepuk]*

Dr. Yaakob bin Sapari: Tuan Yang di-Pertua, minta petua. Tuan Yang di-Pertua minta petua batik ini. Saya menyokong penuh keadaan...

Tuan Yang di-Pertua: Ini petua di bawah Peraturan Mesyuarat 90, tidak dibahaskan dan tidak ada *query* apa-apa.

Dr. Yaakob bin Sapari: Sikit, sedikit. Petua sahaja.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak dibenarkan. Sila duduk Yang Berhormat. Sila duduk Yang Berhormat... *[Ketawa]* Jadi, apabila saya pohonkan dibuat penentuan ucapan tambahan, barulah Yang Berhormat berdiri. Akan tetapi kalau Yang Berhormat tidak ada *locus standi*-nya ataupun tempat untuk menyemarakkan dasar ini, kita masukkan ke

dalam soalan tambahan ataupun pandangan yang lain kemudian. Saya mohon Yang Berhormat Menteri meneruskan penyampaian.

USUL

RANCANGAN MALAYSIA KEDUA BELAS (2021-2025)

Aturan Urusan Mesyuarat dibacakan bagi menyambung semula perbahasan yang ditangguhkan atas masalah:

"(a) **BAHAWA** Dewan ini,

Menyedari akan cabaran untuk memulih serta menjana semula ekonomi negara bagi mencapai pertumbuhan yang mampan, dengan mengambil kira landskap sosioekonomi pasca COVID-19 dan pencapaian Rancangan Malaysia Kesebelas, 2016-2020;

Merestui usaha Kerajaan untuk merancang dan melaksanakan agenda pembangunan negara yang mampan selaras dengan semangat Keluarga Malaysia, aspirasi Wawasan Kemakmuran Bersama 2030 dan Agenda Pembangunan Mampan 2030; dan

Meluluskan Rancangan Malaysia Kedua Belas bagi tempoh 2021 hingga 2025 yang menetapkan hala tuju strategik bagi mencapai objektif "Malaysia Makmur, Inklusif, Mampan" dengan memberi tumpuan kepada usaha untuk merancakkan kembali pertumbuhan ekonomi, memastikan kemakmuran negara dapat diagihkan secara lebih adil dan saksama serta mengekalkan kelestarian alam sekitar, menurut Kertas Perintah CMD. 1 Tahun 2021.

(b) **BAHAWA** dalam meluluskan Rancangan Malaysia Kedua Belas, Dewan yang mulia ini menyeru seluruh rakyat Malaysia supaya berusaha dengan sepenuh komitmen dan iltizam yang jitu untuk membangunkan negara secara mampan bagi membolehkan setiap ahli Keluarga Malaysia tanpa mengira agama, bangsa dan kaum menikmati taraf hidup yang wajar." **[20 Oktober 2021]**

11.35 pg.

Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan [Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua, mohon izin saya ingin mengucapkan takziah kepada salah seorang anggota bomba kita yang meninggal dunia pada hari ini, mohon izin Tuan Yang di-Pertua.

Saya bagi pihak Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan mengucapkan salam takziah kepada ahli keluarga dan anggota Jabatan Bomba dan Penyelamat Malaysia serta berita yang cukup menyedihkan buat kita semua pada pagi ini mendengar perkhabaran bahawa PBK II (KUP) Mohd Diya bin Che Jusoh anggota bomba yang terlibat dalam kemalangan semasa operasi menyelamatkan mangsa banjir di Kampung Sungai Putat, Ayer Keroh, Melaka telah meninggal dunia pada jam 3.11 pagi di Jabatan Kecemasan dan Trauma, Hospital Besar Melaka. Pemergian beliau satu kehilangan yang besar kepada negara dan pasukan bomba. Maka, saya mohon Tuan Yang di-Pertua kalau diizinkan untuk kita sedekahkan Al-Fatihah kepada Allahyarham, Al-Fatihah. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

[Ahli-ahli beragama Islam membaca surah Al-Fatihah]

Tuan Yang di-Pertua: Sempena dengan perkara yang sama, maka saya terpanggil untuk membacakan separa pernyataan berkaitan dengan hal yang sama juga dan mohon Yang Berhormat Timbalan Menteri duduk sebentar. Ini adalah bagi memberi apa yang disebut sebagai sentimen kolektif kita di Dewan Negara sebagai ahli dan juga sebagai pendukung kepada khidmat yang telah dicurahkan oleh Allahyarham.

Salam takziah kepada ahli keluarga dan anggota Jabatan Bomba dan Penyelamat Malaysia. Suatu berita yang cukup menyedihkan buat kita pada pagi ini mendengar perkhabaran bahawa PBK II (KUP) Mohd Diya bin Che Jusuh anggota bomba yang terlibat dalam kemalangan semasa operasi menyelamatkan mangsa banjir di Kampung Sungai Putat, Ayer Keroh, Melaka telah meninggal dunia pada jam 3.11 pagi di Jabatan Kecemasan dan Trauma Hospital Melaka.

Pemergian beliau merupakan satu kehilangan yang besar kepada Pasukan Bomba Malaysia. Sama-samalah kita mendoakan agar roh Allahyarham dicucuri rahmat dan ditempatkan di kalangan para solihin. Moga seluruh keluarga Allahyarham tabah menghadapi dugaan ini. Al-Fatihah telah pun disampaikan dan sama-samalah kita menganggapkan segala kebaikan, kedinginan dan tauliah akhirat. Sekian. Silakan Yang Berhormat.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih atas ruang yang diberikan kepada saya untuk menyampaikan ucapan penggulungan terhadap isu-isu yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat Senator sepanjang sesi perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas di Dewan Negara yang berakhir pada 18 Oktober yang lalu.

Bagi pihak Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan, saya mengucapkan jutaan terima kasih kepada 13 orang Ahli Yang Berhormat Senator yang telah membahaskan perkara di bawah RMKe-12 yang berkaitan dengan Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan khususnya melibatkan beberapa sektor iaitu sektor perumahan, kebombaanan, kesejahteraan komuniti dan pengurusan sisa pepejal.

■1140

Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah mengambil bahagian adalah seperti berikut, Yang Berhormat Senator Datuk Ras Adiba binti Mohd Radzi, Yang Berhormat Senator Datuk Wira Koh Nai Kwong, Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook, Yang Berhormat Senator Datuk Teo Eng Tee, Yang Berhormat Senator Tuan Robert Lau Hui Yew, Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman bin Aziz, Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili, Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz, Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing, Yang Berhormat Senator Puan Rita Sarimah a/k Patrick Insol, Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya, Yang Berhormat Senator Puan Lim Hui Ying dan Yang Berhormat Senator Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan.

Sektor pertama ialah perumahan. Saya menghargai keprihatinan beberapa orang Ahli Yang Berhormat yang telah pun saya sebutkan tadi, yang menimbulkan tentang isu-isu yang berkaitan dengan perumahan negara. Di bawah Rancangan Malaysia Kedua Belas, khususnya isu-isu berhubung rumah mampu milik termasuk program rumah rakyat, perumahan berkonsepkan pembangunan berasaskan transit, penyediaan perumahan dengan infrastruktur yang mesra orang kurang upaya (OKU), program sewa untuk dimiliki, *rent-to-own* (RTO) dan isu peluang pemilikan rumah oleh warga asing.

Tuan Yang di-Pertua, penyediaan rumah mampu milik. Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, segala hala tuju perancangan dan pembangunan sektor perumahan di Malaysia adalah berpandukan kepada dua buah dasar yang penting. Pertama, ialah Dasar Perumahan Negara 2018 hingga 2025 dan yang kedua, Dasar Perumahan Mampu Milik (DRMM). Aspirasi mewujudkan industri perumahan yang berdaya saing dan mampan memerlukan kerjasama yang erat antara Kerajaan Persekutuan, kerajaan negeri dan juga pihak swasta.

Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya yang membangkitkan mengenai isu golongan yang berpendapatan rendah yang menghadapi kesukaran untuk membayar sewa rumah terutamanya semasa tempoh Perintah Kawalan Pergerakan (PKP). Kerajaan amat memahami bantuan yang diperlukan oleh segolongan rakyat terutama mereka yang terkesan akibat pandemik COVID-19, KPKT telah mengenal pasti beberapa inisiatif bagi membantu meringankan beban golongan berpendapatan rendah untuk membayar sewa rumah khususnya penghuni Program Perumahan Rakyat (PPR) yang terkesan dengan pandemik COVID-19 seperti berikut. Antara inisiatif yang dilakukan ialah:

- (i) pengecualian pembayaran sewa selama tujuh bulan, Mac 2020 hingga September 2020 bagi 3,636 unit PPR disewa dan rumah transit di bawah pengurusan KPKT iaitu PPR Lembah Subang 1 melibatkan 3,004 unit dan Rumah Transit Bukit Jalil, 632 unit;
- (ii) penangguhan bayaran sewa selama 22 bulan daripada Mac 2020 hingga Disember 2021 bagi PPR sewa untuk dimiliki di bawah pengurusan KPKT yang melibatkan 10 buah projek PPR, yang melibatkan 4,605 unit ataupun penyewa; dan
- (iii) pengecualian dan penangguhan bayaran sewa dan bayaran bulanan bagi perumahan awam dan PPR lain yang di bawah pengurusan pihak berkuasa negeri (PBN) atau pihak berkuasa tempatan (PBT) adalah tertakluk kepada budi bicara di peringkat pihak pengurusan negeri dan PBT yang berkenaan.

Kerajaan melalui KPKT juga mencadangkan skim bantuan bayaran rumah sewa-*rental voucher*, dengan izin, bagi membantu golongan B40 yang terbeban dengan pembiayaan sewa rumah, khususnya semasa pandemik COVID-19. Skim ini sedang diperhalusi dan akan diumumkan sebaik sahaja telah mendapat kelulusan kerajaan.

Selain itu Tuan Yang di-Pertua, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada 24 September yang lepas, telah melancarkan Inisiatif Kediaman Keluarga Malaysia atau Rumah IKRAM Keluarga Malaysia.

Objektif utama program ini adalah untuk memberikan perlindungan melalui penyediaan kediaman yang berdaya huni, selesa dan selamat kepada rakyat yang kehilangan tempat tinggal akibat pandemik COVID-19 serta menyediakan kemudahan insentif melalui sewaan serendah RM124 sebulan untuk mengurangkan beban kewangan yang ditanggung oleh rakyat. Sebagai permulaan, sebanyak 2,000 unit rumah sedia ada ditawarkan untuk Rumah IKRAM Keluarga Malaysia di beberapa buah lokasi PPR di seluruh negara.

Penerima manfaat ini seterusnya akan menerima pengecualian bayaran sewaan untuk enam bulan yang pertama. Seramai 124 orang penerima manfaat Rumah IKRAM Keluarga Malaysia ini telah menerima surat tawaran. Manakala sebanyak 1,876 unit rumah lagi akan dibuat pengisian secara berperingkat tertakluk kepada permohonan yang diterima.

Selain daripada itu, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri turut mengumumkan inisiatif moratorium ataupun penangguhan bayaran sewa sehingga akhir tahun 2022 bagi penghuni PPR sedia ada di bawah Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan (KPKT) melibatkan sejumlah 7,654 unit rumah yang melibatkan perbelanjaan hampir RM2 juta.

Yang Berhormat Senator Puan Lim Hui Ying juga menyentuh tentang jumlah rumah mampu milik yang akan dibina di bawah Rancangan Malaysia Kedua Belas. Kerajaan akan terus komited bagi meningkatkan bekalan rumah mampu milik mengikut kategori seperti berikut:

- (i) Program Perumahan Rakyat (PPR). Setakat ini terdapat 97,196 unit rumah yang telah siap dibina, 9,862 unit masih dalam pembinaan dan 2,893 unit masih dalam perancangan. Di Pulau Pinang terdapat empat buah projek merangkumi 999 unit rumah telah siap dibina dan satu projek dalam perancangan merangkumi 320 unit rumah;
- (ii) Rumah Mesra Rakyat (RMR) di bawah Syarikat Perumahan Negara Berhad (SPNB). Setakat ini 47,714 unit telah siap dibina, 4,824 unit masih dalam pembinaan dan 1,911 unit masih dalam perancangan. Di Pulau Pinang sahaja pula terdapat 477 unit rumah telah siap dibina dan 64 unit dalam pembinaan dan satu unit dalam perancangan;

- (iii) Kediaman SPNB. Setakat ini terdapat 27,518 unit telah siap dibina, 1,968 unit masih dalam pembinaan dan 1,841 unit dalam perancangan. Di Pulau Pinang sahaja terdapat 404 unit rumah telah siap dibina;
- (iv) program perumahan PR1MA untuk golongan M40. Setakat ini terdapat 24,847 unit yang telah siap dibina, 21,072 unit masih dalam pembinaan dan 3,482 unit masih dalam perancangan. Di Pulau Pinang sahaja terdapat satu projek merangkumi 1,017 unit rumah telah siap dibina dan satu projek merangkumi 2,850 unit rumah dalam perancangan; dan
- (v) Perumahan Penjawat Awam Malaysia (PPAM). Setakat ini terdapat 12,652 unit yang telah siap dibina, 15,816 unit masih dalam pembinaan dan 14,304 unit masih dalam perancangan. Di Pulau Pinang sahaja Yang Berhormat Senator, terdapat dua buah projek merangkumi 228 unit rumah telah siap dibina dan dua buah projek merangkumi 232 unit rumah dalam pembinaan.

Untuk maklumat Ahli Yang Berhormat, sekiranya terdapat keperluan di sesuatu lokasi, Yang Berhormat kawasan yang memohon boleh mencadangkan kepada kerajaan negeri dan seterusnya kerajaan negeri akan menyelaraskan permohonan dengan pihak KPKT berserta tapak dengan lokasi milik kerajaan negeri yang bersesuaian dan KPKT akan memohon pembangunan PPR di lokasi tersebut bagi meneruskan permohonan belanjawan dengan Unit Perancang Ekonomi (EPU).

Tuan Yang di-Pertua, berhubung dengan persoalan Yang Berhormat mengenai status permohonan RM100 juta dan penyelenggaraan rumah mampu milik. Secara keseluruhannya bagi tahun 2021, jumlah kelulusan bagi Program Penyelenggaraan Perumahan (PPP) Malaysia dan Tabung Penyelenggaraan Perumahan Malaysia (TPPM) di Pulau Pinang sebanyak 65 buah projek dengan kos berjumlah RM17,419,000. Daripada jumlah tersebut, sebanyak 51 buah projek TPPM dilaksanakan dengan kos RM13.049 juta, 14 buah projek PPP dilaksanakan dengan kos RM4.37 juta.

Bagi peruntukan bajet pembangunan bagi RMKe-12 untuk tahun 2021 hingga 2025 pula, sebanyak RM37.5 juta bagi PPP dengan siling tahunan sebanyak RM7.5 juta. Manakala peruntukan bagi TPPM adalah sebanyak RM50 juta dengan siling tahunan sebanyak RM10 juta di Pulau Pinang. Jumlah keseluruhan peruntukan penyelenggaraan di bawah program PPP dan TPPM untuk Rancangan Malaysia Kedua Belas adalah sebanyak RM87.5 juta.

■1150

Kementerian ini juga bersetuju dengan pandangan Ahli Yang Berhormat supaya menyediakan strategi pelbagai cabang untuk meningkatkan akses rakyat terhadap rumah mampu milik. Untuk maklumat Yang Berhormat, Skim Pembiayaan Sewa untuk Dimiliki-*rent-to-own*, atau RTO, dengan izin, yang diumumkan dalam belanjawan tahun 2021 merupakan inisiatif kolaborasi antara Kementerian Kewangan, Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan melalui Perbadanan PR1MA Malaysia Berhad. PR1MA Malaysia Berhad bersama institusi kewangan terpilih bagi menawarkan skim pembiayaan perumahan alternatif kepada golongan M40.

Skim RTO atau bagi Program Perumahan PR1MA ini dirancang untuk membantu mengurangkan beban kewangan rakyat yang ingin memiliki rumah semasa pemulihan daripada krisis COVID-19. Ia ditawarkan kepada bakal pembeli yang tidak layak mendapat pembiayaan daripada mana-mana institusi kewangan. Pembeli mempunyai pilihan untuk menyewa selama lima tahun terlebih dahulu dengan kadar sewa yang berpatutan sebelum membeli rumah tersebut.

Dalam tempoh sewaan, bakal pembeli berpeluang untuk memperbaiki kedudukan kewangan mereka sehingga mereka boleh mendapatkan pinjaman bank sebelum tamat tempoh sewaan. Pihak PR1MA sedang dalam peringkat perbincangan lanjut dengan Kementerian Kewangan dan institusi kewangan terpilih bagi memuktamadkan draf perjanjian RTO ini.

Yang Berhormat Senator Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan telah membangkitkan persoalan mengenai kadar kejayaan program RTO bagi golongan B40 dan M40 yang dilaksanakan di wilayah Sabah. Sehingga 1 Oktober 2021, sebanyak 10 PPR di bawah pengurusan KPKT telah dilaksanakan secara RTO. Konsep sewa milik ini adalah berdasarkan tempoh sewaan antara 20 hingga 25 tahun dan pindah milik kepada penyewa akan dibuat pada tahun terakhir sewaan tersebut. Daripada 4,654 unit yang ditawarkan, sebanyak 3,697 pengisian iaitu 80 peratus daripada keseluruhan unit telah dibuat pengisian. Berdasarkan peratusan ini, didapati bahawa pelaksanaan PPR secara sewa milik menjadi pilihan bagi Keluarga Malaysia yang berpendapatan rendah termasuk golongan B40.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, pelaksanaan projek PPR di Sabah melibatkan 33 projek yang telah siap dibina merangkumi 23,009 unit dan 95 projek dalam pembinaan merangkumi 3,090 unit. Secara keseluruhannya, bilangan PPR yang telah siap dibina di Sabah merupakan 21.4 peratus daripada bilangan PPR yang telah dibina di seluruh negara. Setakat ini, semua PPR di Sabah adalah di bawah kategori PPR disewa dan tidak dilaksanakan skim RTO. Jika terdapat keperluan, kerajaan negeri boleh berbincang dengan kementerian ini untuk mewujudkan skim RTO PPR di Sabah.

Tuan Yang di-Pertua, sementara itu Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis telah membangkitkan isu untuk meningkatkan kesejahteraan rakyat terutama golongan B40 melalui pembinaan rumah mampu milik yang lebih inklusif dengan menyediakan infrastruktur yang lengkap serta tambahan peruntukan bagi menyediakan rumah mampu milik yang berkualiti. Untuk makluman Yang Berhormat, KPKT sememangnya bertanggungjawab menyediakan perumahan yang berkualiti, kondusif serta berdaya huni. Justeru, saya mengucapkan terima kasih atas keprihatinan Yang Berhormat membangkitkan perkara ini.

Selaras dengan strategi RMKe-12 iaitu meningkatkan bekalan rumah mampu milik kepada kumpulan sasar, Strategi C1, kementerian akan memastikan pelaksanaan projek-projek perumahan di seluruh negara terutama projek rumah mampu milik bagi golongan B40 terus diberi perhatian lebih inklusif, berdaya huni dan berkualiti.

Sementara itu, Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing membangkitkan tentang pencapaian sasaran yang ditetapkan oleh kerajaan, terutamanya dalam menyediakan bekalan rumah mampu milik semasa RMKe-11 dan seterusnya untuk RMKe-12 kali ini. Terdapat beberapa kelemahan yang menyebabkan pencapaian yang rendah iaitu 217,807 unit rumah berbanding sasaran 600 ribu unit atau hanya 36.3 peratus pencapaian bagi pembangunan rumah mampu milik semasa RMKe-11.

Antara halangan yang dikenal pasti adalah daripada segi masalah penyediaan peruntukan, masalah dalam penyediaan tanah, isu-isu pentadbiran yang menyebabkan kelewatan untuk memulakan pembinaan serta kegagalan pemaju untuk menyiapkan projek dalam tempoh yang telah ditetapkan.

Tuan Yang di-Pertua, Jawatankuasa Penyelaras Pelaksanaan 500 ribu Unit Rumah Mampu Milik di bawah RMKe-12 dan jawatankuasa ini- maaf Tuan Yang di-Pertua. Penubuhan Jawatankuasa Penyelaras Pelaksanaan 500 ribu Unit Rumah Mampu Milik di bawah RMKe-12.

Jawatankuasa ini ditubuhkan bagi memantau pelaksanaan dan pencapaian penyediaan bekalan perumahan oleh 15 buah agensi penyedia perumahan selain daripada KPKT, kerajaan negeri dan swasta berjalan dengan lancar dan mencapai sasaran 500 ribu unit rumah dalam tempoh RMKe-12 ini.

Infrastruktur Orang Kurang Upaya (OKU) untuk projek perumahan baharu dan kediaman sedia ada serta salah guna kemudahan OKU. Yang Berhormat Senator Datuk Ras Adiba binti Mohd Radzi menyebutkan perkara ini. Isu yang dibangkitkan adalah mengenai daya huni perumahan untuk komuniti OKU melalui penyediaan laluan, tanjakan lot parkir, lif dan tandas untuk OKU. Begitu juga dengan cadangan untuk kemudahan awam mesra OKU seperti dewan komuniti, taman permainan, surau dan kedai serbaneka dijadikan sebahagian daripada komponen projek perumahan.

Untuk makluman Yang Berhormat, bagi memastikan perumahan di negara ini adalah mesra OKU, reka bentuk sejagat ataupun *universal design*, dengan izin, diterapkan dalam reka bentuk bangunan dan komponen kemudahan sokongan dengan mengambil kira kepenggunaan oleh golongan dewasa, kanak-kanak, warga tua dan OKU. Standard Perumahan Kebangsaan 2019 yang dikeluarkan oleh Lembaga Pembangunan Industri Pembinaan Malaysia (CIDB), Kementerian Kerja Raya telah menggariskan beberapa piawaian penyediaan kemudahan mesra OKU serta tempat letak kenderaan OKU, laluan mesra OKU, lif mesra OKU, tandas mesra OKU dan suis *plug* capaian OKU.

Di samping itu, KPKT turut meletakkan syarat bagi memastikan ke semua projek perumahan yang dibangunkan adalah mesra OKU dan mengikut spesifikasi yang ditetapkan. Pindaan Undang-undang Kecil Bangunan Seragam 1984 (UKBS 1984) di bawah Akta Jalan, Parit dan Bangunan 1974 [Akta 133] melalui seksyen 34A memperuntukkan, "*Keperluan penyediaan akses dan kemudahan di bangunan untuk pengguna OKU.*" Oleh itu setiap PBT yang mengguna pakai UKBS 1984, dikehendaki menguatkuasakan undang-undang ini dan memastikan bahawa kemudahan-kemudahan bagi golongan OKU mestilah disediakan.

Berhubungan dengan pengkhususan aras bawah untuk komuniti OKU, kebanyakan unit OKU adalah di aras bawah Yang Berhormat Senator. Keutamaan aras bawah diberikan kepada OKU yang berkerusi roda, untuk pemasangan lif bangunan perumahan piawaian sedia ada iaitu MA1184, dan di bawah *Code of Practice on Access for Disabled Persons*.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, ada 40 seconds sahaja lagi.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Oh! Sedikit lagi. Ada beberapa perkara, Tuan Yang di-Pertua. *Insyallah* saya cuba ringkas Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Oleh sebab ada lagi...

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Banyak lagi perkara-perkara lain dan kemudahan-kemudahan lain yang kita hendak pastikan supaya kemudahan kepada OKU ini akan dapat diberikan keutamaan. Andai kata pemaju tidak mengikut peraturan-peraturan yang telah ditetapkan, maka KPKT berkuasa bagi membatalkan kerja atau tidak akan mengeluarkan perakuan siap dan pematuhan (CCC).

Tuan Yang di-Pertua, perkara yang berikutnya, sebenarnya ada beberapa Yang Berhormat lain yang juga menimbulkan perkara yang sama tentang perumahan ini dan saya, Yang Berhormat tidak sempat hendak menghabiskan jawapan ini. Saya ada masih lagi beberapa isu yang berbeza.

Tuan Yang di-Pertua: Boleh hantar dengan...

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Secara bertulis.

Tuan Yang di-Pertua: Jawapan bertulis.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Jadi, saya minta...

Tuan Yang di-Pertua: Akan tetapi buat masa depan, mungkin boleh...

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Ya, ya.

Tuan Yang di-Pertua: Diharakatkan 10 minit.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Saya sudah cuba Tuan Yang di-Pertua untuk- saya minta maaf banyak kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang lain tetapi majoriti daripada 13 Ahli Yang Berhormat membangkitkan isu-isu perumahan.

Antara isu-isu lain Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya sedikit sahaja ialah berkaitan dengan kebombaan yang khusus ditimbulkan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili, dan juga perkara yang berkaitan dengan kesejahteraan komuniti masyarakat di kawasan-kawasan perumahan.

Berikutnya ialah berkaitan dengan pengurusan sisa pepejal, tentang kebersihan di negara kita ini. Jadi maknanya Tuan Yang di-Pertua, tiada masa tambahan untuk saya. Jadi, saya sekali lagi mengucapkan jutaan terima kasih banyak kepada 13 Ahli-ahli Yang Berhormat. Sebahagian besar telah pun saya sentuh tentang perumahan kerana banyak isu perumahan yang dibangkitkan dan yang lain-lain *insya-Allah* Tuan Yang di-Pertua, saya akan jawab secara bertulis.

Saya bagi pihak Yang Berhormat Menteri dan keluarga Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan sekali lagi mengucapkan terima kasih banyak atas keprihatinan Ahli-ahli Yang Berhormat Senator dalam membangkitkan isu-isu berkaitan dengan tanggungjawab dan amanah yang perlu dipikul oleh Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Wabillahitaufik wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*.

Tuan Yang di-Pertua: *Waalaikumussalam*. Diucapkan terima kasih dan penghargaan kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan. Kita ada lagi lebih kurang 13 pihak yang akan menjawab. Lantaran itu, wajar bagi Yang Berhormat Menteri atau Timbalan Menteri mengharakatkan jawapannya sepersis mungkin supaya dapat dijawab sebanyak mana yang boleh tentang soalan-soalan, dan juga kuir yang dikemukakan. Saya jemput Kementerian Kesihatan Malaysia.

12.01 tgh.

Menteri Kesihatan [Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam Keluarga Malaysia. Tuan Yang di-Pertua, berdasarkan tempoh masa yang telah diberikan bagi sesi penggulungan Kementerian Kesihatan Malaysia, saya akan merangkumkan isu-isu yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat Dewan Negara dalam sesi perbahasan kepada empat perkara seperti berikut:

- (i) pembinaan dan menaik taraf fasiliti kesihatan;
- (ii) pengurusan sumber manusia;
- (iii) pengurusan pandemik COVID-19; dan
- (iv) pengukuhan kesihatan awam.

Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat Senator, di bawah Pelan Golek Pertama RMKe-12, Kementerian Kesihatan Malaysia telah diperuntukkan peruntukan pembangunan sebanyak RM4.36 bilion. Peruntukan ini adalah untuk melaksanakan sebanyak 395 projek pembangunan iaitu sebanyak 333 projek fizikal serta 62 projek bukan fizikal. Sementara itu di bawah Pelan Golek Kedua Rancangan Malaysia Kedua Belas, Kementerian Kesihatan Malaysia telah mengemukakan permohonan projek baharu kepada EPU ataupun UPE pada bulan Mac yang lalu melibatkan sebanyak 121 projek baharu dengan keperluan kewangan sebanyak RM4.67 bilion.

Kini Kementerian Kesihatan Malaysia sedang menunggu keputusan pihak EPU berhubung permohonan berkenaan. Dalam pada itu, Kementerian Kesihatan Malaysia menyambut baik akan cadangan projek baharu dan projek menaik taraf yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat sewaktu perbahasan. *Insya-Allah* cadangan-cadangan ini akan diperhalusi dan diberi pertimbangan sewajarnya oleh kementerian sebelum dikemukakan kepada pihak UPE.

Tuan Yang di-Pertua, sebahagian daripada Ahli-ahli Yang Berhormat Senator telah berbahas mengenai pembangunan kemudahan kesihatan dan naik taraf kemudahan tersebut. Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz telah menyarankan supaya kerajaan sentiasa memantau keadaan prasarana kesihatan di luar bandar dan menyarankan agar hospital berpusat dilengkapi dengan peralatan yang lebih canggih. Dalam hal ini, Kementerian Kesihatan Malaysia sentiasa memantau keperluan menaik taraf fasiliti kesihatan di luar bandar dan melaksanakan penggantian peralatan berkala berdasarkan keperluan perkhidmatan semasa secara berperingkat mengikut keutamaan.

Mengenai saranan Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai agar fasiliti kesihatan di wilayah Sabah dan wilayah Sarawak diperbaiki dan dinaiktarafkan dan dilengkapi dengan alat-alat teknologi terkini. Sukacita saya maklumkan bahawa dalam Rancangan Malaysia Kesebelas, kerajaan telah memberi sejumlah peruntukan sebanyak RM677.41 juta untuk wilayah Sabah dan RM632.92 juta untuk wilayah Sarawak bagi mempertingkatkan kemudahan kesihatan termasuk di kawasan luar bandar.

Dalam tempoh pembangunan Pelan Golek Pertama Rancangan Malaysia Kedua Belas sahaja, kerajaan memperuntukkan sebanyak RM422.49 juta untuk wilayah Sabah dan RM820.77 juta untuk wilayah Sarawak. Jumlah ini dijangka meningkat sebaik Belanjawan diputuskan untuk projek yang diluluskan di bawah Pelan Golek Kedua Rancangan Malaysia Kedua Belas.

Bagi menaik taraf penyampaian perkhidmatan perubatan untuk penduduk di wilayah Sarawak, sebanyak tiga buah hospital baharu sedang dalam pembinaan iaitu Hospital Sri Aman, Hospital Petra Jaya dan Hospital Lawas. Hospital-hospital baharu ini akan menjadi tambahan kepada 23 buah hospital sedia ada yang terdiri daripada satu buah hospital negeri, tiga buah hospital pakar besar, empat buah hospital pakar kecil, 13 buah hospital tanpa pakar dan dua buah institusi khas.

Selain itu, projek pembinaan blok baharu telah diluluskan untuk Hospital Miri dan Hospital Limbang. Bangunan tambahan Hospital Miri sedang dalam pembinaan, manakala projek naik taraf Hospital Limbang dijangka dimulakan pada pertengahan tahun hadapan. Kesemua projek ini dijangka akan meningkatkan jumlah katil keseluruhan bagi wilayah Sarawak daripada 4,083 buah katil kepada 4,879 buah katil.

Berhubung dengan cadangan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing, untuk menaik taraf Hospital Miri dan Hospital Sibu agar setaraf dengan Hospital Umum Sarawak atas faktor keluasan wilayah Sarawak, saya ingin menekankan bahawa fokus utama Kementerian Kesihatan Malaysia menyampaikan perkhidmatan kesihatan dan meningkatkan akses kepada perkhidmatan pakar kepada penduduk.

Oleh itu, pendekatan yang kita amalkan ialah pendekatan hospital kluster yang dilaksanakan bagi mencapai objektif ini. Hospital Miri merupakan hospital utama bagi kluster Sarawak Utara. Hospital Sibu pula hospital utama bagi kluster Sarawak Tengah dan Hospital Umum Sarawak merupakan hospital utama bagi kluster Sarawak Selatan.

Selain menyediakan perkhidmatan kepakaran untuk kluster masing-masing, ketiga-tiga hospital ini turut menjadi hospital rujukan kepada hospital kluster berdekatan bagi kepakaran yang disediakan. Pembangunan kepakaran dan lain-lain bidang subkepakaran yang lebih kompleks tidak tertumpu hanya di Hospital Umum Sarawak, malah turut dirancang di Hospital Miri dan Hospital Sibu bagi meningkatkan akses kepada perkhidmatan kepakaran di seluruh Wilayah Sarawak.

Bagi wilayah Sabah pula, terdapat 24 buah hospital di wilayah Sabah yang terdiri daripada sebuah hospital negeri, tiga buah hospital pakar besar- *major*, dua buah hospital pakar kecil, 16 buah hospital tanpa pakar, dan dua buah institusi khas. Bagi meningkatkan lagi kapasiti perawatan, sebanyak dua buah hospital sedang dinaiktarafkan kepada hospital berpakar kecil- *minor*, iaitu Hospital Kota Marudu dan Hospital Beaufort. Manakala Hospital Papar dan Hospital Tawau sedang dalam pembinaan blok baharu dengan jangkauan pertambahan kapasiti sebanyak 238 buah katil.

Mengenai perolehan peralatan perubatan pula, Kementerian Kesihatan Malaysia telah memperuntukkan sebanyak RM224.64 juta pada Wilayah Sarawak dan Wilayah Sabah bagi tempoh masa tahun 2020 hingga bulan Oktober tahun ini. Peruntukan ini adalah untuk perolehan pelbagai jenis peralatan perubatan kepada semua hospital Kementerian Kesihatan Malaysia termasuk alat bantuan pernafasan, *ultrasonography*, katil rawatan rapi, katil pesakit, *bronchoscopy*, *video laryngoscope* dan lain-lain.

Selain itu, Kementerian Kesihatan Malaysia juga telah menempatkan peralatan berteknologi tinggi yang baharu serta penggantian peralatan sedia ada seperti mesin mamografi di Hospital Tawau, pengimejan resonans magnet di Hospital Sandakan dan Pusat Jantung Sarawak, Makmal Jantung Invasif di Hospital Queen Elizabeth II, mesin pemecut linear di Hospital Umum Sarawak, serta mesin imbasan tomografi berkomputer atau *CT scan*, dengan izin, di Hospital Kapit.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai turut mencadangkan supaya Hospital Kapit ditambah ruang, ditambah katil dan dinaiktarafkan menjadi hospital pakar. Untuk makluman Yang Berhormat Senator, Hospital Kapit merupakan sebuah hospital pakar kecil- *minor*, berkapasiti 134 buah katil.

■1210

Pada tahun 2020, tidak mengambil kira tempoh pandemik, tempoh biasa, kadar penggunaan katil di Hospital Kapit ialah 45.78 peratus. Beberapa kerja naik taraf telah pun dilaksanakan di Hospital Kapit, termasuk sebuah makmal molekul untuk mengendalikan sampel ujian COVID-19 yang telah siap dibina pada bulan April tahun ini. Selain itu, kerja-kerja menaik taraf Wad Kebergantungan Tinggi kepada Unit Rawatan Rapi dengan kapasiti sebanyak empat buah katil, termasuk pembelian aset perubatan telah siap pada Ogos tahun ini. Buat masa sekarang, projek pembinaan bangunan baharu bagi menaik taraf bangunan perkhidmatan imbasan tomografi berkomputer sedang giat dijalankan dengan kos sebanyak RM7.015 juta dan dijangka siap pada tahun 2023.

Bagi meningkatkan lagi keupayaan perkhidmatan di Hospital Kapit, Kementerian Kesihatan juga telah menyalurkan sejumlah RM1 juta lebih ke Hospital Kapit bagi tahun 2020 sehingga bulan Oktober tahun ini. Melalui peruntukan ini, Hospital Kapit telah memperoleh peralatan seperti alat penapisan pernafasan bermotor, pam picagari, pam infusi, pembaca imej radiografi berkomputer, ultrasonografi, alat bantuan pernafasan aliran laju melalui hidung dan lain-lain.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing telah mencadangkan supaya sebuah klinik di Ulu Balingian, dibina berdekatan dengan SMK Ulu Balingian. Sepertimana Yang Berhormat sedia maklum, Ulu Balingian dengan populasi seramai 2,808 orang menerima perkhidmatan kesihatan dari Klinik Kesihatan Jenis Enam (KK6) Tepus. Justeru, penduduk setempat, pelajar dan guru di SMK Ulu Balingian boleh mendapatkan perkhidmatan kesihatan di Klinik Kesihatan Jenis Enam (KK6) Tepus yang terletak kira-kira 200 meter daripada sekolah.

Akan tetapi kementerian akan melihat untuk naik taraf dari semasa ke semasa. Selain itu, Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing memohon agar pegawai perubatan ditempatkan di Klinik Kesihatan Sungai Arip. Untuk makluman Yang Berhormat Senator, perkhidmatan pegawai perubatan di Klinik Kesihatan Sungai Arip disediakan secara berkala iaitu sebulan sekali di bawah Program Lawatan Doktor ke Klinik Luar Bandar bagi memenuhi keperluan setempat.

Namun demikian, Kementerian Kesihatan akan meneliti keperluan untuk menempatkan pegawai perubatan secara tetap di KK Sungai Arip. Mengenai cadangan daripada Yang Berhormat Senator yang sama agar klinik di Tudan, Miri dinaiktarafkan, perkara yang sama juga telah dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat Senator semasa perbahasan Usul Menjunjung Kasih Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong. Kementerian Kesihatan sedar bahawa Klinik Kesihatan Tudan, Miri yang beroperasi sejak 2005, mengalami kesesakan kerana menerima purata kedatangan pesakit seramai 1,000 orang sehari.

Oleh yang demikian Yang Berhormat, Kementerian Kesihatan akan memohon blok tambahan dalam Rancangan Malaysia Ke-12. *Insya-Allah*. Tuan Yang di-Pertua, saya ingin sentuh berkenaan dengan isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz iaitu berkenaan dengan Institut Penyakit Berjangkit Malaysia. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri telah mengemukakan penubuhan dan pembinaan Institut Penyakit Berjangkit Malaysia di bawah KKM.

Institut ini akan berfungsi sebagai pusat rujukan bagi penyakit berjangkit seluruh negara secara amnya dan wilayah tengah khususnya yang menyediakan perkhidmatan perawatan penyakit berjangkit komprehensif serta berperanan sebagai pusat latihan kepakaran, dan subkepakaran bagi kakitangan kesihatan. Selain itu, institut ini akan turut menjalankan penyelidikan klinikal berkenaan penyakit berjangkit.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin beralih kepada isu sumber manusia iaitu penambahan pakar perubatan di hospital seperti dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz.

Untuk makluman...

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Tuan Yang di-Pertua, boleh saya dapat penjelasan sikit daripada Yang Berhormat Menteri?

Tuan Yang di-Pertua: Boleh. Ya, ya.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Yang Berhormat Menteri...

Tuan Yang di-Pertua: Akan tetapi jangan lama sangat.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Ya, ya. Saya dalam kedua-dua perbincangan titah baginda dan juga dalam RMKe-12, saya ada tanya tentang ada kah apa-apa rancangan untuk membina sebuah hospital di Nilai, setelah dua buah majlis perbandaran digabungkan jadi satu Bandaraya Seremban dengan populasi- *population* seramai satu juta orang?

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Senator orang Negeri Sembilan, Yang Berhormat Menteri... *[Ketawa]*

Seorang Ahli: ...Rembau, Rembau.

Tuan Yang di-Pertua: Bukan, orang Seremban, Seremban.

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Sudah pasti, sudah pasti Tuan Yang di-Pertua ya, kita tidak akan lupa kepada negeri kita sendiri... *[Tepuk]* Izinkan saya beri jawapan bertulis...

Tuan Yang di-Pertua: *Alhamdulillah*. Ya, ya.

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: ...Tuan Yang di-Pertua, berkenaan dengan keadaan keberadaan hospital di Negeri Sembilan. *Insyallah*.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, ya.

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Berkenaan dengan isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Juhani binti Abd Aziz, sehingga bulan Ogos 2021, Kementerian Kesihatan mempunyai sejumlah 6,015 orang pakar perubatan di seluruh Malaysia. Seramai 6,015 orang pakar perubatan di Kementerian Kesihatan Malaysia.

Bagi mengatasi kekurangan pakar perubatan, kerajaan telah melaksanakan inisiatif, antara lain meningkatkan slot tajaan Hadiah Latihan Persekutuan untuk membolehkan lebih ramai pegawai perubatan melanjutkan pengajian dalam Program Sarjana Kepakaran. Dalam hal ini, sebanyak 1,300 slot telah diperuntukkan pada tahun 2021 berbanding 926 slot pada tahun 2015.

Selain itu, pegawai perubatan juga boleh mengikuti pengajian kepakaran melalui Program Latihan Kepakaran Laluan Paralel yang merupakan laluan kepakaran menggunakan kelulusan dari luar negara yang telah diiktiraf oleh Majlis Perubatan Malaysia sebagai kelulusan kepakaran.

Melalui program ini, seramai 189 orang Pegawai Perubatan telah berjaya menjadi pakar perubatan pada tahun 2020 berbanding 98 orang pada tahun 2011.

Kedua, melantik semula secara kontrak Pegawai Perubatan Pakar warganegara Malaysia yang telah bersara wajib untuk berkhidmat dengan Kementerian Kesihatan. Ketiga, mendapatkan perkhidmatan kepakaran daripada pihak swasta menerusi penyampaian perkhidmatan dan penyumberluaran.

Sementara itu, Kementerian Kesihatan sedar mengenai kesukaran rakyat untuk mendapatkan perkhidmatan pakar perubatan, terutamanya di kawasan pedalaman. Kementerian Kesihatan telah melaksanakan perkara-perkara berikut bagi memastikan rakyat terus menerima perkhidmatan kesihatan yang lebih terbaik iaitu melaksanakan konsep hospital kluster melalui perkongsian kemudahan antara hospital bagi Pakar Perubatan dan Pegawai Perubatan menyampaikan rawatan kesihatan dalam lingkungan hospital-hospital yang telah dikumpulkan dalam kluster.

Kedua, melaksanakan konsep lawatan pakar bagi Pakar Perubatan menyampaikan rawatan kepada penduduk sekitar di kawasan luar bandar.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin beralih kepada pengurusan pandemik COVID-19. Perkara yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri, sukacita saya maklumkan bahawa kerajaan telah menyediakan pelbagai manfaat bersifat kewangan dan bukan kewangan kepada petugas barisan hadapan yang terlibat secara langsung dalam menangani penularan pandemik COVID-19.

Antaranya, pemberian Elaun Khas COVID-19 kepada petugas barisan hadapan, contohnya doktor dan anggota kesihatan pelbagai kategori yang terlibat dalam pengurusan menangani wabak COVID-19, di mana kadarnya telah dinaikkan daripada RM400 kepada RM600 sebulan bermula April 2020. Berdasarkan rekod, sehingga 30 September 2021, Kementerian Kesihatan telah membelanjakan sejumlah RM916.6 juta bagi bayaran Elaun Khas COVID-19 melibatkan sejumlah 1,836,260 tuntutan petugas barisan hadapan Kementerian Kesihatan.

Kedua, pemberian elaun khas kepada petugas penjawat awam yang terlibat dalam Program Imunisasi COVID-19 Kebangsaan (PICK) yang mana kadarnya telah naik daripada RM200 kepada RM600 sebulan mulai bulan Julai 2021 hingga bulan Disember 2021. Pemberian bantuan sebanyak RM500 melalui pengumuman Belanjawan 2021 yang mana merupakan ganjaran tambahan kepada Bantuan Khas Kewangan 2021 yang diterima pegawai perkhidmatan Gred 56 dan ke bawah.

Keempat, pengecualian daripada sumbangan ke dalam Akaun Amanah Bencana melalui pengurangan imbuhan tetap keraian atau imbuhan tetap khidmat awam. Kelima, melanjutkan tempoh maksimum penggunaan cuti gantian bagi anggota barisan hadapan Kementerian Kesihatan dari enam bulan kepada 18 bulan daripada tarikh pengumpulan kerja lebih masa. Perlanjutan tempoh ini terpaksa bagi kerja lebih masa yang dikumpulkan mulai 18 Mac 2020 sehingga 31 Disember 2021.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai telah membangkitkan isu penghantaran vaksin COVID-19 ke kawasan pedalaman dan kekhuatiran vaksin luput sebelum tiba di destinasi yang dituju.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, pihak kerajaan telah melantik dan mengikat kontrak dengan syarikat perkhidmatan logistik yang menguruskan penghantaran vaksin ke pusat-pusat simpanan vaksin di seluruh Malaysia.

■1220

Sebagai contoh bagi vaksin *Comirnaty* keluaran Pfizer diuruskan oleh syarikat DHL. Vaksin *CoronaVac* dan *AstraZeneca* oleh Pharmaniaga Logistics dan vaksin *Convidecia* oleh pihak DKSH. Kesemua penghantaran diiringi dan dikawal oleh PDRM. Jadual penghantaran dan kuantiti dos yang dihantar ke pusat simpanan vaksin pula adalah berdasarkan keperluan negeri dengan mengambil kira kuantiti keperluan tersebut boleh dihabiskan sebelum tamat tempoh hayat vaksin dalam melaksanakan program vaksinasi.

Selain itu, semua pihak pengurusan fasiliti PPV mengamalkan kaedah penggunaan vaksin berasaskan konsep yang lebih dekat dengan tarikh luput dikeluarkan dahulu dan melaksanakan mobilisasi stok sekiranya terdapat vaksin yang tidak dapat dihabiskan bagi mengelakkan pembaziran.

Oleh itu, saya memberi jaminan bahawa pihak kementerian telah mengambil langkah yang sewajarnya bagi mengelakkan isu vaksin luput tempoh tidak kira sama ada vaksin tersebut dihantar ke kawasan bandar ataupun ke kawasan pedalaman.

Mengenai cadangan Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid agar kerajaan memperkenalkan kad pembuktian vaksin khas untuk golongan komuniti Orang Asli tertentu yang tinggal di pedalaman.

Ingin saya jelaskan bahawa semua penerima vaksin akan menerima kad vaksin mengikut jenis vaksin yang diterima semasa proses pemberian vaksin. Kad vaksin ini diberikan kepada semua penerima vaksin termasuk masyarakat Orang Asli serta kepada orang yang tidak memiliki akses kepada peranti digital ataupun kepada internet. Kad ini menyimpan maklumat yang sama seperti yang terdapat dalam sijil digital aplikasi MySejahtera.

Maklumat yang didapati dalam kad vaksin merupakan nama dan identiti penerima vaksin, tarikh vaksinasi dos satu dan dua, nama vaksin, nombor kelompok dan tarikh luput vaksin. Kad ini boleh digunakan sebagai bukti vaksinasi sama seperti sijil vaksinasi digital. Oleh itu, tidak wujud keperluan untuk mewujudkan satu buah kad khusus untuk komuniti Orang Asli memandangkan kad sedia ada telah pun memenuhi keperluan tersebut sebagai bukti untuk memasuki mana-mana premis.

Tuan Yang di-Pertua, saya ada satu bab lagi berkenaan dengan pengukuhan kesihatan awam. Namun demikian oleh sebab tempoh masa sudah pun tamat, saya pohon... *[Disampuk]*

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Kalau tidak begitu panjang, boleh sambung.

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Agak panjang Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Siapakah yang berdiri tadi?

Datuk Razali bin Idris: Saya, Razali.

Tuan Yang di-Pertua: Datuk Razali, ya.

Datuk Razali bin Idris: Ya. Saya fikir kita bagi peluang kepada... *[Disampuk]*

Tuan Yang di-Pertua: Itu keputusan beliau. Beliau kata panjang. Jadi, hendak diutus menerusi bersurat. Dibenarkan. Kalau beliau ada cukup harakatnya, boleh diringkaskan. Boleh disampaikan.

Datuk Razali bin Idris: Saya hendak tanya sedikit boleh? Saya hendak minta penjelasan sedikit. Yang Berhormat Menteri boleh?

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri sedang dalam kekangan. Silakan Yang Berhormat Menteri.

Datuk Razali bin Idris: Sikit sangat. Yang antivaksin ini penting Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Biar Yang Berhormat Menteri menentukan dahulu.

Datuk Razali bin Idris: Tidak sebut. Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Jadi, kalau Yang Berhormat Senator berdiri lama benar, masa beliau habis.

Datuk Razali bin Idris: Dah hendak timbang, tidak apa. Oleh sebab dia hendak pindah ke tempat lain.

Tuan Yang di-Pertua: Tolong duduk dahulu. Saya tanya Yang Berhormat Menteri. Duduk dahulu ya.

Datuk Razali bin Idris: Baik Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Saya serah kepada Tuan Yang di-Pertua budi bicara Tuan Yang di-Pertua cerakinkan masalah yang kita ada sekarang ini.

Tuan Yang di-Pertua: Kalau tidak sebab COVID-19 ini penting. Kita pun maklum.

Tuan Muhammad Zahid bin Md. Arip: Boleh lah Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Beri Yang Berhormat Menteri meneruskan penjelasan.

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Kalau dibenarkan selama 10 minit Tuan Yang di-Pertua, saya akan lengkapkan jawapan saya. Mungkin saya benarkan Yang Berhormat Senator Datuk Razali boleh?

Tuan Yang di-Pertua: Boleh? Boleh. Baik.

Datuk Razali bin Idris: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Letih juga hendak sedikit seminit sahaja... *[Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua: Jangan tambah-tambah Yang Berhormat Senator Datuk. Terus, terus.

Datuk Razali bin Idris: Okey, saya teruskan.

Tuan Yang di-Pertua: *[Ketawa]*

Datuk Razali bin Idris: Okey. Oleh sebab, Yang Berhormat Menteri sudah hendak alih kepada segmen lain. Jadi, saya hendak tahu sedikit berkenaan dengan kumpulan anti vaksin yang kita cadang supaya tindakan perundangan diperlukan daripada kita mengugut ataupun menyusahkan pihak mereka.

Tuan Yang di-Pertua: Mengugut- mengugut apa itu?

Datuk Razali bin Idris: Saya tanyalah ini.

Tuan Yang di-Pertua: Oh!

Datuk Razali bin Idris: Jadi, kita minta penjelasan sedikit daripada Yang Berhormat Menteri macam mana cara yang berhemah.

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Ahli Yang Berhormat Senator Datuk Razali. Berkenaan dengan kumpulan yang menentang vaksin ini, Tuan Yang di-Pertua. Kementerian Kesihatan Malaysia telah mengambil pendekatan bahawa mereka tidak dibenarkan kebebasan-kebebasan tertentu yang dibenarkan kepada mereka yang lengkap menerima vaksinasi. Kebebasan yang disekat ini hanya dituju kepada mereka yang enggan menerima vaksinasi. Kita kena bezakan dua kumpulan. Kumpulan yang tidak boleh menerima vaksinasi atas sebab kesihatan dan kumpulan yang enggan menerima vaksinasi... *[Tepuk]*

Dimaksudkan di sini bukan kita kerajaan Tuan Yang di-Pertua, yang menyusahkan mereka tetapi sebenarnya pilihan mereka yang menyusahkan mereka sendiri. Iaitu mereka tidak mengambil vaksin, enggan menerima vaksin, tidak ingin mendengar hujah saintifik dan akhirnya, tidak akan mendapat kebebasan yang sama seperti rakyat dan penduduk yang telah menerima vaksin. Kita akan teruskan pendekatan ini dan saya telah galakkan supaya ada sekatan di peringkat sektor. Maksudnya, sektor perkhidmatan awam, sektor swasta dan sebagainya. Sebelum kita memikirkan langkah yang lebih menyeluruh seperti mewajibkan daripada segi undang-undang untuk menerima vaksin.

Saya harap bahawa dengan adanya sekatan kebebasan ini merupakan cara yang lebih berhemah daripada kita meletakkan undang-undang untuk memaksa mereka mengambil vaksin. Saya harap dengan pendekatan yang berperingkat ini kita akan dapat meningkatkan lagi. Namun demikian Tuan Yang di-Pertua, saya ingin melaporkan bahawa lebih daripada 95 peratus daripada penduduk dewasa Malaysia telah sekurang-kurangnya dapat dos yang pertama... *[Tepuk]*

Maksudnya, jumlah yang enggan menerima vaksin ini sangat kecil. Namun demikian, kita akan terus pujuk mereka untuk mendapatkan vaksinasi.

Tuan Yang di-Pertua, izinkan lima minit.

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Saya rumuskan jawapan saya. Yang Berhormat Senator Dr. Yaakob bin Sapari dengan Yang Berhormat Senator Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri telah mencadangkan supaya kesihatan awam diperkukuhkan agar kesedaran rakyat tentang kesihatan dapat diperkasakan sebagai tindakan pencegahan penyakit. Dalam hal ini, Kementerian Kesihatan sentiasa melaksanakan aktiviti promosi, pencegahan, rawatan dan rehabilitasi secara berterusan yang merupakan prinsip kesihatan awam, antaranya:

- (i) saringan- saringan kesihatan terus disediakan di klinik-klinik kesihatan. Ini sangat penting. Ini adalah langkah pencegahan yang pertama iaitu saringan kesihatan dilaksanakan;

- (ii) perkhidmatan kesihatan di sekolah-sekolah merangkumi promosi kesihatan, pemeriksaan kesihatan termasuk imunisasi dan rawatan ringan dan juga promosi berkenaan dengan pemakanan dan nutrisi; dan
- (iii) pemerkasaan penglibatan komuniti dalam aktiviti promosi dan pencegahan penyakit melalui penubuhan Panel Penasihat Klinik Kesihatan di klinik kesihatan. PPKK ini dilantik dalam kalangan ahli masyarakat setempat dan berperanan sebagai penghubung antara klinik dan masyarakat.

Selain itu, Kementerian Kesihatan sentiasa memperhebatkan lagi promosi pembudayaan hidup sihat melalui Agenda Nasional Malaysia Sihat untuk memperkasa rakyat dalam mengambil tindakan berterusan melindungi diri, keluarga dan komuniti melalui pelbagai kaedah terutamanya sesi libat urus dengan pemegang taruh, kempen, media, pemerkasaan komuniti kepada ejen kesihatan komuniti, KOSPEN, COMBI dan sebagainya, perkhidmatan kesejahteraan kesihatan di 29 hab sejahtera di seluruh negara dan meningkatkan kebersihan persekitaran dengan kerjasama Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan. Tuan Yang di-Pertua...

Dr. Yaakob bin Sapari: Tuan Yang di-Pertua, boleh sedikit mencelah? Sekejap, soalan saya, adakah kementerian bersedia menambah perjawatan untuk kakitangan di *public health* ini?

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Tuan Yang di-Pertua, kita sedang berdepan dengan beberapa isu berkenaan dengan perjawatan yang perlu kita meletakkan senarai keutamaan dia. Saya setuju dengan Yang Berhormat Senator tadi berkenaan dengan keperluan untuk meningkatkan perjawatan di sektor kesihatan awam. Ini kerana kita melihat pada pandemik ini betapa pentingnya sektor kesihatan awam.

Kita juga sedang berdepan dengan masalah untuk mencari perjawatan tetap bagi doktor-doktor yang sekarang ini berkontrak. Jadi, semua isu perjawatan ini akan kita bincang dengan pihak JPA secara menyeluruh untuk memastikan respons Kementerian Kesihatan Malaysia kepada soal kesihatan awam hatta kepada isu kekurangan pakar itu dapat dilaksanakan dengan lebih syumul lagi.

Tuan Yang di-Pertua, ada beberapa perkara lagi tetapi saya boleh simpulkan dalam jawapan bertulis nanti.

Tuan Yang di-Pertua: *Insya-Allah.*

Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar: Saya ucapkan terima kasih kepada semua Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah turut terlibat dalam perbincangan untuk Kementerian Kesihatan bagi perkara-perkara yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat yang tidak sempat saya jawab di sini.

Saya dengan izin Tuan Yang di-Pertua, akan berikan jawapan bertulis dalam tempoh masa yang terdekat. Sekian, terima kasih. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Tuan Yang di-Pertua: *Waalaikumussalam.* Majlis mengucapkan terima kasih dan penghargaan kepada Yang Berhormat Menteri Kesihatan.

Teruskan kepada Kementerian Perpaduan Negara.

■1230

12.30 tgh.

Menteri Perpaduan Negara [Datuk Halimah binti Mohamed Sadique]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Salam perpaduan, salam Keluarga Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya untuk mengambil kesempatan ini Tuan Yang di-Pertua untuk merakamkan ribuan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat Senator yang telah pun mengambil bahagian dalam perbincangan Rancangan Malaysia Kedua Belas yang telah pun dibentangkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri.

Terima kasih saya kepada Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A.Achyuthan Nair, terima kasih Yang Berhormat.

Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan, terima kasih. Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Datuk Mohan a/l Thangarasu. Adalah dekat luar itu agaknya. Okey, *saje je ngacau*. Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff yang telah mencelah kepada Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan. Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya untuk memulakan jawapan...

Tuan Yang di-Pertua: Sudah mula sudah. Sudah mula tadi.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Ya, ya. Sudah mula. Sekarang hendak mula menjawab pula.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, ya.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A.Achyuthan Nair telah pun membangkitkan perkara berkaitan dengan harapan supaya Pelan Tindakan Masyarakat India yang lepas ini saya akan sebut sebagai PTMI dapat menyumbang kepada pembangunan sosioekonomi masyarakat India, bantuan khusus melalui pembangunan usahawan dan sebagainya di bawah PTMI. Yang Berhormat Senator Datuk Mohan a/l Thangarasu telah membangkitkan supaya *Malaysian Indian Blueprint* ataupun Rangka Tindakan Masyarakat India Malaysia, lepas ini saya sebut sebagai MIB, Tuan Yang di-Pertua, perlu ditambah baik mengikut kepada keperluan semasa.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin memaklumkan sedikit saja yang berkaitan dengan Rangka Tindakan Masyarakat India Malaysia, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, *Malaysian Indian Blueprint* (MIB). Ini merupakan dokumen dasar yang telah dibangunkan pada tahun 2017 yang meliputi pelbagai aspek pembangunan sosioekonomi masyarakat India secara menyeluruh. Nama pun rangka tindakan. MIB ini Tuan Yang di-Pertua dibangunkan bagi membantu masyarakat India dalam menghadapi tiga cabaran utama iaitu ekonomi, pendidikan dan juga sosial. Program-program yang telah pun dilaksanakan di bawah MITRA adalah berdasarkan kepada rangka tindakan yang telah pun digariskan dalam MIB.

Kementerian melihat bahawa pelaksanaan program ini perlu kepada penambahbaikan seperti yang dicadangkan oleh Yang Berhormat Dato' Kesavadas A.Achyuthan Nair dan Yang Berhormat Senator Datuk Mohan a/l Thangarasu iaitu berdasarkan kepada keperluan dan kehendak semasa. Maka kerana itu Tuan Yang di-Pertua, bermula pada tahun 2021 ini dibangunkan pelan pelaksanaan bagi MIB. MIB ialah rangka tindakan- *blueprint* Yang Berhormat Senator. Jadi, kita kena bangunkan pelan pelaksanaan yang dinamakan sebagai Pelan Pembangunan Masyarakat India (PTMI) dan *insya-Allah* akan dilancarkan pada awal tahun hadapan.

Pembangunan Pelan Tindakan Masyarakat India ini bertujuan untuk menyediakan panduan pelaksanaan bagi program pembangunan sosioekonomi masyarakat India di bawah tanggungjawab MITRA. Melalui pelan ini, pelan yang dirangka dan yang akan dilancarkan ini Yang Berhormat mempunyai lima tunjang yang dibangunkan secara menyeluruh bagi melaksanakan program mengikut jangka tindakan jangka pendek, jangka sederhana dan juga jangka panjang. Ia akan menjelaskan *indicator* dan juga sasaran yang perlu dicapai.

Lima tunjang yang dimasukkan dalam PTMI ini adalah:

- (i) memperkasakan keperluan asas;
- (ii) meningkatkan kemenjadian setiap murid;
- (iii) menaik taraf ekonomi dan keusahawanan;
- (iv) untuk memperkasa keterangkuman sosial; dan
- (v) memperkasa wanita.

Bagi memastikan Pelan Tindakan Masyarakat India ini dapat dilaksanakan— *insya-Allah* bila ia dilancarkan pada tahun depan, pihak kementerian akan menubuhkan dua buah Jawatankuasa, untuk menentukan pelaksanaan PTMI ini dapat dicapai dengan baik. Pertama ialah Jawatankuasa Pemandu PTMI yang akan dipengerusikan oleh Ketua Setiausaha Kementerian dan kedua ialah Jawatankuasa Kerja PTMI yang akan dipengerusikan oleh Ketua Pengarah MITRA.

Di samping itu Tuan Yang di-Pertua, bagi menentukan kelancaran pencapaian supaya berjalan dengan baik seperti yang terancang, maka kita bangunkan empat modul utama untuk menyokong kepada pelaksanaan yang lebih mantap iaitu:

- (i) modul pelaksanaan PTMI;
- (ii) modul pemantauan ke atas PTMI;
- (iii) modul penilaian ke atas pencapaian pelaksanaan yang akan dilaksanakan oleh PTMI; dan
- (iv) modul promosi untuk dihebahkan supaya masyarakat kita akan maklum untuk mengambil bahagian dalam menjayakan PTMI.

Dalam usaha pembangunan sosioekonomi masyarakat India B40 ini Tuan Yang di-Pertua, pelbagai mekanisme Yang Berhormat dan strategi yang saya sebutkan tadi jangka pendek, sederhana dan panjang akan dilaksanakan untuk memastikan tahap kemapanan dan daya saing masyarakat India kita, B40 berada pada tahap kompetitif bersama dengan masyarakat lain di bawah payung Keluarga Malaysia. Jadi, dalam hal ini MITRA sebagai agensi yang dipertanggungjawabkan ke atas pembangunan sosioekonomi masyarakat India B40 akan sentiasa memastikan bahawa program-program yang digariskan dalam PTMI ini akan dapat dilaksanakan dengan baik.

Seterusnya Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya pergi kepada isu yang kedua yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan yang juga menyentuh kepada perkara yang berkaitan dengan pemerkasaan peranan KRT bagi pembangunan komuniti dalam kita berhadapan dengan fasa pandemik COVID-19 yang telah pun beralih kepada endemik yang perlu kita sesuaikan diri kita pada hari ini. Pandangan beliau disokong oleh Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff yang juga menyentuh tentang perluasan peranan KRT yang bukan hanya menjaga keselamatan tetapi juga kesihatan komuniti dalam fasa endemik COVID-19 ini.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin memaklumkan KRT ini merupakan jentera utama Yang Berhormat dalam pada kita menggerakkan program-program dalam kelompok komuniti untuk kita menyokong segala usaha yang sedang dilaksanakan oleh kerajaan dalam pada kita berhadapan dengan pandemik COVID-19 ini. Anggota KRT ini digerakkan bagi pelaksanaan program berikut;

Pertama, MOVAC. Semalam Yang Berhormat Timbalan Menteri saya ada menjawab tentang soalan yang berkaitan dengan MOVAC secara jelas untuk kita sediakan 25 buah bas kerjasama antara Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan bersama dengan Kementerian Kesihatan Malaysia untuk dijadikan pusat pemberian vaksin bergerak. Kedua, menggunakan khidmat sukarelawan rukun tetangga bagi menggerakkan program MOVAC sama ada melalui PPV bergerak atau melalui *outreach* program yang diadakan.

Seterusnya program RT Cares. Dalam pada berhadapan dengan COVID-19 ini ramai di antara kelompok komuniti kita yang terkesan. Maka kerana itu, program RT Cares ini diwujudkan yang melibatkan kerjasama strategik bersama dengan pelbagai agensi kerajaan dengan badan-badan bukan kerajaan, dengan syarikat-syarikat swasta seperti Syarikat Faiza, Westports Holdings dan sebagainya yang melaksanakan inisiatif RT Cares yang melibatkan pengumpulan bahan-bahan makanan dan kemudian dibentuk dalam program agihan kotak makanan di bawah program Ziarah Perpaduan yang dilakukan oleh KRT di semua peringkat yang ada.

Saya ingin memaklumkan kepada Yang Berhormat, sehingga kini seramai 72,792 orang anggota komuniti dalam kawasan Rukun Tetangga telah pun menerima bantuan kotak makanan RT Cares ini.

Seterusnya Tuan Yang di-Pertua, seperti yang dijawab oleh Yang Berhormat Menteri Kesihatan tadi, kita ada program Gaya Hidup Sihat Komuniti Perpaduan yang diletakkan di bawah Agenda Nasional Malaysia Sihat. Baru saja tadi Yang Berhormat Menteri Kesihatan memaklumkan. Kerjasama bijak antara Kementerian Perpaduan Negara bersama dengan Kementerian Kesihatan. Ini waktu Yang Berhormat Menteri MOSTI lah jadi Menteri Kesihatan, kita tanda tangan perjanjian kerjasama bijak ini yang akan melibatkan pelaksanaan lapan program:

- (i) Advokasi Cegah COVID-19;
- (ii) Komuniti Sihat Pembina Negara (KOSPEN);
- (iii) *Communication for Behavioural Impact* (COMBI);
- (iv) Kenali Ubat Anda;
- (v) Penjagaan Kesihatan Gigi (Ikon Gigi);
- (vi) Program Tunas Doktor Muda; dan
- (vii) Program PADUKA (Perpaduan dan Keselamatan Makanan); dan
- (viii) Keselamatan Makanan.

■1240

Jadi, saya ucapkan terima kasih banyak kepada Kementerian Kesihatan Malaysia kerana program ini akan digerakkan bersama-sama ahli KRT kita yang ada di semua 8,330 KRT yang telah pun diwujudkan.

Selain daripada itu, Tuan Yang di-Pertua, bawah Skim Rondaan Sukarela (SRS), bagi kawasan hijau, mana-mana kawasan yang telah dibuka bagi kawasan rondaan kepada SRS untuk membantu menguatkuasakan pematuhan terhadap SOP pencegahan COVID-19 dan di samping itu juga untuk melihat, menentukan keselamatan komuniti yang ada dalam satu-satu kawasan.

Memasuki kepada fasa endemik pula- tadi yang saya cerita itu ialah fasa pandemik. Dalam pada kita telah pun beralih kepada fasa endemik ini, maka gerak kerja khusus telah pun dirancang bagi meningkatkan lagi kesejahteraan tahap kesihatan komuniti Keluarga Malaysia melalui empat gerak kerja yang kita sudah letakkan dalam RT4ALL iaitu, yang pertama, gerak kerja KRT Sejahtera yang fokus kepada peningkatan kualiti hidup masyarakat dengan menjayakan program bersama Kementerian Kesihatan Malaysia.

Kemudian, kita ada Program Kanta Komuniti, Program Mediasi Komuniti Keluarga Malaysia, program inovasi dan gerak kerja keselamatan bersama-sama dengan Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan dan PDRM.

Seterusnya, gerak kerja KRT Bersih dan Indah. Ini juga kerjasama dengan semua pihak berkuasa tempatan termasuk Program Kejiranan Hijau, Projek Kebun Komuniti, Program 3R, kitar semula. Di bawah gerak kerja KRT Sihat Komuniti atau KOSPEN yang saya sebutkan tadi, termasuklah kepada lapan program yang telah pun saya nyatakan.

Tuan Yang di-Pertua, seterusnya saya beralih kepada soalan...

Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili: Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua, boleh mohon penjelasan sedikit?

Tuan Yang di-Pertua: Penjelasan.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Ya, silakan.

Tuan Yang di-Pertua: Ini ambil masa Menteri itu.

Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili: Terima kasih. Yang Berhormat Menteri, saya juga ada menyentuh dalam perbincangan saya berkenaan dengan memperkasakan Skim Rukun Tetangga. Jadi, apa yang saya sentuh dalam perbincangan saya ialah bagaimana Pelan Perpaduan Negara 2021-2030, dan bagaimana pula dengan Pelan Perpaduan Keluarga Malaysia boleh disatukan untuk memperkasakan Rukun Tetangga?

Itu yang bila kita bercakap tentang Keluarga Malaysia, kita tidak banyak lagi bercakap tentang Pelan Perpaduan Nasional dan sebagainya. Mohon penjelasan.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Terima kasih. Saya belum masuk lagi dalam bab Yang Berhormat. Sekarang baru hendak masuk.

Tuan Yang di-Pertua: Dia belum masuk... *[Merujuk kepada Yang Berhormat Menteri]*

Tapi dia sudah masuk... *[Merujuk kepada Yang Berhormat Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili]*

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Itulah. Dia sudah masuk dulu pula.

Tuan Yang di-Pertua: Jangan bagi orang masuk.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Lain kali biar saya ketuk pintu dulu.

Tuan Yang di-Pertua: Sila, Yang Berhormat.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Bila saya sudah masuk, baru Yang Berhormat sambut saya ya. Akan tetapi, tidak apalah.

Tuan Yang di-Pertua: Sila teruskan.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Tuan Yang di-Pertua, permuafakatan, suka sama suka. Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua, menjawab kepada persoalan yang ketiga yang dibangkitkan juga oleh Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bersama-sama dengan Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi- ha! Ini baru saya masukkan- berkaitan dengan apa yang kita rancang selain daripada peruntukan kepada KRT dan apakah penambahbaikan kepada kawasan Rukun Tetangga dan termasuklah kepada Pelan Perpaduan Keluarga Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin memaklumkan Rukun Tetangga ini memainkan peranan yang sangat penting. Ahli-ahli Yang Berhormat sedia maklum, dalam setiap kawasan, kalau mana-mana yang Ahli Yang Berhormat pergi, Ahli-ahli Yang Berhormat tetap akan bertemu dan mendengar tentang kewujudan Rukun Tetangga ini.

Rukun Tetangga termasuk di bawah Akta 751. Rukun Tetangga bukan NGO. Rukun Tetangga termaktub dalam Akta Rukun Tetangga 2012 iaitu Akta 751. Maknanya sebagai peneraju keselamatan, kesejahteraan, keharmonian komuniti Keluarga Malaysia seperti yang termaktub dalam akta. Itu yang pertama.

Keduanya, Tuan Yang di-Pertua, Rukun Tetangga juga merupakan jentera perpaduan.

Saya sudah sebut tadi kita ada 8,330 Rukun Tetangga di seluruh negara termasuk Sabah dan Sarawak dengan keahlian lebih daripada 240 ribu orang dan berperanan untuk melaksanakan program-program bagi memperkukuhkan keharmonian kejiiran dalam kelompok komuniti dalam kawasan Rukun Tetangga.

Ini adalah asas, Yang Berhormat, kerana segalanya apa jua yang dirancang perlu bermula pelaksanaan di peringkat akar umbi iaitu komuniti selain daripada tadika, pendidikan awal kanak-kanak, kepada keluarga, kepada masyarakat untuk sama-sama menyokong segala perancangan yang sedang dijalankan.

Maka kerana itu, Tuan Yang di-Pertua, dalam memperkukuhkan peranan Komuniti Rukun Tetangga ini, pihak kementerian telah pun menghasilkan, pertama, Pelan Pemerkasaan Kepimpinan Komuniti Rukun Tetangga 2021-2030, Yang Berhormat.

Selain daripada itu, juga telah menghasilkan buku gerak kerja. Kalau dulu KRT masing-masing ada perancangan program dan sebagainya, tetapi pada kali ini, seperti yang saya sebut tadi kerjasama dengan Kementerian Kesihatan Malaysia dengan pihak berkuasa tempatan, kita masukkan di bawah agenda kerja Komuniti Rukun Tetangga ataupun RT4ALL. Ini adalah untuk menentukan, Tuan Yang di-Pertua, fokus kepada KRT itu akan berjalan dengan teratur, kemas dan tersusun. Bukan secara *ad hoc* tetapi dilaksanakan secara serentak dan menjadi di peringkat akar umbi.

Sehingga kini- kepada Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin- kita ada 8,330 KRT. Sebanyak 7,385, maknanya 88.7 peratus, merupakan KRT yang sangat aktif. Kita ada juga yang tidak berapa aktif, lebih kurang 945.

Bagi geran tahunan, bagi tahun ini, kita ucap terima kasih kepada kerajaan, kepada Kementerian Kewangan, kerana pada tahun kita dapat geran KRT berjumlah RM50 juta, Yang Berhormat. Bantuan geran tahunan ini adalah diagihkan kepada jumlah 7,385 KRT yang aktif tadi. Maknanya setiap KRT ini akan terima RM6,000 -geran. Pertama kali diwujudkan. Sebelum ini tidak ada. Sebelum ini yang diterima itu apa?

Sebelum ini yang diterima itu merupakan insentif kepada KRT-KRT yang sangat aktif, yang aktif dan sederhana aktif. Dulu kita bagi, kalau dia sangat aktif, dia dapat RM6,000. Tahun lepas kita bagi RM6,500. Kalau dia sangat aktif RM6,500, aktif RM4,500, dan kalau dia sederhana aktif, dia dapat RM2,500. Itu ialah insentif.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri, masa berjalan. Jadi, harap disegerakan.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Sudah hendak keluar pintu sudah ini. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Dia kalau keluar pintu *kang*, saya tidak bagi masuk balik.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Tidak, tidak. Saya kalau keluar, saya terus balik.

Tuan Yang di-Pertua: Baik, teruskan jawab. Nak balik cepat.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique: Terima kasih. Jadi bila ditanyakan tentang peruntukan bagi pembinaan pusat Rukun Tetangga, kita sudah peruntukkan sebanyak RM2.6 juta kepada semua pusat Rukun Tetangga, pusat aktiviti perpaduan dan RM4.3 juta telah pun disediakan untuk kerja-kerja penambahbaikan serta naik taraf pusat Rukun Tetangga dan juga pusat aktiviti.

Menjawab kepada persoalan yang telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi. Pihak Kementerian, Yang Berhormat, sedang dalam peringkat terakhir penyediaan Pelan Perpaduan Keluarga Malaysia. *Insya-Allah*, akan dilancarkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada tahun ini. Dalam peringkat terakhir dan kita harap dengan adanya Pelan Perpaduan Keluarga Malaysia ini, perancangan yang perlu dilaksanakan dengan mengguna pakai jentera KRT di peringkat komuniti, dengan kerjasama antara kementerian-kementerian yang ada- kerana perpaduan, ia merentasi bangsa, kaum dan juga agama, termasuklah kementerian-kementerian.

Saya akan bagikan satu taklimat nanti Tuan Yang di-Pertua, kepada Ahli-ahli Yang Berhormat Senator tentang pembangunan Pelan Perpaduan Keluarga Malaysia, dan juga Pelan Tindakan Masyarakat India. Jadi, *insya-Allah* saya akan berikan taklimat untuk mendapatkan saranan, cadangan untuk menambahbaikkan lagi dua buah pelan yang akan kita lancarkan ini.

Maka dengan itu, Tuan Yang di-Pertua, saya ucapkan terima kasih banyak kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah pun membangkitkan beberapa perkara yang sangat penting. Kalau ada saya terlepas pandang, saya mohon Yang Berhormat maklumkan sahaja kepada saya. Kita PM tepi dan saya akan jawab dengan baik lagi.

Jadi, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Maka saya sudahi penggulungan saya dengan sekian. *Wabillahi taufiq walhidayah, wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

■1250

Tuan Yang di-Pertua: Tahniah kepada Yang Berhormat Menteri Perpaduan Negara.

Pandai menyukat;

Pandai menghitung.

Tak pernah dekat-dekat;

Tetapi sampai ke batang hidung... [Ketawa] [Tepuk]

Saya, di samping mengucapkan terima kasih dan penghargaan itu, kita jemput sekarang Yang Berhormat Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi.

12.50 tgh.

Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi [Dato' Sri Dr. Adham bin Baba]: Tuan Yang di-Pertua, *assalamualaikum*, dan salam sejahtera. Salam Keluarga Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua: *Waalaikumussalam*.

Dato' Sri Dr. Adham bin Baba: Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu MOSTI ingin menyatakan ketersediaan serta komited dalam pelaksanaan strategi-strategi sains, teknologi, inovasi dan ekonomi yang bersasar di bawah Rancangan Malaysia Kedua Belas bagi menjadikan Malaysia sebuah negara berteknologi tinggi menjelang tahun 2030. Ini selaras dengan usaha dinamik untuk menghasilkan satu ekosistem industri yang diterajui oleh sains, teknologi dan inovasi.

Perkara ini juga akan di mudah cara dengan pelbagai teknologi hasil tempatan. Seterusnya, mewujudkan peluang ekonomi baharu dan kita melahirkan bakat atau tenaga kerja selaras dengan hasrat Revolusi Industri 4.0.

Dalam hal ini Tuan Yang di-Pertua, Rancangan Malaysia Kedua Belas telah menetapkan enam sasaran terpilih di bawah sains, teknologi, inovasi dan ekonomi (STIE) berkaitan MOSTI untuk dicapai pada tahun 2025 seperti berikut:

- (i) peningkatan perbelanjaan kasar penyelidikan dan pembangunan (GERD) kepada Keluaran Dalam Negara Kasar sebanyak 2.5 peratus pada tahun 2025, berbanding 1.04 peratus pada tahun 2018. Memandangkan purata perbelanjaan kasar penyelidikan dan pembangunan kepada Keluaran Dalam Negara Kasar oleh negara-negara maju adalah antara dua hingga empat peratus. Pencapaian ini penting agar kita mempunyai dana yang mencukupi dan berterusan untuk mentransformasikan negara ke arah ekonomi berasaskan inovasi tempatan;
- (ii) perbelanjaan penyelidikan dan pembangunan oleh sektor swasta (BRD) yang juga sebahagian daripada GERD akan ditingkatkan daripada 49.3 peratus pada tahun 2018 kepada 70 peratus pada tahun 2025. Dalam hal ini, jumlah sumbangan daripada sektor swasta sebanyak 70 peratus ini merupakan terjemahan output R&D kepada produk dan perkhidmatan yang inovatif;
- (iv) supaya kerajaan akan memastikan sasaran 130 bilangan penyelidik tersedia bagi setiap 10 ribu orang- tenaga buruh, berbanding 59 bilangan penyelidik bagi setiap 10,000 orang, tenaga buruh pada tahun 2018. Penambahan bilangan penyelidik ini perlu terutama dalam sektor industri perusahaan. Hal ini kerana pada masa ini, bilangan atau jumlah penyelidik dalam sektor yang dinyatakan masih rendah iaitu sekitar 15 peratus. Untuk makluman, bilangan penyelidik dalam sektor industri perusahaan di negara berinovasi tinggi adalah melebihi 40 peratus;
- (iv) agihan perbelanjaan penyelidikan pembangunan eksperimental kepada GERD juga akan ditingkatkan daripada 24.5 peratus pada tahun 2018 kepada 50 peratus menjelang tahun 2025;
- (v) MOSTI juga menyasarkan 500 bilangan produk atau penyelesaian yang dikomersialkan melalui Sandbox Inovasi dan Teknologi Nasional (NTIS) dan Tahun Pengkomersialan Malaysia; dan
- (vi) memastikan Malaysia mencapai kedudukan 20 teratas dalam *Global Innovation Index ranking* pada tahun 2025 berbanding kedudukan ke-36 pada tahun ini.

Tuan Yang di-Pertua, seterusnya MOSTI sedang memberi tumpuan kepada pembangunan vaksin supaya negara akan mempunyai keupayaan mengeluarkan vaksin sendiri pada masa hadapan. Oleh itu, pelbagai perancangan sedang dilaksanakan seperti cadangan untuk menubuhkan Institut Genom dan Vaksin Malaysia dan kerjasama dengan kumpulan pakar kerja bersasar sebagai langkah kesiapsiagaan menghadapi apa-apa ancaman penyakit berjangkit dan krisis kesihatan awam pada masa hadapan.

Tuan Yang di-Pertua, MOSTI mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Tuan Ir. Md. Nasir bin Hashim yang antara lain telah mencadangkan supaya kerajaan mewujudkan pusat sehati ataupun, dengan izin, *one-stop centre* bagi warga Malaysia dan global untuk mendapatkan maklumat berkaitan aktiviti penyelidikan dan inovasi.

Pihak MOSTI berpandangan bahawa cadangan tersebut amat relevan dan juga penting. Ia selaras dengan hasrat perkongsian data R&D dan usaha memudah cara penghasilan hasil kajian produk atau perkhidmatan yang bermutu. Oleh itu, sebuah pangkalan data bersepadu sememangnya perlu bagi membolehkan aktiviti pengumpulan, perkongsian dan analisa data dilakukan secara menyeluruh memandangkan kebanyakan sumber data mentah ini merentasi pelbagai kementerian ataupun agensi serta institut penyelidikan sama ada di dalam atau luar negara.

Saya merujuk kepada kenyataan Yang Berhormat Senator berhubung ketiadaan laman sesawang rasmi bagi menghimpunkan aktiviti penyelidikan dan inovasi dari pelbagai sektor. Sebenarnya, laman sesawang tersebut telah tersedia. Untuk makluman Yang Berhormat, MOSTI mempunyai Pusat Maklumat Sains dan Teknologi Malaysia (MASTIC), yang merupakan antara pusat rujukan utama bagi maklumat strategik sains, teknologi dan inovasi negara kita.

MASTIC berperanan untuk menyediakan maklumat sains, teknologi dan inovasi yang boleh dipercayai, terkini dan komprehensif serta memberikan perkhidmatan maklumat sains, teknologi dan inovasi kepada industri menerusi capaian setempat melalui sistem sumber pengetahuan bagi kecemerlangan sains dan teknologi ataupun, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, *Knowledge Resource for Science and Technology Excellence, Malaysia* (KRSTE.my).

Sistem ini dibangunkan untuk menjadi pusat rujukan yang menyediakan platform pengurusan pengetahuan kolaboratif pintar yang berkaitan dengan penyelidikan, pembangunan dan pengkomersialan dalam bidang sains, teknologi dan inovasi. Sistem ini mempunyai enam modul utama yang menyediakan perkhidmatan capaian dalam kalangan pembuat dasar, di kalangan penyelidik dan di kalangan industri-industri tempatan kepada pangkalan data seperti berikut:

- (i) modal insan sains, teknologi dan inovasi;
- (ii) projek-projek penyelidikan dan pembangunan yang sedang dan telah dilaksanakan;
- (iii) kemudahan dan peralatan sains, teknologi dan inovasi;
- (iv) senarai teknologi atau produk;
- (v) organisasi sains, teknologi dan inovasi; dan
- (vi) indikator sains, teknologi dan inovasi.

Perkhidmatan ini adalah percuma dan boleh dicapai secara dalam talian menerusi pautan KRSTE.my.

Tuan Yang di-Pertua, selain itu MOSTI juga melalui Akademi Sains Malaysia sedang melaksanakan inisiatif, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, *Malaysia Open Science Platform*, iaitu pembangunan sebuah platform digital, perkongsian data penyelidikan di peringkat universiti. Platform ini merupakan pusat sehati maya yang akan menghubungkan penyelidik tempatan dan antarabangsa untuk berkongsi data penyelidikan mereka.

Inisiatif ini merupakan kaedah terbaharu perkongsian data dan kepakaran antara penyelidik tempatan dengan penyelidik antarabangsa dalam menghadapi perubahan pantas dalam bidang sains dan teknologi. Pendekatan ini dijangka akan dapat mempercepat proses pembelajaran dan penyelidikan agar sejajar dengan perkembangan semasa dalam bidang sains dan teknologi. Pembangunan platform ini dijadualkan siap pada akhir bulan Jun 2022.

Untuk makluman Yang Berhormat juga, selain pusat maklumat yang telah dinyatakan tadi, kerajaan melalui MOSTI juga telah melaksanakan beberapa inisiatif lain demi menyeragamkan semula atau melengkapkan rangkaian ekosistem penyelidikan dan pembangunan negara iaitu dengan penubuhan Unit Pengurusan Penyelidikan atau *Research Management Unit* (RMU), dengan izin, di bawah Unit Perancang Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri sebagai penyelaras utama atau Perancang Penyelidikan Pembangunan, Pengkomersialan Inovasi dan Ekonomi (RDCIE) negara.

Penubuhan *Endowment Science Fund* ataupun *Endowment Science Malaysia* sebagai dana tambahan secara kolektif bagi merencanakan aktiviti RDCIE negara dan pewujudan Agensi Pemacu Pengkomersialan Teknologi atau pun, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, *technology commercialisation accelerator* (TCA) di bawah MOSTI bagi melengkapkan ekosistem pembiayaan serta kepakaran secara menyeluruh dalam melonjakkan potensi pengkomersialan produk teknologi tempatan.

Tuan Yang di-Pertua: Berapa lama lagi Yang Berhormat?

Dato' Sri Dr. Adham bin Baba: Saya ada dua perenggan lagi, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Sri Dr. Adham bin Baba: Hendak habis sudah. Terima kasih. Sebagai tambahan Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat pada 13 Oktober tahun ini, Mesyuarat Jemaah Menteri telah meluluskan Dasar Pengkomersialan Harta Intelekt R&D dan reka cipta dibiayai kerajaan 2021-2026 di bawah MOSTI.

Dasar ini mengambil peluang untuk memberi panduan yang jelas dalam melaksanakan tadbir urus pengkomersialan harta intelek hasil R&D dan reka cipta yang dibiayai kerajaan, khusus bagi kementerian, jabatan, agensi kerajaan ataupun institusi penyelidikan awam. MOSTI akan menyelaras dan memantau pelaksanaan dasar bagi menjadikan kementerian ini pusat rujukan tunggal semua harta intelek milik kerajaan yang dikomersialkan.

Akhir sekali Tuan Yang di-Pertua, kesemua inisiatif ini akan bertindak sebagai pemangkin kemajuan penyelidikan berasaskan ekonomi yang akan mengubah Malaysia daripada sebuah negara pengguna teknologi kepada pencipta teknologi. MOSTI menaruh harapan tinggi agar agensi dan inisiatif ini menjadi pemacu utama bagi ekosistem sains, teknologi, inovasi dan ekonomi dan seterusnya menyemarakkan daya inovasi negara melalui keupayaan bakat yang kita ada.

Sekian sahaja makluman balas MOSTI mengenai isu yang dibangkitkan dan saya amat hargai segala pandangan dan juga saranan yang telah diberikan. Sekian. *Wabillahitaufiq walhidayah. Wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Tuan Yang di-Pertua: *Waalaikumussalam.* Majlis di Dewan Negara mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan kepada Yang Berhormat Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi yang sendiri hadir bersama-sama kita untuk menggulung hal-hal di bawah kementerian beliau... *[Tepuk]*

Kita bernasib baik sebab tiga buah kementerian yang terakhir tadi telah diwakili oleh Yang Berhormat Menteri masing-masing. Semoga trend ini berterusan. Kita akan berehat semasa masa untuk makan tengah hari dan kita akan menyambung semula sesi penggulungan bagi Kementerian Luar Negeri pada jam 2.30 petang.

Sekarang, sesi Dewan Negara direhatkan.

[Mesyuarat dtempohkan pada pukul 1.03 tengah hari]

[Mesyuarat disambung semula pada pukul 2.30 petang]

■1430

[Tuan Yang di-Pertua *mempengerusikan Mesyuarat*]

2.32 ptg.

Tuan Yang di-Pertua: *Alhamdulillah. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Kita sedang dalam proses meneruskan penggulungan oleh Yang Berhormat Menteri atau Timbalan Menteri masing-masing dan pada saat ini sampai ke perenggan Kementerian Luar Negeri. Dipersilakan.

2.33 ptg.

Timbalan Menteri Luar Negeri [Dato' Haji Kamarudin Jaffar]: *Assalamualaikum* dan salam sejahtera. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua kerana mengizinkan saya mengambil bahagian dalam sesi penggulungan perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas dalam Dewan yang mulia hari ini mewakili Yang Berhormat Menteri, Tuan Yang di-Pertua yang sekarang ini berkuarantin kerana baharu sahaja pulang daripada lawatan rasmi ke Indonesia lewat petang semalam.

Tuan Yang di-Pertua: Moga pulih dengan segera.

Dato' Haji Kamarudin Jaffar: *Insya-Allah* negatif dalam beberapa jam lagi.

Bagi pihak seluruh warga Kementerian Luar Negeri, saya mengambil kesempatan ini untuk merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat khususnya Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh dan Yang Berhormat Senator Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip yang prihatin dengan perkembangan isu-isu hal ehwal antarabangsa yang berkait rapat dengan Kementerian Luar Negeri sewaktu membahaskan usul Rancangan Malaysia Kedua Belas.

Izinkan saya Tuan Yang di-Pertua untuk menjawab pertanyaan Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh mengenai perkembangan terkini di Afghanistan dan bantuan konstruktif dari Malaysia supaya sebuah kerajaan yang eksklusif dapat dibangunkan oleh Afghanistan. Malaysia dan Afghanistan mempunyai hubungan dua hala yang baik sejak terjalinnya hubungan diplomatik pada tahun 1962.

Hubungan dua hala Malaysia dan Afghanistan bukan hanya tertumpu kepada perdagangan dua hala yang merekodkan hampir RM500 juta setahun malahan bekerjasama dua hala adalah berpusat kepada bantuan dan kerjasama teknikal di bawah Program Kerjasama Teknikal Malaysia (MTCP), Program Kerjasama Pertahanan Malaysia (MDCP) dan Program Latihan Negara Ketiga (TCTP).

Selain itu Malaysia juga menghulurkan bantuan kemanusiaan ke Afghanistan melalui penempatan pasukan perubatan Malaysia (MASMED) pada tahun 2001 dan Angkatan Bersenjata Malaysia (MAF) pada tahun 2010 dan 2013 yang memberikan perkhidmatan perubatan, pergigian, penjagaan kesihatan serta program pembinaan kapasiti kepada penduduk awam tempatan.

Buat masa ini masyarakat antarabangsa memberi tumpuan utama kepada aspek-aspek bantuan kemanusiaan dan hala tuju pemerintahan kerajaan baharu Afghanistan.

Sebagai permulaan kerajaan kita telah mengumumkan sumbangan sejumlah 100 Dolar Amerika yang disalurkan melalui pejabat penyelaras bantuan Kemanusiaan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB), atau dengan izin, di *United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*.

Malaysia akan memberi pertimbangan yang sewajarnya untuk menyertai projek-projek pembangunan semula di Afghanistan apabila keadaan mengizinkan. Usaha sebegini boleh dilaksanakan secara terus dengan pihak-pihak berkenaan di negara tersebut atau melalui kerjasama dengan negara-negara ketiga. Kerajaan sedang meninjau peluang kerjasama dengan beberapa buah negara dalam projek pembangunan semula Afghanistan.

Antara lain Yang Berhormat Menteri Luar Negeri telah mengadakan perbincangan dengan rakan-rakan sejawat beliau termasuk Yang Berhormat Menteri Luar Negeri Turki, Qatar dan Indonesia serta Setiausaha Agung OIC mengenai perkembangan di Afghanistan. Jalinan kerjasama ini termasuk dalam bidang fizikal seperti infrastruktur dan bina upaya bagi rakyat Afghanistan. Sebagai contoh sebuah syarikat dari Malaysia sedang mengadakan perbincangan untuk menguruskan Lapangan Terbang Antarabangsa Hamit Kaizai di Kabul.

Daripada aspek pembangunan semula Afghanistan berdasarkan kepakaran negara, Malaysia akan menawarkan pengalaman dan kepakaran negara dalam sektor ekonomi digital, industri halal, pendidikan, pembangunan dan pengurusan lapangan terbang, pembangunan dan rancangan bandar dan perkhidmatan perbankan Islam dan takaful.

Skop bidang kerjasama akan diperluaskan berdasarkan kepada keperluan semasa Afghanistan. Daripada aspek bina upaya atau, dengan izin, *capacity building* Malaysia telah memberikan sokongan dan bantuan untuk pembangunan semula Afghanistan melalui MTCP, TCTP dan MDCP sebagai mana saya sebutkan tadi.

Sejak tahun 2002, seramai 616 orang pegawai Afghanistan telah dilatih di bawah MTCP dalam bidang perbankan, pentadbiran awam, diplomasi, kejuruteraan, pentadbiran kastam dan kehakiman.

Menerusi program TCTP pula di bawah MTCP Malaysia telah melaksanakan program pendidikan Malaysia-Australia untuk Afghanistan atau MAEPA sejak tahun 2008 dengan kerjasama badan pembangunan antarabangsa Australia dan Kementerian Pendidikan Afghanistan.

MAEPA di mana seramai 1200 orang kakitangan akademik *master teacher trainer* dari Afghanistan telah dilatih kemampuan dan penyampaian pedagogi mereka bagi meningkatkan tahap pendidikan di Afghanistan. Program MAEPA ini telah berjaya meningkatkan kualiti pendidikan dan akses pendidikan untuk kanak-kanak perempuan melalui satu siri bengkel perkembangan kemahiran bagi para pelatih guru Afghanistan. Semua bantuan bina upaya sebegini akan diteruskan setelah situasi keselamatan di Afghanistan aman dan stabil.

Seterusnya izinkan saya Tuan Yang di-Pertua untuk menyentuh serba sedikit cadangan yang diutarakan oleh Yang Berhormat Senator Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip supaya kerajaan mempertimbangkan projek terowong kereta api bawah tanah yang menghubungkan Melaka dan Sumatera.

Seterusnya membangkitkan cadangan tersebut dalam perbincangan antara Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dengan Presiden Jokowi sebagai dua buah negara berjiran yang rapat Malaysia kekal komited untuk memperkukuh dan memperluaskan jalinan hubungan dan kerjasama dua hala dengan Republik Indonesia ke tahap yang lebih komprehensif.

■1440

Dalam hal ini Kementerian Luar Negeri mengalu-alukan sebarang usaha yang mampu menyumbang kepada pertumbuhan dan kemakmuran kedua-dua negara dan rantau ini secara amnya termasuk cadangan untuk mewujudkan jalinan pengangkutan dan kesalinghubungan di antara Malaysia dan Indonesia. Jalinan pengangkutan ini berpotensi memberi dimensi baru dalam dinamik ekonomi, pelancongan dan interaksi di antara rakyat kedua-dua negara.

Namun demikian, projek infrastruktur berskala mega seumpama ini seperti mana yang telah dicadangkan beberapa kali sebelum ini akan semestinya datang dengan cabaran-cabarannya yang tersendiri dari sudut keselamatan, sosioekonomi negara mahupun ancaman kepada alam sekitar.

Oleh yang demikian, cadangan untuk membangunkan sebarang infrastruktur pengangkutan yang menghubungkan Malaysia dan Indonesia memerlukan analisis kos faedah yang jitu, kajian secara menyeluruh dan penelitian yang mendalam dari pelbagai aspek sebelum ia dapat dilaksanakan.

Rundingan dengan pihak Indonesia dalam membincangkan kebolehlaksanaan projek infrastruktur pengangkutan ini juga seharusnya dilaksanakan secara strategik dan terancang.

Oleh itu Tuan Yang di-Pertua, terima kasih di atas peluang ini dan sebagai pengakhirnya saya ingin mengambil kesempatan ini untuk sekali lagi mengucapkan berbilang-banyak terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Dewan yang mulia ini di atas sikap dan pandangan Ahli-ahli Yang Berhormat mengambil perhatian terhadap segala saranan daripada Ahli-ahli Yang Berhormat Senator dalam menggalas tugas yang dipertanggungjawabkan kepada kami. Sekian. *Wassalamualaikum*.

Tuan Yang di-Pertua: *Waalaikumsalam*. Setinggi-tinggi terima kasih dihalakan kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri Luar Negeri, Yang Berhormat Dato' yang telah memainkan peranan dalam segala hal berkaitan dengan diplomasi dunia. Saya dengan hormatnya sekarang memohon supaya Kementerian Perusahaan, Perladangan dan Komoditi tampil. Semoga tradisi yang dilaksanakan oleh Kementerian Luar Negeri sebentar tadi dapat kita sama-sama susur.

Kalau Yang Berhormat Dato' Haji Kamarudin sebentar tadi telah mengambil masa tidak lebih dari 10 minit, mungkin kementerian ini lebih sedikit tetapi dalam jangka yang sama yakni 18 minit ke-20 minit.

2.43 ptg.

Dato' Sri Dr. Wee Jeck Seng [Timbalan Menteri Perusahaan, Perladangan dan Komoditi I]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Selamat petang, salam Keluarga Malaysia. Terlebih dahulu saya ingin mengucapkan terima kasih kepada empat orang Ahli-ahli Yang Berhormat Senator yang telah mengemukakan isu berkaitan bidang kuasa Kementerian Perusahaan, Perladangan dan Komoditi (KPPK) dalam sesi perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas di Dewan yang mulia ini.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman bin Aziz dan Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook telah membangkitkan pertanyaan berkaitan keperluan untuk berubah kepada penggunaan automasi dan mekanisasi yang memerlukan kos yang tinggi. Namun bagi jangka masa panjang untuk mengatasi masalah kebergantungan terus kepada buruh asing.

Tuan Yang di-Pertua, bagi mengurangkan kebergantungan terhadap pekerja asing, kerajaan telah sedaya upaya mempromosikan penggunaan mekanisasi dan automasi dalam membantu operasi kerja-kerja di ladang. Adalah tidak dinafikan bahawa penggunaan mesin dan jentera dalam operasi kerja di sektor perladangan ini memerlukan nilai pelaburan yang besar.

Dengan keadaan harga komoditi yang sangat memberangsangkan pada masa kini, pelaburan terhadap mesin dan jentera dilihat sebagai satu langkah yang bijak. Sehubungan dengan itu melihat kepada potensi yang dihasilkan daripada penggunaan mekanisasi dan automasi, kerajaan telah menubuhkan Konsortium Penyelidikan Mekanisasi dan Automasi Sawit iaitu MARCOP.

Tujuan penubuhan MARCOP adalah untuk meningkatkan teknologi dan penggunaan jentera bagi mengoptimumkan kecekapan operasi di ladang sawit. Penubuhan konsortium ini merupakan salah satu usaha jangka masa panjang bagi mengurangkan kadar kebergantungan yang tinggi kepada tenaga kerja asing di sektor perladangan sawit negara. Selain itu penubuhan MARCOP diharapkan dapat menghasilkan teknologi terkini untuk diadaptasikan oleh industri seperti dron, robotik dan pelbagai lagi komponen IR4.0 dalam operasi perladangan sawit.

Ini adalah kerana teknologi yang ada di pasaran pada masa kini tidak dapat mengatasi isu dan cabaran yang dihadapi oleh pihak industri. Diharapkan usaha ini dapat membuahkan hasil untuk jangka masa beberapa tahun akan datang. MARCOP juga memberi fokus kepada aktiviti penuaian sawit kerana sehingga 80 peratus penggunaan buruh asing adalah tertumpu pada aktiviti tersebut. Oleh yang demikian penggunaan teknologi terkini dalam aktiviti penuaian sawit diharapkan dapat memberi sumbangan yang signifikan kepada pengurangan kebergantungan kepada buruh asing ini.

Dalam masa ini telah dapat pelbagai intensif turut disediakan untuk menggalakkan penggunaan mekanisasi dan automasi dalam ladang sawit seperti pemberian Skim Diskaun Cantas (SKIDIC), mengadakan pertandingan antarabangsa untuk penghasilan teknologi mekanisasi atau ICOPM. Yang terbaru dalam skim pemerksaan iaitu Skim Pemberian Jentera oleh Koperasi Penanam Sawit Mampan (KPSM).

Tuan Yang di-Pertua, seperti mana yang dibahaskan oleh Yang Berhormat Senator Tuan Aklan a/l Ehtook bahawa kos pelaburan bagi pembelian jentera adalah lebih tinggi berbanding dengan kos menggaji pekerja asing.

Walau bagaimanapun untuk makluman Yang Berhormat, untuk jangka masa panjang, penggunaan jentera akan memberikan pulangan yang lebih baik daripada segi peningkatan produktiviti yang akan mengurangkan kos pengeluaran di samping pengurangan penggunaan tenaga kerja. Selain daripada mekanisasi, pihak kementerian juga menumpukan kepada pembangunan modal insan terutamanya kepada belia tempatan bagi meningkatkan kemahiran mereka dan menarik lebih ramai belia tempatan menceburi sektor perladangan sawit.

Beberapa kursus seperti kursus kemahiran operasi ladang ditawarkan di Institut Perladangan dan Komoditi Malaysia (IMPAC) dan penekanan terhadap dua perkara ini iaitu mekanisasi dan modal insan diharapkan akan dapat menangani isu guna tenaga dan produktiviti yang dihadapi oleh sektor perladangan sawit dan seterusnya memastikan sektor ini akan terus berkembang dan berdaya saing di persada dunia.

Tuan Yang di-Pertua, dengan penggunaan mekanisasi dan automasi bukan saja kebergantungan kepada buruh asing dapat dikurangkan tetapi kesan positif lain juga turut akan diperoleh seperti peningkatan kelestarian perladangan, penambahbaikan imej perladangan dengan tiada lagi isu buruh paksaan untuk meningkatkan minat rakyat tempatan menceburi bidang ini kerana penggunaan teknologi yang mengurangkan beban kerja. Sehubungan dengan itu pihak industri perlu turut memainkan peranan penting dalam mengaplikasikan penggunaan mekanisasi automasi di sektor perladangan dengan berkesan.

Antara langkah-langkah yang sering disarankan kepada industri melalui kursus-kursus serta seminar yang dianjurkan adalah seperti berikut:

- (i) keadaan penanaman sawit yang sesuai untuk operasi mekanisasi dan automasi seperti penyediaan kawasan di teres dengan lebar lebih daripada 12 ke-14 kaki bagi membolehkan jentera dapat memasuki kawasan tersebut dengan binaan teres berkembar atau teres tunggal. Lebar teres yang tidak berasas mekanisasi adalah sekitar enam kaki saja. Selain itu teres perlu bersambung dengan jalan ladang;
- (ii) lorong penuaian serta paritnya yang perlu diselenggarakan dengan baik;
- (iii) penyediaan infrastruktur untuk penggunaan jentera disediakan seperti bengkel asas untuk penyelenggaraan serta ruang penyimpanan yang baik dan latihan berterusan kepada operator jentera untuk meningkatkan kemahiran serta mengurangkan risiko kemalangan dan kerosakan tidak dijangka; dan
- (iv) mengamalkan amalan pertanian baik.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Puan Rita Sarimah a/k Patrick Insol telah bangkitkan atau telah memberi cadangan pemberian dana khas untuk membantu pekebun-pekebun kecil membina jalan ladang dan membeli benih sawit.

■1450

Tuan Yang di-Pertua, kementerian ini telah mengambil perhatian dan berterima kasih atas saranan Yang Berhormat Senator.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, KPPK telah diperuntukkan dana semenjak tahun 2013 hingga sekarang bagi pelaksanaan menaik taraf, membina baru jalan, senggaraan Jalan Ladang Pekebun Kecil atau JLPK persendirian di bawah sektor komoditi sawit, getah, lada, koko dan kenaf di seluruh Semenanjung, Sabah dan Sarawak.

Tuan Yang di-Pertua, dana ini adalah sebagai bantuan kemudahan infrastruktur serta insentif kepada rakyat untuk mengurangkan beban kewangan pekebun kecil persendirian terutamanya di kalangan B40. Projek JLPK dari tahun 2016 hingga tahun 2021 telah diluluskan peruntukan sebanyak RM72.4 juta dan baki adalah sebanyak RM8.9 juta. Projek ini telah disambung dalam Rancangan Malaysia Kedua Belas dan sedang giat dilaksanakan pada ketika ini dan di seluruh negara.

Pihak kementerian tidak menafikan bahawa peruntukan adalah terhad jika dibandingkan dengan keperluan JLPK di seluruh Semenanjung, Sabah dan Sarawak. Namun begitu, isu tersebut dapat diselaraskan di peringkat kementerian dengan memberikan keutamaan kepada kesesuaian lokasi, kelebaran rizab jalan, bahu jalan serta kegunaan jalan yang boleh memberikan manfaat kepada ramai pekebun kecil di kawasan yang berkenaan. JLPK juga dilaksanakan dengan nilai sebut harga bagi memastikan pelaksanaannya dapat dilakukan segera serta siap pada tahun semasa.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator juga, bagi pekebun-pekebun kecil yang mempunyai keperluan untuk menyenggara dan membaik pulih jalan, permohonan boleh dibuat melalui agensi-agensi KPPK iaitu MPOB, Lembaga Getah Malaysia, Lembaga Koko Malaysia, Lembaga Kenaf dan Tembakau Negara dan Lembaga Lada Malaysia di peringkat negeri masing-masing untuk cadangan permohonan JLPK di peringkat kementerian.

Pihak kementerian turut mengambil maklum akan cadangan dari Yang Berhormat Senator berkaitan bantuan khas untuk pembelian anak benih.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, pada Ogos 2019, kerajaan telah menyediakan dan memperkenalkan dana khusus untuk pembiayaan mudah bagi pembelian input pertanian, penanaman sawit bagi pekebun kecil persendirian yang dikenali sebagai Skim Pembiayaan Mudah Input Pertanian Pekebun Kecil Sawit atau IPPKS. Dana yang disediakan ini adalah dalam bentuk pembiayaan dengan kadar faedah serendah dua peratus setahun. Pemberian bantuan ini bertujuan untuk membantu pekebun kecil membeli input pertanian seperti anak benih, baja dan bahan kawalan perosak bagi tanaman sawit dan menggalakkan pembajaan dan penyenggaraan pekebun sawit.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk John Ambrose telah membangkitkan isu berkaitan usaha pemulihan hutan dan juga sistem penjagaan pekerja asing yang baik demi menembusi pasaran negara barat dan antarabangsa serta menangani kempen anti minyak sawit.

Tuan Yang di-Pertua, seperti yang sedia maklum, kempen anti minyak sawit merupakan cubaan pihak barat untuk menggugat penerimaan dan penggunaan minyak sawit dan produk berasaskan sawit khususnya di kalangan para pengguna di negara pengimport dengan menggunakan alasan-alasan tertentu. Ia merupakan tindakan yang bermula sejak awal tahun 1980-an. Sehingga hari ini, kempen anti minyak sawit sudah menjangkau 40 tahun. Ketika ini, kekerapan serangan kempen anti minyak sawit ini agak berkurangan berkemungkinan disebabkan oleh faktor semasa pandemik COVID-19 yang melanda dunia.

Pihak barat telah menggunakan pelbagai alasan dalam kempen anti minyak sawit ini. Ia bermula dengan alasan kesan minyak sawit kepada kesihatan pada tahun 1980-an, seterusnya kesan penanaman sawit kepada alam sekitar, penyahhutan dan pemuliharaan hidupan liar sekitar tahun 2000 dan terkini, kesan perusahaan perladangan sawit ke atas kebajikan sosial para pekerjaanya.

Sehubungan dengan itu, antara usaha pihak kementerian dalam menangkis tuduhan penyahhutan dan pemulihan hutan, kementerian melalui *Malaysian Palm Oil Green Conservation Foundation* atau MPOGCF, dengan izin, telah menjalankan beberapa aktiviti seperti berikut:

- (i) Kempen Penanaman 100 Juta Pokok;
- (ii) program konservasi Harimau Malaya;
- (iii) *elephant grass planting*;
- (iv) penyebaran *Wildlife Rescue Unit*; dan
- (v) benua orang utan dan benua *elephant populations survey*.

Selain itu, antara tindakan proaktif selanjutnya dalam mengukuhkan penerimaan minyak sawit Malaysia adalah seperti berikut:

- (i) penggunaan beberapa skim pensijilan mampan oleh industri minyak sawit Malaysia di mana sebahagian pemain industri sawit kita juga turut memenuhi piawaian skim *Roundtable on Sustainable Palm Oil* atau RSPO, dengan izin, dan *International Sustainability and Carbon Certification* (ISCC), dengan izin; dan
- (ii) meneruskan kempen positif bagi membuka akses pasaran lebih luas untuk pasaran minyak sawit yang dipersijilkan dengan Pensijilan Minyak Sawit Mampan Malaysia atau MSPO di negara-negara pengimport.

Baru-baru ini juga Skim Pensijilan MSPO telah diterima sebagai salah satu keperluan perolehan produk mampan ketika temasya Olimpik dan Paralimpik 2021. Kerajaan juga telah mewujudkan kerjasama dengan China untuk mengiktiraf Skim Pensijilan MSPO dan kemasukan produk-produk sawit bersijilkan MSPO ke negara tersebut. Kementerian pada masa ini sedang menilai semula tadbir urus dan pelaksanaan program-program promosi agar dapat meningkatkan lagi penerimaan para pengguna dan memperkukuhkan lagi nilai eksport minyak sawit Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, daripada segi menjaga kebajikan pekerja terutamanya pekerja asing, pihak industri sawit serta kerajaan bekerjasama untuk memastikan semua pekerja mendapat perlindungan yang sepatutnya. Di Malaysia, pekerja asing dengan pas pekerja tetap ataupun pas lawatan sementara yang sah dilindungi di bawah undang-undang buruh yang merangkumi perkara-perkara berikut:

- (i) hak untuk membuat laporan di bawah undang-undang buruh termaktub sama seperti pekerja tempatan;
- (ii) hak di bawah Akta Kerja 1955, Ordinan Buruh Sarawak (Sarawak Cap.76) dan Ordinan Buruh Sabah (Sabah Cap. 67);
- (iii) jaminan pampasan melalui Akta Pampasan Pekerja 1952 dan setiap majikan perlu menginsuranskan pekerja asingnya di bawah akta ini sekiranya kecederaan atau kematian yang dialami semasa bekerja atau berulang alik ke tempat kerja;
- (iv) hak pekerja asing untuk menyertai kesatuan sekerja di bawah Akta Kerja 1955 dan Akta Perhubungan Perusahaan 1967;
- (v) di bawah Akta Standard Minimum Perumahan, Penginapan Dan Kemudahan Pekerja 1990 [Akta 446] untuk sektor perladangan dan perlombongan, majikan wajib menyediakan perumahan dan kemudahan sesuai dengan spesifikasi yang ditetapkan di bawah akta tersebut;
- (vi) Akta Anti Pemerdagangan Orang dan Anti Penyeludupan Migran 2007;
- (vii) Akta Perhubungan Perusahaan 1967;
- (viii) Akta Kesatuan Sekerja 1959; dan
- (ix) Akta Keselamatan dan Keselamatan Pekerja 1994.

Tuan Yang di-Pertua, selain daripada itu, industri perladangan Malaysia juga memberikan banyak faedah dan insentif kepada pekerja ladang seperti:

- (i) cuti tahunan, cuti berbayar, cuti sakit, insurans dan pembaharuan permit dan passport; dan
- (ii) elaun kehadiran tidak termasuk rehat di hujung minggu dan cuti umum, kemudahan perumahan dengan perabot asas, perkakas dapur dan bekalan air bersih, kos perubatan ditanggung oleh majikan, layak mendapat bonus maksimum jika dapat mengekalkan kualiti buah dan mencapai sasaran kuantiti yang ditetapkan dan pelbagai lagi.

Tuan Yang di-Pertua, dengan ini saya yakin bahawa semua isu yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat Senator semasa sesi perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas yang menyentuh bidang kuasa KPPK telah pun saya jawab.

■1500

Oleh itu, saya mengucapkan ribuan terima kasih atas pelbagai pandangan dari Ahli-ahli Yang Berhormat Senator sekalian yang turut memberi perhatian terhadap isu berkaitan Agri Komoditi Negara. Itu sahaja. Sekian, terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Diucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri, Dato' Sri Dr. Wee Jeck Seng bagi pihak Kementerian Perusahaan, Perladangan dan Komoditi.

Kita beralih kepada Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna.

3.00 ptg.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato' Rosol bin Wahid]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullaahi wabarakaatuh...* [Membaca sepotong doa] Terlebih dahulu saya ingin memanjatkan kesyukuran di atas limpah kurnia Allah SWT untuk hadir di persidangan Dewan Negara pada kali ini dan diizinkan oleh Allah jua untuk saya menggulung perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas bagi pihak Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna.

Tuan Yang di-Pertua, Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, di kesempatan ini juga saya ingin menzahirkan penghargaan terima kasih ke atas isu-isu yang telah dibangkitkan oleh pihak Yang Berhormat Senator kepada kementerian ini dan teguran serta idea yang dilontarkan oleh Ahli-ahli Dewan Negara akan membolehkan kementerian memberikan perkhidmatan yang terbaik kepada rakyat Malaysia.

Sesungguhnya perkhidmatan yang terbaik dan bersifat cakna rakyat bersesuaian dengan semangat Keluarga Malaysia yang diperkenalkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob.

Izinkan saya terlebih dahulu menjawab persoalan-persoalan dan isu-isu yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Dewan Negara berkaitan dengan kementerian ini. Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, terdapat dua orang Ahli Dewan Negara yang membangkitkan isu membabitkan KPDNHEP sepanjang sesi perbahasan RMKe-12 ini. Saya ingin bermula dengan menjawab isu yang dibahaskan oleh Yang Berhormat Senator Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip, ada?

Tuan Yang di-Pertua: Ada.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih.

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Ada, ada.

Dato' Rosol bin Wahid: Isu yang menyentuh peranan penguat kuasa pihak kementerian berhubung dengan isu rokok seludup.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, isu membanteras penjualan rokok seludup sehingga menjejaskan kutipan hasil negara adalah di luar bidang kuasa kementerian ini. Oleh sebab bidang kuasa kementerian ini ialah hal-hal yang berkaitan dengan kesalahan seperti rokok menggunakan cap dagangan palsu, menggunakan pelekat cukai keselamatan Kastam palsu, meletakkan perihal dagangan palsu dan tiada alamat pengeluar serta pengedar ataupun pengilang.

Walau bagaimanapun, pihak kementerian melalui Bahagian Penguat Kuasa sentiasa menjalin hubungan erat dan padu dengan jabatan dan agensi penguat kuasa yang lain bagi membanteras rokok tidak sah, terutama aktiviti penjualan di peringkat runcit.

Untuk makluman Dewan yang mulia, sepanjang tempoh 2019 sehingga Oktober 2021, sebanyak 2.13 juta...

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Tuan Yang di-Pertua, boleh saya sedikit sahaja, hendak menarik perhatian Yang Berhormat Timbalan Menteri?

Tuan Yang di-Pertua: Bagi hal apa itu, Yang Berhormat?

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Penjelasan, sedikit sahaja.

Tuan Yang di-Pertua: Penjelasan, baik.

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Ya. Dalam ucapan saya, saya bangkitkan banyak kedai yang menjual rokok seludup ini. Ini kalau daripada segi hendak membanteras penyeludupan memang ada agensi-agensi lain tetapi yang di kedai-kedai ini. Oleh sebab itu, saya menarik perhatian Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna. Saya rasa penguat kuasa kementerian boleh menentukan bahawa yang ini rokok seludup untuk dirampas supaya tidak dijual kepada orang ramai. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Rokok dalam kedai, Yang Berhormat.

Dato' Rosol bin Wahid: Saya faham, betul apa yang dikatakan oleh Yang Berhormat Senator tadi itu. Ini saya hendak jelaskan di sini bahawa sebanyak 2.13 juta pemeriksaan premis di seluruh negara telah dilaksanakan yang mana menghasilkan tujuh tindakan kes melibatkan rokok tidak sah seperti mana yang dikatakan oleh Yang Berhormat Senator tadi dan rampasan barang bernilai RM3.381 juta keseluruhannya. Ya, rasanya menjawab apa yang ditanya oleh Yang Berhormat Senator, terima kasih.

Seterusnya, Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh, ada ya?

Tuan Yang di-Pertua: Ada.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih Yang Berhormat. Membangkitkan itu berkenaan dengan harga barang yang naik sejak akhir-akhir ini. Untuk makluman Dewan yang mulia dan juga Yang Berhormat Senator, suka saya nyatakan bahawa penentuan harga barang bergantung kepada permintaan dan penawaran, ini semua orang tahu. Walau bagaimanapun, menjadi tanggungjawab kementerian untuk memastikan harga barang keperluan asas tidak membebankan pengguna.

KPDNHEP melaksanakan aktiviti penguatkuasaan dan pemantauan bukan sahaja melibatkan setiap rantai pengedaran barang, malah melibatkan kecukupan bekalan di lapangan. Mana-mana pihak yang didapati mengambil keuntungan berlebihan dan tidak munasabah, tindakan undang-undang boleh diambil di bawah Akta Kawalan Harga dan Antipencatutan.

Tuan Yang di-Pertua, berhubung dakwaan aktiviti kartel dalam rantai bekalan. Kita harus akui bahawa peranan orang tengah sudah lama dipraktikkan dalam dunia perniagaan di negara ini.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, KPDNHEP melalui Suruhanjaya Persaingan Malaysia (MyCC) telah menghasilkan satu kajian berkaitan dengan pasaran sektor makanan yang memfokuskan kepada beberapa item barangan seperti daging lembu, ikan kembung, kubis bulat dan lain-lain lagi.

Hasil penemuan kajian tersebut mendapati bahawa berlaku isu ketidakcekapan rantai bekalan yang bukan bersifat kartel. Contoh ketidakcekapan Tuan Yang di-Pertua ialah barang daripada Cameron Highlands untuk hendak dijual di Tapah, terpaksa datang ke Kuala Lumpur dahulu kemudian baru ke Tapah.

Begitu juga daripada segi barang-barang dari Johor untuk hendak ke Negeri Sembilan, datang ke sini dahulu. Dikatakan dalam kajian tersebut, mengatakan bahawa ikan kembung melalui tujuh hingga lapan- orang tengah. Jadi, bayangkan kalau satu tahap orang tengah mengambil 20 peratus keuntungan, jadi peratus harga barang tersebut meningkat?

Dr. Yaakob bin Sapari: Boleh mencelah Tuan Yang di-Pertua, sedikit?

Dato' Rosol bin Wahid: Itu apa yang didapati oleh MyCC, sila.

Dr. Yaakob bin Sapari: Adakah kerajaan sedia untuk meminda satu akta anti monopoli? Oleh sebab monopoli inilah yang menjadikan harga barang tidak menentu. Adakah kerajaan sedia mengkaji akta ini?

Tuan Yang di-Pertua: Ada kait kah akta itu, Yang Berhormat Timbalan Menteri?

Dato' Rosol bin Wahid: Saya rasa tidak ada kaitan.

Dr. Yaakob bin Sapari: Rasa ada kaitan kartel tadi.

Dato' Rosol bin Wahid: Dapatan kita, Tuan Yang di-Pertua, tidak ada kartel. Tiada kartel yang menjadikan harga barang meningkat kerana berlaku banyak orang tengah. Makna, tujuh atau lapan lapis- orang tengah menyebabkan harga barang meningkat. Jadi, mungkin buat kajian...

Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh: Boleh mencelah kah?

Dato' Rosol bin Wahid: Sekejap. Kerajaan mungkin boleh mencadangkan mengikut zon, katakan barang dari Zon Selatan, Timur, Barat dan juga Utara. Sila.

Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih. Yang Berhormat Timbalan Menteri. Dalam soal yang tadi orang tengah itu, jadi sebab masalah harga barang ini sebenarnya berleluasa. Setiap hari benda ini berjalan kan? Jadi, sampai bilakah perkara itu hendak diteruskan? Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Sampai bila hendak terus, dia tanya?

Dato' Rosol bin Wahid: Jadi, kita menyedari bahawa memang barang sentiasa meningkat. Kalau dahulu teringat semasa kecil-kecil Tuan Yang di-Pertua, harga gula-gula 10 sen, tiga biji. Hari ini 10 sen budak-budak tidak pandang. Jadi, sama ada barang meningkat atau harga nilai duit kita jatuh. Akan tetapi kerajaan menyedari hakikat tersebut dan kerana itu di kementerian kita ada *Community Drumming* untuk hendak mengatasi masalah tersebut.

Nanti saya akan terangkan apa itu *Community Drumming*. Berkaitan dengan kartel tadi, saya dimaklumkan bahawa sudah ada Akta Persaingan 2010 yang ada kuasa tentang isu monopoli. Jadi, setakat ini isu kartel saya rasa tidak timbul. Apa saya jawab tadi, bukan kartel, tapi kerana masalah ketidakcekapan pengurusan. Tuan Yang di-Pertua saya sambung.

Tuan Yang di-Pertua: Sila, sila.

Dato' Rosol bin Wahid: Selain daripada itu, bagi mengurangkan kesan kenaikan harga barang, ini jawapan. Terutama bagi penduduk luar bandar dan pedalaman, kementerian melaksanakan inisiatif bersifat cakna rakyat seperti Program Penyeragaman Harga dan Program Pengedaran Barang Perlu. Barang perlu di sini ada tujuh jenis iaitu beras, minyak masak, gandum, gula, diesel, petrol RON95 dan LPG. Jadi, ini barang perlu yang kita edarkan di luar bandar. Objektif inisiatif ini adalah untuk meringankan beban golongan sasar dan golongan rentan.

Sebagai contoh, pada tahun 2021 sebanyak 802 buah kawasan luar bandar terlibat dengan Program *Community Drumming* ini, di mana ada berlaku pertambahan sebanyak 137 buah kawasan. Peruntukan tahun ini juga dinaikkan, betapa prihatinnya

kerajaan kita, telah menaikkan daripada RM150 juta tahun lalu, tahun 2021 ini meningkat menjadi RM200 juta.

Antara kawasan baru ialah Pulau Perhentian dan Pulau Redang, Pulau Tioman, Kuala Tahan, Kampung Pantai di Pahang. *Alhamdulillah* keseluruhan sehingga kini dikatakan lebih daripada 1.23 juta orang penduduk di luar bandar dan pedalaman mendapat manfaat daripada program ini, *alhamdulillah*.

■1510

Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, berhubung dengan isu kenaikan harga ini juga saya ingin menyeru komuniti pengguna untuk menjadi pengguna pintar, di mana pengguna pintar ialah mereka merancang pembelian yang terbaik. Tahu akan hak pengguna dan melaksanakannya serta menyalurkan aduan berkaitan dengan kepenggunaan pada saluran yang betul. Pihak kementerian sentiasa proaktif melaksanakan program dan advokasi pengguna bagi memastikan komuniti ini bergerak ke arah pengguna pintar. Jadi saya suka mengesyorkan kepada Ahli Yang Berhormat supaya *install* dalam *handphone* masing-masing *Price Checker* untuk membandingkan harga setiap barang perlu terutamanya di negara ini.

Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, RMKe-12 merupakan bahagian yang terakhir dalam fasa pemulihan negara bagi memastikan kita berada di landasan yang betul dalam mendepani cabaran dan ketidakpastian masa hadapan. Oleh sebab itu, kita dapati beberapa strategi digariskan untuk melonjakkan negara bagi mencapai pertumbuhan ekonomi jangka panjang yang mampan, merapat hubungan jurang ekonomi di samping menekan aspek kesejahteraan rakyat.

Menyentuh mengenai kesejahteraan rakyat, izinkan saya mengulas berkaitan dengan kit ujian sendiri COVID-19 yang sudah menjadi keperluan dalam kehidupan kita seharian. Untuk makluman, untuk ketika ini sejumlah lebih daripada 12 juta kit ujian sendiri berada dalam pasaran dan jumlah ini dijangka terus meningkat dari semasa ke semasa. Peningkatan bekalan ini sejajar dengan pertambahan bilangan syarikat pengimport dan pengedar yang telah diluluskan oleh pihak berkuasa peranti perubatan Malaysia iaitu MDA iaitu sebanyak 41 buah syarikat setakat ini.

Akses rakyat untuk mendapat kit ujian sendiri ini juga akan bertambah baik di mana penjualan kit ini dijangka akan diperluaskan ke lebih banyak premis selain farmasi dan klinik. Setakat hari ini, cuma farmasi dan klinik sahaja dibenarkan dan *insya-Allah* sebelum akhir bulan ini kita akan kembangkan ke lebih daripada 7,000 buah premis di seluruh negara. Adalah diharapkan usaha ini akan memudahkan rakyat untuk...

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Rosol bin Wahid: ...Mendapatkan kit ini dan menjadi keperluan seharian kita atas kebenaran. Sila.

Tuan Yang di-Pertua: Datuk Razali, bagi jalan?

Datuk Razali bin Idris: Penjelasan sedikit ya. Apabila sebut fasal kit sendiri ini sudah sebagai makanan ruji, macam beras, gula dan gandum. Jadi soalan saya minta penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri apakah kerajaan tidak bersedia untuk beri subsidi 50 peratus khususnya kepada golongan B40 dan M40 bagi pembelian kit ujian sendiri COVID-19. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Kit sendiri.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih Yang Berhormat Senator Datuk Razali, sahabat saya. Tuan Yang di-Pertua, sebenarnya setakat ini kerajaan tidak ada cadangan untuk hendak memberi subsidi sebanyak 50 peratus. Cuma apa yang kita rancang dan kita laksanakan ialah dengan penjualan ke lebih meluas berbanding farmasi dan juga klinik. Kita yakin ia nya dapat diturunkan.

Untuk makluman sehingga hari ini, kit ini berharga RM19.90 di pasaran runcit dan RM16 secara borong dan dijangka dengan adanya penjualan yang meluas ini mungkin akan bawah daripada harga yang ditetapkan itu. Jadi setakat ini kerajaan tidak bercadang untuk mengadakan subsidi.

Dalam konteks menjayakan RMKe-12, pihak kementerian akan meneruskan dasar dan program yang memberi manfaat kepada rakyat dan usaha menyokong pemulihan serta mengembalikan semula momentum ekonomi negara inisiatif dalam bentuk mencipta permintaan atau *creating demand* akan digerakkan seperti pelaksanaan Kempen Beli Barangan Malaysia (KBBM) dan juga Program Jualan Malaysia (PJM). Kedua-dua program ini meningkatkan sokongan dan kuasa beli rakyat terhadap barangan tempatan serta merancakkan semula aktiviti membeli-belah secara tidak langsung akan menggerakkan permintaan dan aktiviti ekonomi.

Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, kementerian juga akan memperkasakan aktiviti mencipta pekerjaan- *job creation* di mana di bawah program ini pembangunan francais mikro dan juga mampu milik yang mana dengan pembangunan pakej mampu milik yang berharga RM100 ribu dan ke bawah dan pakej francais mikro berharga RM50 ribu dan ke bawah. Ia akan membuka peluang kepada golongan B40 dan M40 juga golongan siswa untuk menceburi bidang perniagaan francais ini. Industri jualan langsung juga akan diperkasakan.

Untuk makluman Dewan yang mulia...

Tuan Yang di-Pertua: Kalau ikutkan Yang Berhormat Datuk Razali tadi, M40 B40 sebab dia dalam Bahasa Kebangsaan.

Dato' Rosol bin Wahid: M40.

Tuan Yang di-Pertua: M40 dan B40. Kalau sebut B40, M40... [*Bercakap dalam bahasa Inggeris*] Dia mesti cakap Inggeris.

Dato' Rosol bin Wahid: [*Ketawa*] Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Datuk Razali sudah sebut tadi, dia yang betul.. [*Ketawa*] Sila, sila Yang Berhormat. Saya sengaja menegur ini supaya kita lebih mendalam penggunaan bahasa kita, itu sahaja.

Dato' Rosol bin Wahid: Bahasa Melayu dan bahasa Inggeris.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, ya, ya.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Untuk makluman Dewan yang mulia, sektor jualan langsung boleh digerakkan sebagai aktiviti pemulihan ekonomi negara kerana walaupun dalam tempoh mencabar, sektor ini masih mampu melepasi sasaran jualan tahunan iaitu sebanyak RM23.3 bilion dan dijangka nilai ini akan terus meningkat.

Di bawah RMKe-12 juga kita dapat lihat banyak strategi yang digariskan berkenaan adaptasi teknologi digital. Suka saya nyatakan di sini bahawa pihak KPDNHEP akan menyokong pelaksanaan inisiatif ini melalui usaha memperkasakan sektor peruncitan melalui adaptasi teknologi digital. Kita tidak boleh menafikan teknologi digital mampu mengurangkan kos operasi serta mempercepatkan capaian pasaran.

Untuk makluman, pihak kementerian telah melancarkan inisiatif Pendigitalan Industri Runcit ataupun *Retail Digital Initiative* (REDI) pada April 2021 yang lalu. Jika tidak ada aral melintang, inisiatif ini akan diperluaskan kepada peniaga di luar bandar dalam tempoh yang terdekat sebaik sahaja situasi membenarkan dan *insya-Allah* pada 30 hari bulan nanti REDI ini akan dilancarkan di Hulu Terengganu, bandar pertama yang menggunakan *cashless*.

Tuan Yang di-Pertua: Di Hulu Terengganu ya? *Alhamdulillah*.

Dato' Rosol bin Wahid: Hulu Terengganu. Tempat luar bandar. Tuan Yang di-Pertua dan Ahli Yang Berhormat sekalian, sebelum mengakhiri ucapan penggulungan ini, sekali lagi saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah mengambil bahagian dalam perbahasan RMKe-12 pada kali ini. Saya yakin pandangan, cadangan Ahli Yang Berhormat dapat memperkasakan lagi kementerian dalam menjayakan agenda RMKe-12.

Melaksanakan amanah serta memahami dan merasai denyut nadi rakyat keseluruhannya. Marilah sama-sama kita berganding bahu memperkasakan penyatuan, tanamkan kecintaan terhadap prinsip kebersamaan Keluarga Malaysia untuk membawa negara ke tahap yang lebih baik dan lebih cemerlang terutama dalam fasa pemulihan pasca pandemik COVID-19 ini Tuan Yang di-Pertua. Saya rasa itu sahaja, terima kasih banyak. Sekian. *Wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Demikian penggulungan oleh Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna yang disampaikan oleh Yang Berhormat Dato' Rosol bin Wahid. Terima kasih dengan penghargaan.

Kementerian nombor 23 sekarang, Kementerian Pembangunan Luar Bandar. Sila Yang Berhormat.

3.18 ptg.

Timbalan Menteri Pembangunan Luar Bandar I [Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad]: *Bismillahi Rahmani Rahim... [Membaca doa dan berselawat] Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh dan salam sejahtera.*

Tuan Yang di-Pertua: *Waalaikumussalam.*

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Tuan Yang di-Pertua, semasa perbahasan Rancangan Malaysia Ke-12 Dewan Negara yang telah diadakan selama empat hari iaitu dari 12 hingga 18 Oktober 2021 yang lepas, seramai sepuluh orang Ahli-ahli Yang Berhormat Senator telah sudi berbahas dan mengajukan beberapa pertanyaan, isu dan cadangan ataupun pandangan kepada Kementerian Pembangunan Luar Bandar.

Terima kasih diucapkan kepada Ahli-ahli Yang Berhormat Senator yang terlibat. Secara umumnya pertanyaan, isu dan cadangan yang ditujukan kepada KPLB sepanjang empat hari perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas adalah berkaitan dengan program penstrukturan luar bandar, pembangunan sosioekonomi dan kesejahteraan masyarakat luar bandar serta isu-isu berkaitan masyarakat Orang Asli.

Oleh yang demikian, izinkan saya menjawab kesemua pertanyaan, isu dan cadangan berkenaan. Walau bagaimanapun, untuk makluman Ahli Yang Berhormat Senator juga izinkan saya mohon daripada Tuan Yang di-Pertua agar saya menjawab pertanyaan Yang Berhormat Senator yang berada di dalam Dewan sahaja.

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Ini kerana terlalu banyak isu-isu yang dibangkitkan di bawah KPLB.

Tuan Yang di-Pertua: Yang tidak ada itu tidak payah jawab dahulu.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, seramai dua orang Yang Berhormat Senator telah membangkitkan isu berkaitan jalan luar bandar dan jalan perhubungan desa iaitu Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook dan Yang Berhormat Senator Datuk Donald Peter Mojuntin.

Tuan Yang di-Pertua: Mojuntin.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Mojuntin.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, ya.

■1520

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook saya nampak angkat tangan. Yang Berhormat Senator Datuk Donald Peter Mojuntin? Tiada dalam Dewan.

Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook dalam ucapan beliau pada 12 Oktober 2021 mencadangkan supaya perancangan pelaksanaan jalan luar bandar perlu melibatkan semua pihak termasuk pemimpin tempatan yang lebih mengetahui keperluan infrastruktur di kawasan tersebut. Pihak kementerian mengucapkan terima kasih untuk cadangan Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook tersebut.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, semua projek yang dipohon oleh kementerian kepada pihak Unit Perancang Ekonomi (EPU) Jabatan Perdana Menteri telah disemak dan disaring oleh pihak kerajaan negeri melalui Unit Perancang Ekonomi Negeri (UPEN). UPEN juga bertindak sebagai *mediator* dalam mengumpul permohonan-permohonan daripada semua pihak sama ada daripada jabatan-jabatan teknikal seperti Jabatan Kerja Raya, Jabatan Pengairan dan Saliran Negeri, pejabat-pejabat tanah dan daerah dan juga permohonan daripada pemimpin-pemimpin tempatan termasuk daripada pihak Jawatankuasa Pembangunan dan Keselamatan Kampung (JPKK) dan ketua kampung.

Sebagai contoh, bagi projek menaik taraf jalan dari simpang tiga Kampung Kok Seraya ke Kampung Terbok, Tumpat, Kelantan yang telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator sebelum ini. Pihak kementerian dengan kerjasama JKR Kelantan dan JKR Malaysia telah membuat semakan daripada segi skop dan kos projek.

Seterusnya, pihak UPEN Kelantan juga telah bersetuju untuk memasukkan projek ini dalam senarai keutamaan negeri dan pihak kementerian telah mengemukakan permohonan kepada EPU untuk kelulusan projek ini di bawah *Rolling Plan* Kedua, Rancangan Malaysia Kedua Belas tahun 2020.

Skop yang terlibat bagi projek berkenaan untuk menaik taraf jalan sepanjang 3.3 kilometer dengan spesifikasi JKR R12 dengan anggaran kos RM43 juta yang mana permohonan ini masih dalam pertimbangan EPU.

Yang Berhormat Senator Datuk Donald Peter Mojuntin, tidak ada dalam Dewan.

Tuan Yang di-Pertua: Terus.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz?

Tuan Yang di-Pertua: Ada.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Telah memohon agar pihak kerajaan untuk menambah peruntukan bagi membina rumah Program Rumah Rakyat Termiskin (PPRT) bagi golongan yang kurang kemampuan tanpa terikat dengan syarat data sistem eKasih.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, seperti mana yang diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dalam pembentangan Rancangan Malaysia Kedua Belas, Kementerian Pembangunan Luar Bandar (KPLB) telah diperuntukkan siling berjumlah RM2.1 bilion untuk pelaksanaan Program Perumahan Rakyat Termiskin dengan sasaran membina dan membaik pulih 75 ribu buah rumah khusus untuk golongan miskin dan miskin tegar di luar bandar.

KPLB sentiasa komited memastikan bantuan ini sampai kepada golongan sasar yang ditetapkan. Secara umumnya, asas pemilihan penerima melalui bank data sistem eKasih. Walau bagaimanapun, kementerian masih lagi menerima dan menimbangkan permohonan selain daripada sistem berkenaan iaitu melalui perakuan dan pengesahan daripada Mesyuarat *Focus Group* Pembasmian Kemiskinan peringkat daerah atau negeri atau jawatankuasa yang setara dengannya di peringkat negeri ataupun daerah.

Selain itu, kementerian turut mengadakan inisiatif *serve and assist* oleh pegawai-pegawai kementerian dan agensi di bawah kementerian ini dari semasa ke semasa. Permohonan individu juga boleh dibuat secara dalam talian dan akan dipertimbangkan dalam jawatankuasa di peringkat kementerian berdasarkan kepada syarat-syarat yang ditetapkan. Kaedah permohonan daripada pelbagai sumber ini juga adalah bagi memastikan bantuan dapat disalurkan kepada penerima yang layak.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang? Tiada ya.

Tuan Yang di-Pertua: Tiada.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Saya langkai...

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang lagi, dia banyak bangkitkan isu.

Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai? Terima kasih, ada dalam Dewan. Dalam ucapan beliau pada 13 Oktober memohon agar kuota untuk pelajar Dayak dari Sarawak ditawarkan biasiswa dan peluang belajar di luar negara ditingkatkan. Yang Berhormat Senator juga ingin mendapatkan maklumat mengenai berapakah jumlah penerimaan daripada kaum Dayak biasiswa dan tawaran masuk ke universiti luar negara daripada kaum Dayak sejak tahun lalu.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, pemberian biasiswa sama ada bagi pelajar untuk melanjutkan pelajaran di dalam negara ataupun di luar negara di bawah KPLB melalui MARA. MARA tidak meletakkan sebarang kuota bagi kemudahan pinjaman pelajaran, pinjaman boleh ubah. Pinjaman pelajaran MARA terbuka kepada semua pelajar bumiputera termasuk pelajar Dayak dari Sarawak. Permohonan daripada pelajar Dayak yang layak dipertimbangkan tertakluk kepada syarat kelayakan akademik serta universiti dan bidang pengajian yang ditaja oleh MARA.

Pelajar yang berkelayakan mengikut syarat-syarat yang ditetapkan boleh memohon pinjaman pelajaran MARA untuk ke luar negara seperti di bawah program *Youth Talent Development Programme* (YTP), dan *World Top University* (WTU) bagi ijazah Sarjana Muda. Manakala program *Graduate Excellent Programme* bagi Ijazah Sarjana, Masters dan PhD. Bagi pengajian di dalam negara, semua permohonan hendaklah bagi universiti atau kolej yang mempunyai kategori penarafan sekurang-kurangnya Penarafan Bersepadu Institut Pendidikan Tinggi Malaysia (SETARA).

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, bagi tempoh lima tahun yang lepas 2016 sehingga 2020, seramai 864 orang pelajar bumiputera Sarawak telah menerima kemudahan pinjaman pelajaran MARA. Manakala bagi tahun 2021, penerima bumiputera Sarawak seramai 61 orang pelajar iaitu 52 orang mengikuti pengajian di dalam negara dan sembilan orang di luar negara. Daripada jumlah tersebut, 10 orang penerima merupakan pelajar bumiputera Dayak.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai juga membangkitkan mengenai perbezaan atau jurang daripada segi pembangunan di kawasan luar bandar. Yang Berhormat Senator selanjutnya memohon agar lebih banyak peruntukan pembangunan disalurkan di seluruh bandar terutamanya di wilayah Sabah dan Sarawak termasuk Kelantan, Terengganu, Kedah serta Perlis.

Yang Berhormat Senator juga memohon agar dipercepatkan pembangunan di seluruh negara. Untuk makluman Yang Berhormat Senator, Aspirasi Teras Keempat Dasar Pembangunan Luar Bandar memfokuskan kepada usaha melengkapkan liputan prasarana asas yang lengkap di luar bandar. Prasarana yang lengkap dan berkualiti dan menyokong pembangunan ekonomi serta mewujudkan persekitaran kehidupan yang menarik dan kondusif. Sepanjang tempoh Rancangan Malaysia Kesebelas, KPLB telah menyediakan infrastruktur asas luar bandar di seluruh negara seperti berikut:

- (i) membina dan menaik taraf 1,169 kilometer jalan luar bandar yang memberi manfaat kepada hampir 349 ribu orang;
- (ii) membina dan menaik taraf 2,367 kilometer jalan perhubungan desa yang memberi manfaat kepada 596 ribu orang;
- (iii) melaksanakan Program Bekalan Air Luar Bandar kepada 36,306 buah rumah yang memberi manfaat kepada 182 ribu orang;
- (iv) membina dan membaiki pulih 4,182 ameniti sosial seperti balai raya, jambatan, gelanggang permainan di kawasan kampung yang memberi manfaat kepada 1,045,000 penduduk di luar bandar;
- (v) menyediakan bekalan elektrik kepada 36,876 buah rumah yang memberi manfaat kepada 184 ribu orang;
- (vi) memasang 266,275 lampu jalan kampung;
- (vii) membina baru 8,444 buah rumah PPRT; dan

(viii) membaik pulih 46,714 buah rumah PPRT.

■1530

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, kementerian maklum bahawa masih terdapat pembangunan infrastruktur luar bandar yang perlu dilaksanakan. Oleh yang demikian, sejumlah RM2.466 bilion bersamaan 37 peratus daripada peruntukan pembangunan keseluruhan RM6.65 bilion yang telah diluluskan di bawah *Rolling Plan* Pertama, RMKe-12 bagi membangunkan infrastruktur luar bandar di seluruh negara.

Yang Berhormat Senator Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan- terima kasih berada dalam Dewan- ingin mengetahui sejauh manakah Program Skim Pembangunan Kesejahteraan Rakyat (SPKR) telah membasmi kemiskinan tegar dan merapatkan jurang pendapatan penduduk di Sabah.

Untuk makluman Yang Berhormat, kerajaan telah melaksanakan pelbagai program pembasmian kemiskinan khususnya di negeri Sabah yang melibatkan pelbagai kementerian dan agensi.

KPLB khususnya telah melaksanakan SPKR sebagai antara inisiatif utama yang menyasarkan bantuan kepada golongan miskin dan miskin tegar luar bandar. Keberkesanan pelaksanaan SPKR telah menyumbang kepada kejayaan bersama dengan pelbagai usaha kementerian dan agensi kerajaan lain dalam mengurangkan insiden kemiskinan di seluruh negara.

Berdasarkan data dari Jabatan Perangkaan Malaysia, insiden kemiskinan mutlak di luar bandar Sabah menurun daripada 34.7 peratus pada tahun 2016 kepada 31.1 peratus pada tahun 2019. Sementara itu, kemiskinan tegar direkodkan menurun kepada 1.5 peratus pada tahun 2019 berbanding 3.13 peratus pada tahun 2016. Daripada segi pendapatan, purata pendapatan isi rumah luar bandar Sabah meningkat daripada RM4,068 pada tahun 2016 kepada RM4,341 pada tahun 2019. Bagi ketidaksamarataan pendapatan yang diukur melalui pekali gini, jurang pendapatan isi rumah Sabah semakin mengecil dengan penurunan pekali gini sebanyak 0.005 mata indeks daripada 0.402 pada tahun 2016 kepada 0.397 pada tahun 2019.

Jika dilihat kepada indikator-indikator ini, secara keseluruhannya menunjukkan kejayaan kerajaan dalam pembasmian kemiskinan terutamanya di Sabah.

Walau bagaimanapun, insiden kemiskinan penduduk luar bandar sentiasa berlaku atas pelbagai faktor termasuk antara lain kesan daripada pandemik COVID-19. Justeru, KPLB akan terus komited membantu golongan miskin luar bandar melalui pelbagai program bantuan yang bersifat *people-centric*, dan berimpak tinggi.

Yang Berhormat Senator Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin...

Tuan Yang di-Pertua: Ada, ada.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Baik, terima kasih Yang Berhormat Ir.

Tuan Yang di-Pertua: Dia dalam keadaan condong sedikit tadi. Tidak nampak.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Ya, Tuan Yang di-Pertua. Saya menghadap Tuan Yang di-Pertua. Ucapan saya kena menghadap Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasihlah tetapi elok juga tengok tempat...

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Ya, saya tengok, Tuan Yang di-Pertua, tetapi dia di hujung sangat, Tuan Yang di-Pertua. Akan tetapi, saya lebih seronok tengok Tuan Yang di-Pertualah.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan, silakan... [Ketawa]

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Sebab idola saya masa saya mula masuk politik.

Tuan Yang di-Pertua: Kalau ada teh tarik dekat luar, boleh belanjalah... [Ketawa]
Sila Yang Berhormat ya. Keluar rahsia ya.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Yang Berhormat Senator Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin dalam perbahasan beliau pada 18 Oktober 2021 mencadangkan agar kerajaan meningkatkan peratusan jumlah kuota kemasukan di kalangan pelajar golongan B40 ke MRSM dan ini memberi bantuan awal bagi setiap kemasukan daripada kalangan pelajar B40 tersebut.

Tuan Yang di-Pertua: B40.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: B40. Saya sudah ditegur tadi sewaktu Yang Berhormat Datuk Rasol.

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Akan tetapi, tidak dapat tangkap pasal ini.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak apa, tidak apa.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Untuk makluman Yang Berhormat Senator, Majlis Amanah Rakyat (MARA) telah melaksanakan pengambilan pelajar baharu ke MRSM berdasarkan kepada pengiraan merit yang mengutamakan pelajar daripada kumpulan keluarga golongan pendapatan rendah kategori B40 sejak tahun 2016. Dasar ini memberi keutamaan kepada pelajar daripada kategori B40 kepada kuota pengambilan sebanyak 60 peratus. Berdasarkan kepada rekod pengambilan sejak tahun 2016, peratusan tawaran yang diberikan kepada pelajar B40 adalah selalunya melebihi kuota 60 peratus.

MARA juga menyediakan bantuan kepada pelajar B40 melalui inisiatif Program Bantuan Untuk Pendidikan (BUDI). Pelajar daripada keluarga berpendapatan RM1,500 ke bawah dengan lima tanggungan ke atas diberi keutamaan untuk menerima bantuan ini. Penerima BUDI diberi bantuan berbentuk yuran pengajian, pakaian seragam sekolah, pakaian harian, pakaian sukan, buku, alat tulis, kelengkapan asrama, tambang perjalanan, wang saku RM50 sebulan serta pengecualian bayaran wang caruman.

Bantuan ini diberikan bermula daripada Tingkatan Satu sehingga pelajar menamatkan pengajian daripada sistem MRSM. Melalui bantuan program BUDI MARA, pelajar dapat belajar dengan selesa dan meneruskan pengajian di MRSM sehingga pelajar dapat menduduki peperiksaan SPM dan tamat pengajian Tingkatan Lima.

Tuan Yang di-Pertua, berkenaan dengan pertanyaan yang dibangkitkan berkaitan masyarakat Orang Asli seperti yang telah disuarakan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid dan Yang Berhormat Senator Dato' Ajis bin Sitin, kementerian mengambil maklum dan mengalu-alukan cadangan yang dikemukakan. Kementerian sangat komited dalam membangunkan masyarakat Orang Asli agar tidak terpinggir daripada arus perdana.

Memandangkan masa yang tinggal beberapa saat ini, Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menjawab secara bertulis kerana isu yang dibangkitkan oleh dua Yang Berhormat ini saya mempunyai lebih kurang 32- muka helaian lagi.

Tuan Yang di-Pertua: Patut Yang Berhormat Timbalan Menteri buat *editing* sedikit.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Sudah cuba seringkas, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Oh, sudah buat ya.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: Nanti saya takut Yang Berhormat lain- sebab saya banyak menjawab soalan Orang Asli di Dewan ini. Sudah terlalu banyak dikemukakan seolah-olah sama yang saya jawab. Jadi, kita jawab secara bertulis.

Tuan Yang di-Pertua: Saya percaya Ahli Yang Berhormat itu mengalu-alukan kesampaian nota tersebut.

Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad: *Insya-Allah*. Sudah siap pun, Tuan Yang di-Pertua. Maka, kami akan jawab secepat mungkin, *insya-Allah*. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua mengizinkan saya menggulung perbahasan ini dan saya mengucapkan selamat bersidang. Terima kasih. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*.

Tuan Yang di-Pertua: Begitu jawapan dan penggulungan oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri Kementerian Pembangunan Luar Bandar.

Dipersilakan Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi.

3.38 ptg.

Menteri Pembangunan Usahawan dan Koperasi [Tan Sri Noh bin Haji Omar]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, dan salam sejahtera, salam Keluarga Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu, izinkan saya merakamkan ucapan terima kasih kepada lapan orang Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah pun mengambil bahagian dalam isu-isu yang berkaitan Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi sepanjang tempoh perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas (RMKe-12) pada kali ini iaitu, pertama, Yang Berhormat Senator Datuk Wira Koh Nai Kwong; kedua, Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair, Yang Berhormat Senator Tuan Akmaz a/l Ehtook, Yang Berhormat Senator Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri, Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili, Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz, Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris dan Yang Berhormat Senator Datuk Mohan a/l Thangarasu.

■1540

Tuan Yang di-Pertua, saya mohon keizinan menjawab perkara yang dibangkitkan hanya kepada Ahli Yang Berhormat Senator yang berada di dalam Dewan.

Tuan Yang di-Pertua: Dipersetujui.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Mana yang tidak hadir, kita bagi jawapan bertulis. Terima kasih banyak.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Wira Koh Nai Kwong telah membangkitkan isu mempromosikan program literasi kewangan, pengurusan kredit, bantuan geran perniagaan dan keusahawanan untuk golongan belia.

Untuk makluman Yang Berhormat, antara program-program yang dilaksanakan melalui agensi-agensi di bawah MEDAC untuk mempromosikan program literasi kewangan dan pengurusan kredit bagi golongan belia adalah seperti berikut.

Pertama, iaitu program turun padang seperti Jom XCESS oleh SME Bank. Semua usahawan termasuk golongan belia berpeluang bersemuka dengan para pegawai untuk mendapatkan informasi dan juga nasihat mengenai pembiayaan yang ditawarkan serta pengurusan kredit. Apabila Majlis Pembangunan Usahawan dan Koperasi di peringkat Parlimen ditubuhkan, *insya-Allah* kita akan turun semampu yang boleh ke kawasan-kawasan Parlimen, membawa semua agensi di bawah MEDAC ini untuk memberikan maklumat-maklumat secara bersemuka kepada usahawan-usahawan terutamanya golongan belia.

Selain daripada bersemuka, kita juga ada mempunyai kursus-kursus yang dibuat melalui talian seperti kursus asas keusahawanan dan juga proses perakaunan oleh CEDAR di bawah SME Bank. INSKEN juga ada kursus asas keusahawanan yang dipromosikan melalui pelbagai platform atas talian.

Manakala program-program berbentuk bantuan geran perniagaan dan keusahawanan termasuk untuk golongan belia adalah di antaranya ialah Program Tunas Usahawan Belia Bumiputera yang bertujuan untuk menggalakkan golongan belia menceburi bidang perniagaan melalui latihan keusahawanan berkaitan dengan asas-asas perniagaan dan membentuk daya tahan serta jati diri di kalangan belia-belie dalam mengendalikan perniagaan.

Pada tahun 2021 sehingga September di bawah Pelan Jana Semula Ekonomi, seramai 502 orang usahawan belia telah berjaya dilatih dengan peruntukan berjumlah RM7.58 juta meliputi geran dan kos latihan.

Kedua, Program Pembangunan Usahawan Siswazah dan Program Profesional Muda Bumiputera di bawah TEKUN Nasional juga diadakan untuk membantu golongan belia memulakan dan mengembangkan perniagaan. Untuk kedua-dua program ini bagi tahun 2021 setakat September 2021, seramai 300 orang usahawan telah diluluskan pembiayaan dengan nilai RM6.78 juta di mana pembiayaan untuk Program Profesional Muda kita bagi maksimum RM100 ribu. Untuk Program Pembangunan Usahawan Siswazah (PPUS), kita beri maksimum hingga ke RM50 ribu.

Beberapa program lain yang turut boleh melibatkan golongan muda seperti Program Pembangunan Perniagaan Usahawan Mikro oleh SME Corp., Program Menjadi Bos atau *Be Your Own Boss* oleh PERNAS dan juga UDA memperkenalkan program untuk anak muda.

Ketiga, Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas, ada ya?

Tuan Yang di-Pertua: Ada, ada.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Dan juga Yang Berhormat Senator Datuk Mohan. Ada dua, ada satu, kena jawab dualah.

Membangkitkan isu pemudah cara bagi permohonan bantuan kewangan, latihan dan dana pembiayaan kepada masyarakat India.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, kementerian menyediakan beberapa buah platform pemudah cara bagi mendapatkan khidmat nasihat berkenaan permohonan dan juga pengembangan perniagaan yang disediakan. Antaranya ialah portal *MyAssist MSME* yang dijalankan oleh SME Corp., merupakan sebuah platform khidmat nasihat perniagaan sehenti dalam talian bagi membantu meningkatkan peluang pasaran melalui sesi padanan perniagaan serta memasarkan produk kepada pengguna.

Program di bawah INSKEN, e-Klinik Usahawan yang menjalankan konsultasi dan khidmat bantuan dari mula hingga tamat secara percuma kepada usahawan terlibat dalam tempoh pandemik COVID-19 bermula tahun 2020 hingga September 2021. Walaupun dalam keadaan COVID-19, kita berjaya melatih seramai 2,342 orang telah mendaftar dalam program ini.

Melalui TEKUN Nasional, ada menyediakan peruntukan khusus untuk usahawan India melalui program Skim Pembangunan Usahawan Masyarakat India (SPUMI). Bagi tahun 2021, sebanyak RM20 juta telah diperuntukkan dan sehingga September, dana ini telah pun dimanfaatkan oleh seramai 994 orang usahawan India dengan nilai kelulusan RM23.1 juta. Lebih RM3 juta daripada yang diperuntukkan kepada TEKUN.

Seterusnya Yang Berhormat Senator Tuan Akin a/l Ehtook. Ada ya? Terima kasih. Yang Berhormat telah membangkitkan isu bantuan kepada peniaga dan penaja kecil bukan dalam bentuk tunai dan insentif bayaran balik pembiayaan. Buat masa ini, kementerian tidak menyediakan skim bantuan khusus kepada usahawan dalam bentuk bukan tunai.

Walau bagaimanapun, sebagai sebuah agensi pembiayaan yang mengkhususkan bantuan kepada usahawan mikro iaitu TEKUN Nasional menyediakan kemudahan pembiayaan daripada RM1,000 sehingga RM100 ribu di mana usahawan bebas memilih syarikat pembekal dan spesifikasi barangnya bergantung kepada keperluan perniagaan masing-masing.

Bagi menggalakkan usahawan mikro ini melunaskan pembiayaan, TEKUN Nasional juga menyediakan insentif dalam bentuk rebat kepada usahawan yang menyelesaikan pembiayaan lebih awal daripada tarikh perjanjian. Mereka ini akan diberikan keutamaan sekiranya memohon pembiayaan ulangan. Dia dapat *green lane*, usahawan yang pembayar hutang yang baik.

Seterusnya Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri. Ada? Yang Berhormat Senator tidak ada, jadi saya minta izin untuk beri secara...

Tuan Yang di-Pertua: Secara bertulis.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Seterusnya Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili. Ada? Telah membangkitkan isu memperkasakan gerakan koperasi di negara ini supaya dapat mentransformasikan golongan *B40* dan *M40*. B40 dan M40...

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Sebelum Tuan Yang di-Pertua tegur, saya betulkan lebih awal.

Tuan Yang di-Pertua: [*Ketawa*] Kita bersama berjuang.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Kementerian komited untuk meneruskan agenda pemerkasaan koperasi dengan membangunkan Pelan Transformasi Koperasi Malaysia dikenali sebagai TransKoM. Satu perancangan mulai tahun 2021 sehingga 2025 yang telah dilancarkan pada 30 Mac 2021.

Antara langkah strategik dalam TransKoM 2021-2025 merupakan usaha untuk merakyatkan gerakan koperasi khususnya dalam kalangan B40, OKU, miskin bandar, masyarakat luar bandar, pedalaman dan masyarakat Orang Asli atau asal.

Melalui TransKoM, pihak kementerian berusaha untuk memudah cara koperasi bagi menjalankan perniagaan, meningkatkan kebajikan anggota dan menyediakan ekosistem yang kondusif seperti akses kepada pembiayaan inklusif, pengadaptasian teknologi, digitalisasi dan automasi, program bimbingan dan sokongan fasilitasi dan juga khidmat nasihat dan akses kepada pasaran domestik serantau dan antarabangsa.

Sebagai usaha untuk menyokong pelaksanaan TransKoM 2021-2025, kementerian melalui Suruhanjaya Koperasi Malaysia menyediakan insentif seperti berikut:

- (i) pembiayaan Tabung Modal Pusingan iaitu peruntukan tahun 2021 adalah sebanyak RM70 juta;
- (ii) Geran Bantuan Pembangunan Perniagaan, peruntukan keseluruhan bagi tahun 2021 hingga 2025 adalah sebanyak RM25 juta; dan,
- (iii) program Pemerkasaan Rantaian Bekalan Koperasi, peruntukan keseluruhan bagi tahun program adalah sebanyak RM10 juta.

■1550

Seterusnya Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz. Ada? Terima kasih, Yang Berhormat telah membangkitkan isu program yang berstruktur bagi membimbing usahawan Usahanita serta kursus-kursus keusahawanan dan geran untuk membantu meningkatkan pendapatan isi rumah.

Untuk makluman Yang Berhormat, kementerian dengan kerjasama agensi-agensi, ada melaksanakan berbagai-bagai program khususnya untuk Usahanita. Untuk makluman Yang Berhormat, supaya ia lebih *detailed*, saya jemputlah kalau Yang Berhormat ada masa dan ajak rakan-rakan wanita sekali untuk menghadiri satu program yang dinamakan eBizNITA yang akan diadakan pada 25 Oktober hingga 31 Oktober 2021.

Di sana nanti kita akan memberikan penerangan dengan lebih detil kerana program-program untuk wanita ini, di setiap agensi ada program mereka. Bank Kerjasama Rakyat Malaysia ada programnya, di bawah UDA Holdings Berhad pun ada program untuk wanita, SME Corp. Malaysia juga ada program untuk wanita, SME Banks juga ada program untuk wanita, TEKUN Nasional juga ada program untuk wanita.

Oleh sebab banyak agensi dan juga ada peruntukan-peruntukan yang sediakan. Saya lihat ada juga peruntukan yang masih banyak lagi bakinya, maka itulah kementerian akan mengadakan seminar atau program eBizNITA ini dan akan diadakan secara bersemuka dan boleh hadir untuk menjayakan program-program yang saya nyatakan tadi. Mungkin dari situ nanti Yang Berhormat boleh menyampaikan kepada golongan wanita di luar sana.

Ketujuh, yang akhir tidak silap saya. Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris.

Datuk Razali bin Idris: Ada. Ada.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Ada? Terima kasih. Telah membangkitkan isu strategi baharu di bawah Dasar Keusahawanan Nasional berhubung bantuan kepada usahawan baharu PMKS yang hendak memulakan perniagaan serta peniaga PMKS yang telah gulung tikar semasa COVID-19.

Untuk makluman Yang Berhormat, ada dua isu yang dibangkitkan. Pertamanya, Dasar Keusahawanan Nasional 2030 (DKN 2030) telah menggariskan enam teras strategi seperti berikut;

- (i) membudayakan keusahawanan dalam segenap lapisan masyarakat;
- (ii) mengoptimumkan sistem kawal selia dan capaian kepada pembiayaan kewangan;
- (iii) merangsang pembangunan keusahawanan bersepadu dan holistik;
- (iv) memacu pertumbuhan ekonomi melalui perusahaan berteraskan inovasi;
- (v) memantapkan keupayaan dan prestasi perusahaan mikro kecil dan sederhana (PMKS); dan
- (vi) mengantarabangsakan perusahaan pertumbuhan tinggi.

Kementerian mempunyai dasar pembiayaan khusus dalam tempoh jangka panjang kepada PMKS melalui beberapa buah agensi. Antaranya pembiayaan kepada PKS dengan nilai pembiayaan sehingga RM500 ribu oleh SME Bank. Pembiayaan kepada PKS dengan nilai pembiayaan sehingga RM1 juta oleh Bank Kerjasama Rakyat Malaysia. Pembiayaan kepada perusahaan kecil dan sederhana dengan nilai pembiayaan minimum RM100 dan maksimum RM10 juta oleh Perbadanan Usahawan Nasional Berhad (PUNB). TEKUN Nasional juga tidak ketinggalan menyediakan peruntukan untuk usahawan mikro dengan pembiayaan minima sehingga RM100 ribu.

Tuan Yang di-Pertua, MEDEC komited dalam membantu usaha memulihkan semula PMKS yang telah gulung tikar. Bagi tujuan itu, MEDAC telah pun menyediakan skim pembiayaan bagi membantu PMKS yang telah gulung tikar. Di antaranya Skim Pembiayaan Pemulihan Perniagaan Mikro di bawah TEKUN Nasional yang menyediakan pembiayaan sehingga RM20 ribu. Skim Pembiayaan PKS BR Flexi-i di bawah Bank Kerjasama Rakyat Malaysia yang menyediakan pembiayaan sehingga RM1 juta. Program untuk menjadi bos di bawah PERNAS yang menyediakan pembiayaan sehingga RM500 ribu.

Di bawah KPI saya dalam tempoh tiga bulan ini, saya juga memberikan tumpuan kepada golongan yang gulung tikar untuk mereka memulakan perniagaan. Kita tahu majoriti yang gulung tikar ini merupakan mikro, hampir 26 ribu kalau saya tidak silap. Inilah *target* yang kita hendak tolong dan kita juga- contoh melalui UDA Holdings Berhad, UDA ada banyak premis perniagaan di bangunan mereka. Kita hendak pastikan bahawa semua premis perniagaan UDA ini mesti mulakan perniagaan selewatnya hujung tahun ini.

Kalau mana-mana peniaga sebagai contoh, dia tidak ada kemampuan untuk memulakan perniagaan di premis-premis UDA ini, maka premis ini boleh- maka perusahaan UDA ini boleh membuat pinjaman dengan TEKUN ataupun agensi-agensi lain. Ini telah kita susun. Ini kerana bekas pengusaha UDA, Yang Berhormat Jelebu yang buat rancangan, terima kasih banyak. Sekarang dia sudah naik pangkat, dia jadi Yang Berhormat Timbalan Menteri tapi masih kasih kepada UDA.

Tuan Yang di-Pertua: Kasih lama berulang kembali.

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua, minta sedikit lagi pencerahan daripada Yang Berhormat Menteri. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya bangkitkan isu ini adalah daripada keluhan anak-anak muda remaja sebenarnya yang banyak terkesan dan gulung tikar meniaga dalam masa COVID-19.

Golongan muda sudah pasti ada kekangan hutang. Kalau pelajar itu ada yang masih lagi yang tidak bayar hutang PTPTN dan nama dia naik dalam senarai CCRIS. Apakah kelonggaran Kementerian kalau sekiranya di kalangan mereka ini mempunyai kaitan dengan CCRIS untuk mendapatkan geran ataupun pinjaman daripada pihak Kementerian? Apakah itu diambil kira ataupun ada cara perbincangan untuk mempermudah cara? Pohon penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri.

Tuan Yang di-Pertua: Sila Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Datuk Seri Yang Berhormat. Saya memang setuju apa yang Yang Berhormat cakap sebab itu saya telah umumkan bahawa untuk peminjam-peminjam yang memohon pinjaman di bawah pembiayaan kerajaan, kerajaan sudah bagi dekat RM2 bilion.

Akan tetapi ia tumpanglah, di TEKUN ada, di Bank Kerjasama Rakyat Malaysia ada, di beberapa buah agensi. Peruntukan daripada kerajaan ini saya telah menyediakan arahan, ketepikan CTOS, ketepikan CCRIS, tidak perlu bincang, tidak perlu tengok. Juga, tidak perlulah hendak tengok rekod yang lama, ia *blacklist* kah, ini semua kita ketepikan. Ini adalah kerana berbeza duit yang pendeposit itu kita tidak boleh kacau. Itu memang duit pendeposit. Ini duit kerajaan yang telah memberi untuk menolong usahawan yang terjejas, mengapa hendak mengikut berbagai-bagai peraturan.

Seperti mana kita tahu, kadang-kadang pinjaman PTPTN kalau *check* ada CCRIS. Kadang-kadang kalau tidak bayar bil, dia jadi penjamin pun, tidak bayar IWK boleh masuk CTOS. Jadi ini kita ketepikan dan juga arahan yang baru juga saya telah minta pada semua agensi bahawa dalam waktu pandemik ini, tengok keadaan mungkin dalam tempoh enam bulan ini, tidak boleh ambil apa-apa tindakan undang-undang- *legal actions*, pada mana-mana peminjam yang mungkin tidak mampu hendak bayar.

Maka kita perlu tolong mereka. Tidak perlulah hendak buat, hendak bankrapkan dia, hendak gulung syarikat dia. Malah mereka mesti dipanggil berbincang untuk terus mula bayaran ini kerana kita faham bahawa masalah usahawan di luar sana memang sedang tertekan apabila menghadapi COVID-19. *Insyaa-Allah* kita akan berusaha untuk memastikan masalah usahawan ini kita cuba bantu semampu yang mungkin.

Tuan Yang di-Pertua, setakat ini sahaja penjelasan-penjelasan yang dapat saya berikan mengenai isu-isu yang telah dibangkitkan sepanjang tempoh perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas pada mesyuarat ini. Saya berharap daripada penjelasan tersebut ia telah dapat menjawab semua soalan yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: *Alhamdulillah*, terima kasih diucapkan kepada Yang Berhormat Menteri Tan Sri Noh bin Haji Omar bagi pihak Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi.

Beralih kita ke Kementerian Wilayah Persekutuan yang pada petang ini kedua-dua pemimpinnya hadir. Dengan segala sukacita dipersilakan.

3.59 ptg.

Menteri Wilayah Persekutuan [Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalammualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Tuan Yang di-Pertua, Ahli-ahli Yang Berhormat, hari ini saya hadir dengan pasukan penuh bersama dengan Yang Berhormat Timbalan Menteri dan juga pegawai-pegawai untuk menjawab apa-apa persoalan yang ditimbulkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat semua. Saya doakan semoga kita sentiasa dirahmati Allah.

■1600

Terlebih dahulu, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Datuk Ras Adiba binti Mohd Radzi, Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook, Yang Berhormat Senator Datuk Donald Peter Mojuntin, Yang Berhormat Senator Datuk Teo Eng Tee, Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz, Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid, Yang Berhormat Senator Puan Rita Sarimah a/k Patrick Insol, Yang Berhormat Senator Datuk Haji Bashir bin Haji Alias, Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya, Yang Berhormat Senator Puan Lim Hui Ying dan Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh yang membahaskan isu yang menyentuh portfolio Kementerian Wilayah Persekutuan.

Terdapat di kalangan Yang Berhormat Senator yang berbahas ini, mereka tidak hadir Tuan Yang di-Pertua. Akan tetapi saya juga ingin menjawab supaya ini dapat diketahui oleh umum.

Yang Berhormat Senator Datuk Ras Adiba binti Mohd Radzi telah mengutarakan isu kesejahteraan golongan Orang Kurang Upaya (OKU) misalnya selaras dengan semangat Keluarga Malaysia ke arah menjadikan Kuala Lumpur sebagai bandar untuk semua. Pelan Struktur Kuala Lumpur 2040 telah menerapkan elemen-elemen mesra OKU dalam pembangunan persekitaran yang inklusif dan saksama. Oleh itu, kementerian memastikan perintah pembangunan yang dikeluarkan DBKL kepada pemaju hendaklah mengambil kira keperluan golongan OKU. Buat masa ini, beberapa elemen mesra OKU telah dilaksanakan seperti berikut.

Pertama, laluan pejalan kaki bertekstur- *textured pedestrian paveways*, dengan izin bagi memastikan jalan tidak licin dan OKU tidak tergelincir. *Tactile* penunjuk atau *guiding tactile*- ejaannya adalah "t-a-c-t-i-l-e" *Pronunciation*-nya ialah "*tactile*."

Tuan Yang di-Pertua: Bunyi *TikTok* sahaja Yang Berhormat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: *I beg your pardon, Sir.*

Tuan Yang di-Pertua: Bunyi *TikTok* sahaja tadi.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Bunyi *TikTok*, tetapi "*tactile*" ini kalau kita tengok ejaannya macam "*tactile*" tetapi *actually*, *English* punya *pronunciation* adalah "*tactile*", dengan izin, untuk orang buta. Laluan tanjakan *accessibility* atau *accessibility ramp*, dengan izin, untuk pengguna kerusi roda dan rel pemegang mesra OKU di dalam tandas awam.

Saya lupa soalan Tuan Yang di-Pertua tadi berhubung dengan *TikTok*. Saya pun mula berminat *TikTok* bila saya tengok Tuan Yang di-Pertua pun berminat *TikTok*.

Lokasi-lokasi yang mempunyai struktur mesra OKU termasuklah pembangunan pejalan kaki di beberapa buah lokasi seperti Brickfields, Jalan Tunku Abdul Rahman, Jalan Bukit Bintang.

Keduanya, stesen transit pengangkutan, tempat letak kereta dan tandas awam serta kawasan-kawasan pembangunan baharu yang lain. Selain itu, perkhidmatan bas percuma GoKL oleh DBKL juga disediakan dengan ciri-ciri mesra OKU.

Tuan Yang di-Pertua, daripada segi penyediaan Projek Perumahan Rakyat (PPR) di bawah pengurusan DBKL kepada golongan OKU, sehingga Oktober 2021, terdapat seramai 1,294 orang penyewa PPR berstatus OKU. DBKL sememangnya memberi keutamaan kepada permohonan golongan OKU yang memerlukan kediaman dengan menyediakan unit perumahan di tingkat lebih rendah dan berdekatan kemudahan pengangkutan awam, tertakluk kepada kekosongan yang sedia ada.

Tuan Yang di-Pertua, mengenai tindakan terhadap individu bukan OKU yang cuba menyalahgunakan tempat letak kereta khas OKU, khususnya di Kuala Lumpur. DBKL mengenakan kompaun sebanyak RM300 sehingga maksimum RM2,000. Akan tetapi untuk semua yang kita kompaun setakat ini ialah RM300 kepada individu-individu yang bersalah tersebut. Di Kuala Lumpur, notis kesalahan yang dikeluarkan bagi kes-kes ini pada tahun 2019 - 3,077, tahun 2020 - 803 kes, dari Januari hingga Oktober 2021 sebanyak 25 sahaja. Angka 2021 adalah kurang barangkali kerana tidak ramai orang awam di lapangan sepanjang PKP.

Namun begitu, kami telah meminta DBKL untuk mengambil tindakan segera terhadap kesalahan-kesalahan ini, lebih-lebih lagi apabila Kuala Lumpur telah memasuki Fasa 4 Pelan Pemulihan Negara.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Tuan Aklan a/l Ehtook telah menyentuh golongan gelandangan. Bagi memastikan ada gelandangan mendapat perhatian sewajarnya, sebagai ahli Keluarga Malaysia, Kementerian Wilayah Persekutuan telah menunjukkan Pusat Transit Gelandangan di Jalan Pahang iaitu yang dinamakan Anjung Kembara sejak 2016 dan Pusat Transformasi Gelandangan di Taman Desa yang dikenali sebagai Anjung Kelana bermula tahun 2021.

Kementerian dan DBKL serta agensi-agensi kerajaan lain telah melaksanakan Program Bina Upaya dan kemahiran baharu seperti asas pertanian, percetakan dan kraf tangan supaya gelandangan dapat menjana pendapatan sendiri.

Kementerian dengan kerjasama PERKESO telah mengambil inisiatif untuk melaksanakan program pepadanan kerja dengan syarikat-syarikat swasta yang menawarkan peluang pekerjaan kepada gelandangan dalam sektor perkilangan, pembuatan, makanan, peruncitan dan perkhidmatan. Inisiatif ini telah memberi kesan positif kepada kumpulan gelandangan di mana sejak tahun 2020, seramai 235 orang gelandangan telah ditawarkan pekerjaan yang bersesuaian.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat semua, berdasarkan cerapan tahunan gelandangan, bilangan gelandangan di Kuala Lumpur dianggarkan sebanyak 700 orang sehingga 900 orang iaitu yang kita lihat angka ini berubah dari semasa ke semasa. Kadang-kadang kita telah selesaikan tetapi gelandangan baharu akan muncul kerana ada orang-orang dari tempat lain yang berhijrah ke sini termasuk juga orang-orang dari negara luar.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Tuan Aklan a/l Ehtook dan Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya telah menyentuh isu bantuan kepada peniaga dan penjaja kecil di bandar. Dalam membantu golongan penjaja dan peniaga kecil, Kementerian telah melaksanakan Inisiatif Wilayah Bebas Berniaga yang telah memanfaatkan seramai 4,577 orang peniaga berlesen di Kuala Lumpur, Putrajaya dan Labuan. Melalui inisiatif-inisiatif ini, penjaja dan peniaga kecil boleh mengadakan perniagaan dengan lesen percuma, tertakluk kepada peraturan yang ditetapkan seperti tidak menghalang laluan kereta dan pejalan kaki serta patuh kepada SOP COVID-19. Program ini bermula 15 November 2020 dan akan dilanjutkan sehingga keadaan ekonomi lebih baik.

Kementerian juga melaksanakan Program Usahawan Anak Muda Kota di mana kami sedang memastikan program ini dapat menyediakan kemudahan kios ataupun khemah perniagaan sehingga mencapai 1,000 unit pada tahun 2022.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Teo Eng Tee, Yang Berhormat Senator Dato' Juhani binti Abd Aziz dan Yang Berhormat Senator Puan Lim Hui Ying telah membahaskan berkenaan ketersediaan pemilikan perumahan mampu milik bagi golongan B40 dan M40. Kementerian Wilayah Persekutuan turut melaksanakan projek perumahan bagi golongan M40 dan juga B40.

Pertama, Residensi Prihatin Keluarga Malaysia bagi B40 yang mempunyai harga jualan tidak melebihi RM200 ribu seunit dengan keluasan minimum 750 kaki persegi, dengan tiga buah bilik tidur, dan dua buah bilik air. Sehingga Oktober 2021, sebanyak 21 projek melibatkan 17,595 unit telah dirancang dan di dalam pelbagai peringkat pembangunan dengan projek pertama dijangka siap pada tahun 2026.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Mohon penjelasan Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Boleh.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Saya minta Yang Berhormat Menteri terangkan di Dewan ini yang 17,595 ini dari kawasan mana, Parlimen mana yang paling banyak? Kalau boleh saya hendak tahu ikut Parlimen-Parlimennya, sama ada di CBD area ataupun di kawasan-kawasan lain, di pinggir-pinggir Kuala Lumpur.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin ini, beliau dari Putrajaya.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, bagus. Soalan yang menarik dan bagus daripada Yang Berhormat dan akan dijawab secara bertulis ya sebab kalau saya cerita agak panjang Yang Berhormat Senator. Nanti Yang Berhormat Senator terlampau lama mendengar, baiklah saya menjawab secara bertulis. Yang Berhormat Senator sudah pasti berpuas dengan jawapan saya.

Residensi Wilayah Keluarga Malaysia. Jadi ini untuk M40, yang mempunyai harga jualan tidak melebihi...

Tuan Yang di-Pertua: Dewan Negara Yang Berhormat Menteri, kita gunakan B40. Tidak lagi "*B forty*". Jadi, sahajalah ini sudah kita buat banyak...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Perubahanlah.

Tuan Yang di-Pertua: Dalam ucapannya, jadi B40 dan M40.

■1610

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, M40 ya?

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, ya. Kita ada sebenarnya dalam kerangka perkiraan ini yang dibuat ialah kita ada B40, M40 dan T20. Jadi itu sebab jumlahnya 100.

Tuan Yang di-Pertua: Buat dalam Bahasa Kebangsaan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: *Sorry*. Okey, okey. M40, B40 dan juga T20. *Alhamdulillah*.

Tuan Yang di-Pertua: Syukur *alhamdulillah*.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kesalahan yang tidak sewajarnya berlaku, saya mohon maaf. Bagi M40 mempunyai harga jualan tidak melebihi RM300 ribu seunit dengan keluasan minimum 900 kaki persegi, juga dengan tiga-bilik tidur, dua-bilik air. Dari tahun 2018 sehingga Oktober 2021, sejumlah 54,673 unit telah diluluskan dan berada di pelbagai peringkat pembangunan. Sudah pasti Yang Berhormat bekas Setiausaha Politik Menteri Wilayah, ingin bertanya di manakah tempatnya. Saya akan jawab secara bertulis walaupun tidak bertanya.

Tuan Yang di-Pertua, isu pertanian bandar juga telah ditimbulkan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid dan Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh. Program Pertanian Bandar Wilayah Persekutuan telah dilaksanakan oleh Perbadanan Putrajaya semenjak tahun 2006, DBKL sejak tahun 2014 dan Perbadanan Labuan semenjak tahun 2015. Bermula tempoh penularan pandemik COVID-19, Kementerian Wilayah Persekutuan telah mempergiatkan dan memperluaskan program ini untuk membantu meringankan beban yang ditanggung rakyat terutamanya B40.

Di Kuala Lumpur sebanyak 32 buah lokasi di PPR, PPA dan 10 buah lokasi di bawah talian rentis TNB telah dikenal pasti untuk pelaksanaan. Di samping itu juga, pelaksanaan program ini di tapak talian rentis TNB Taman Desa adalah di bawah Program Transformasi Gelandangan Anjung Kelana. Secara umumnya, di Kuala Lumpur keluasan Program Pertanian Bandar di bawah kelolaan DBKL dijalankan di kawasan seluar 68.39 ekar. Di Putrajaya, di 13 buah lokasi jumlahnya ialah 31 ekar. Di Labuan, program ini melibatkan kebun komuniti yang berkeluasan tiga ekar.

Kami telah meminta pihak berkuasa tempatan di bawah kementerian ini agar mengaplikasikan teknologi terkini seperti menggunakan rumah lindungan hujan dan sistem fertigasi yang lebih kemas dan sistematik. Tahap pertanian yang dilaksanakan di wilayah ini bagi saya tahap sederhana dan perlu dipertingkatkan supaya ia setaraf dengan status DBKL, Putrajaya dan juga Labuan ini terutama daripada segi penyediaan tapak dan juga cara-cara kita membuat pertanian di wilayah.

Sebagai contoh, sekarang ini di tempat yang telah maju dalam sistem tanam sayur ini, ia sudah ada lapan tingkat. Struktur lapan tingkat yang boleh kita letak lapan tingkat fertigasi, tetapi sekarang di wilayah hanya satu tingkat. Jadi kita akan usaha supaya dalam kawasan yang kecil, tetapi akan mendapat hasil yang lebih banyak.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz telah menyatakan kekusaran beliau berkenaan keadaan penduduk miskin bandar terutamanya di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. Beberapa inisiatif jaringan keselamatan sosial telah dilaksanakan seperti berikut:

- (i) Program MyGrocer di dalam menyediakan kemudahan jualan barangan keperluan harian dengan harga lebih murah daripada pasaran dengan menggunakan trak bergerak sekitar kawasan PPR dan PPA dengan sasaran sembilan trak MyGrocer hingga akhir tahun ini;
- (ii) Program MyJob@Wilayah dan MYFutureJobs kerjasama KWSP dan juga PERKESO dalam menawarkan pekerjaan. Setakat ini, program-program ini telah berjaya memberi peluang pekerjaan kepada lebih 100 ribu orang warga Wilayah Persekutuan; dan
- (iii) Program MYSchoolBus meliputi kawasan PPR dan PPA Kuala Lumpur dan kawasan perumahan kos rendah swasta di mana usaha ini dapat meringankan kos menghantar anak-anak ke sekolah. Program ini bakal memberi manfaat kepada lebih 11 ribu orang pelajar apabila bermulanya sesi persekolahan nanti.

Selain itu, inisiatif jaringan keselamatan sosial yang melibatkan golongan rentan sepanjang tempoh pandemik COVID-19 di bawah inisiatif Wilayah Cakna 1.0 pada 25 Mac 2020 hingga inisiatif Wilayah Cakna 6.0 pada 27 Jun 2021 telah melibatkan nilai sebanyak kira-kira RM234.6 juta. Antara yang mendapat manfaat ialah:

- (i) mengecualikan sewaan rumah ataupun, antara manfaatnya yang diberi merupakan pengecualian sewa rumah kepada 40 ribu orang penyewa PPR, PPA di Kuala Lumpur;
- (ii) penangguhan bayaran balik pembiayaan kepada 6,000 pemilik PPR dan PPA di Kuala Lumpur; dan
- (iii) bantuan makanan kepada 65 ribu- keluarga miskin, di Kuala Lumpur.

Tuan Yang di-Pertua, kementerian menyambut baik inisiatif yang diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk inisiatif moratorium bayaran sewa hingga akhir tahun 2022 bagi penghuni PPR sedia ada dan perkara ini akan dibincangkan oleh pihak berkuasa tempatan di bawah Kementerian Wilayah Persekutuan.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Puan Rita Sarimah a/k Patrick Insol telah menimbulkan isu bandar hijau. Kementerian Wilayah Persekutuan sentiasa menyambut baik usaha kerajaan dalam inisiatif menjadikan bandar-bandar di Wilayah Persekutuan sebagai bandar hijau terkemuka di dunia sejajar dengan konsep 'Wilayah Hijau Wilayah Lestari'.

Sebagai perintis Perbandaran Hijau Negara, Perbadanan Putrajaya telah membangunkan inisiatif Bandar Hijau Putrajaya sejak tahun 2009. Selain daripada itu, di Kuala Lumpur Pelan Struktur Kuala Lumpur 2040 juga menggariskan pembangunan bandar yang pintar iklim dan rendah karbon. Antara program dan inisiatif yang dilaksanakan di ketiga-tiga Wilayah Persekutuan, inisiatif bandar hijau ini ialah seperti berikut:

- (i) penanaman sejuta pokok di Wilayah Persekutuan;
- (ii) penggunaan produk biodegradasi;
- (iii) larangan penggunaan straw plastik;
- (iv) Program KL Pagi Bebas Kenderaan;

- (v) penggalakan penggunaan pengangkutan awam dalam menyokong inisiatif Bandar Rendah Karbon;
- (vi) pemeliharaan taman-taman awam dan hutan bandar; dan
- (vii) penggunaan lampu pintar dan LED dan penggunaan tenaga solar.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya telah membangkitkan beberapa perkara berkaitan Putrajaya.

Berkenaan ekopelancongan di Putrajaya, Perbadanan Putrajaya giat membangunkan Putrajaya sebagai sebuah destinasi ekopelancongan antarabangsa dan domestik. Beberapa produk ekopelancongan akan dibangunkan seperti berikut:

- (i) menyediakan 10- laluan berbasikal, sepanjang 300 kilometer melibatkan sepanjang pesisiran tasik, jalan-jalan utama dan taman-taman awam di seluruh Putrajaya. Saya harap Yang Berhormat yang bertanya soalan ini menjadi orang yang pertama berkayuh 300 kilometer dalam masa mungkin dua hari ataupun seminggu;
- (ii) menyediakan pusat sehenti atau *pit stop*, dengan izin, di Anjung Florida Presint 4 dengan kemudahan tempat letak kereta, kafe, kios baiki basikal, kios informasi, pantai buatan dan kawasan perkelahan;
- (iii) menyediakan 10 unit *glamping* dan kemudahan 20 tapak untuk perkhemahan dan juga kemudahan karavan di Taman Wetlands Putrajaya;
- (iv) aktiviti sokongan lain termasuklah menyediakan dengan izin, laluan *all-terrain vehicle* (ATV), *island crossing*, *flying fox*, *flamingo ponds*, tempat memancing, berkayak dan sebagainya.

PPJ juga telah membangunkan *garden shop* di Taman Wetlands. Tangga Putrajaya mempunyai 250- anak tangga. Kini kita sedang bercadang untuk membina Putrajaya Ke-2, atau Tangga Keluarga Malaysia yang mempunyai 300- anak tangga.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Boleh dijelaskan Yang Berhormat Menteri, ada dua istilah di Putrajaya yang telah lupus pandang. Pertama, perkataan "*Presint*". Kedua, "*Boulevard*". Sekiranya Yang Berhormat boleh cari istilah tempatan, Dewan Negara akan menyampaikan terima kasih yang tertinggi... [Tepuk]

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya. Saya bukan sahaja menyokong...

Tuan Yang di-Pertua: Oleh sebab "*boulevard*" itu macam Parislah. "*Presint*" itu macam di Eropah.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, macam *Europe*, macam Paris. Yang Berhormat, itulah menjadi mimpi saya semasa diperkenalkan perkataan "*Presint*" itu...

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: ...Saya kata satu hari kalau ada kehebatan yang Allah bagi kepadaku, aku ingin ubahlah nama itu.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, kita akan buat yang terbaik kepada Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian.

Tuan Yang di-Pertua: Sila, teruskan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Tuan Yang di-Pertua, mohon penjelasan.

Tuan Yang di-Pertua: Masa sudah hendak habis...

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Tuan Yang di-Pertua, sikit sahaja Tuan Yang di-Pertua, sikit sahaja.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Mohon penjelasan.

Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip: Dua saat Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya.

■1620

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Saya bertanya di dalam Dewan ini tempoh hari adalah berkaitan dengan *branded outlet*, barang-barang berjenama di Putrajaya.

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Akan tetapi soalan itu tidak dijawab, sama ada kita ada rancangan atau tidak ini.

Tuan Yang di-Pertua: Kena tulis dahululah, Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ah, ya. Sebenarnya, jawapan saya belum habis. Yang Berhormat bersabar, akan tiba. Oleh sebab kita akan jawab setiap sudut dan inci Yang Berhormat Senator telah timbulkan. Kementerian juga sedang mempertimbangkan pembangunan *brand outlet*, dengan izin, di lokasi sesuai, manakala cadangan laluan seni akan dibangunkan di lokasi yang bersesuaian.

Jadi Yang Berhormat, tidak perlulah pergi jauh ke luar negara, datang ke Putrajaya, kita akan berjumpa dengan jenama-jenama hebat yang di seluruh dunia, kita akan letak di sana. Saya harap Yang Berhormat menjadi pembeli yang pertama di sana nanti... [*Dewan tepuk*] Seperti Brioni, dan sebagainya.

Selain itu, kluster pelancongan lain yang dikenal pasti di Putrajaya termasuk pelancongan mesyuarat, persidangan dan pameran atau, dengan izin, *argy-bargy*. *Argy-bargy* ini ialah bahasa Inggeris yang kita sahaja perkenalkan tetapi kalau- maknanya ialah *lively discussion*. Jadi *argy-bargy*, oleh sebab banyak orang pakai bahasa orang putih sekarang, jadi kita pun tumpang *argy-bargy*, makna kata ini ialah persidangan dan juga pameran, kesenian dan juga warisan dan juga pelancongan kesihatan.

Pada masa yang sama, kementerian sedang memastikan pembangunan monorel Putrajaya dapat dilaksanakan seawal mungkin dengan kerjasama dan input dari pelbagai pihak yang berkenaan, termasuk Kementerian Pengangkutan. Pembangunan ini akan dilaksanakan secara kerjasama awam-swasta. Yang Berhormat, Tuan Yang di-Pertua, di Putrajaya telah dibangunkan- terowong monorel telah dibina sepanjang 8 kilometer tetapi tidak disambungkan dan sudah berada di sana bertahun-tahun. Jadi sekarang ini, kita sedang berusaha untuk membangunkan monorel yang pada awalnya telah dicadangkan untuk dibina di sana dan *insya-Allah* kita akan berbincang perkara ini.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Haji Bashir bin Haji Alias telah membahaskan mengenai beberapa isu berkaitan Labuan. Selain itu, Yang Berhormat Senator Datuk Donald Peter Mojuntin juga bahas berkenaan dengan impak pelaksanaan Rancangan Malaysia Kedua Belas ini, terutamanya pada Sabah.

Untuk makluman Dewan ini, kementerian turut komited dalam mengambil peranan mencetus arus pembangunan antara wilayah. Sehubungan dengan itu, Jambatan Labuan-Sabah telah dikenal pasti di bawah Rancangan Malaysia Kedua Belas sebagai salah satu projek kerjasama kerajaan-swasta yang boleh menambah baik jaringan pengangkutan, sekali gus melonjak aktiviti ekonomi di antara wilayah.

Mengenai status tender *request for proposal* (RFP) bagi cadangan pembinaan Jambatan Labuan-Sabah secara kerjasama awam juga swasta, telah diiklankan pada 23 April 2021 di laman web rasmi Kementerian Kerja Raya dan Kementerian Wilayah Persekutuan. Tarikh tutup penyiaran tawaran bida RFP ini adalah pada 1 November 2021. Seterusnya, tawaran bidaan yang dikemukakan oleh pembida akan melalui proses penilaian sebelum perakuan pembida berjaya diangkat untuk pertimbangan dan kelulusan Jemaah Menteri yang dijangka pada awal tahun 2022.

Tuan Yang di-Pertua, Labuan memainkan peranan penting dalam sektor kewangan antarabangsa dan telah memberikan sumbangan yang signifikan dalam pertumbuhan ekonomi negara melalui Pusat Perniagaan dan Kewangan Antarabangsa Labuan. Labuan menempatkan syarikat-syarikat multinasional, di mana 70 peratus berasal dari Asia Pasifik.

Melihat kepada prospek masa depan, dengan pemulihan ekonomi yang berlaku pasca COVID-19, kementerian ini mengambil pendekatan yang optimis bagi mempromosi dan memanfaatkan secara maksimum status Labuan sebagai pusat kewangan antarabangsa di rantau ini iaitu kementerian merangka untuk meraih keuntungan daripada potensi industri minyak dan gas di Labuan dan membuka lebih banyak peluang pelaburan perniagaan melalui usaha sama sektor awam dan swasta. Melalui kedudukan Labuan sebagai Pulau Bebas Cukai, kementerian sedang menyusur dengan kementerian dan agensi kerajaan berkenaan, termasuk Kementerian Kewangan untuk terus mengenal pasti cara untuk meningkatkan lagi status Labuan sebagai Pulau Bebas Cukai.

Bagi- dan yang lain-lain *insya-Allah*, saya ingat saya jawab- boleh saya, dua minit lagi, Tuan Yang di-Pertua, boleh ya?

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Oleh sebab saya hendak tukarkan nama *precinct* ini, jadi eloklah beri peluang sedikit, ya.

Tuan Yang di-Pertua: Bukan itu sahaja, oleh sebab tadi kami telah *cekai* sedikit masa. Jadi boleh, boleh...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Boleh, ya? Terima kasih. Itu sebab saya kata Tuan Yang di-Pertua ini orang yang hebat, ya.

Tuan Yang di-Pertua: [Ketawa]

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, kita kena bagi penilaian yang tinggi.

Tuan Yang di-Pertua: *Insya-Allah*.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kehebatannya bukan sahaja ahli bahasa dan juga pakar undang-undang tetapi juga mengendalikan Mesyuarat.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih, Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Tahniah, ya. Kita akan ikut. Bagi menambah nilai produk pelancongan di Labuan, terdapat potensi lain yang boleh diketengahkan sebagai...

Tuan Yang di-Pertua: Ada masa karang kita minum kopi... [Ketawa] [Dewan ketawa]

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, ya. Bukan sahaja minum kopi. Apa sahaja bisa-bisa di KL ini, ya. Bagi menambah nilai produk pelancongan di Labuan, terdapat potensi lain yang boleh diketengahkan sebagai produk pelancongan baharu yang berdaya tahan. Antaranya ialah pelancongan kesihatan. Justeru, inisiatif kerajaan melalui Pelan Rancangan Kawasan Khas Pelancongan Labuan 2030 telah merancang dua projek utama iaitu cadangan membina hospital pakar di Bandar Labuan dan cadangan mewujudkan spa di Pulau Papan.

Mengenai isu elektrik dan air, saya akan membincangkan perkara ini dengan Kementerian Tenaga dan Sumber Asli dan Kementerian Alam Sekitar dan Air. Tuan Yang di-Pertua, saya berharap jawapan-jawapan yang diberikan tadi dapat memberikan pencerahan yang sewajarnya kepada Dewan yang mulia ini. Jika ada mana-mana jawapan yang tidak saya sempat jawab, saya- berikanlah secara lisan, saya akan memberikan secara bertulis seperti yang telah ditanya oleh Yang Berhormat tadi. Sekiranya Yang Berhormat Senator-senator memerlukan pandangan lanjut berkenaan perkara-perkara berkaitan melibatkan kepentingan Wilayah Persekutuan dan warganya, saya dan pegawai-pegawai saya boleh dihubungi agar kita boleh menyelesaikan banyak perkara.

Kalau sekiranya Yang Berhormat, contohnya ialah Yang Berhormat seperti tadi sedang berlaku hebah di luar sana, di mana paip pecah di Jalan Dutamas yang melibatkan *jam* dan juga lain-lain perkara yang berkaitan. Pemaju sedang- bukan. Pengurusan Air Selangor Sdn. Berhad (SYABAS) sedang membetulkan paip dan juga lain-lain utiliti. Selepas mereka habis sahaja, Dewan Bandaraya Kuala Lumpur (DBKL) sudah bersiap sedia untuk menyuruh pemaju tar kan jalan itu serta-merta.

Kalau mereka tidak buat, DBKL akan buat sendiri dalam masa- saya ingat tidak berapa lama dan selepas itu mereka kena bayar bil lah oleh sebab kita hendak suruh mereka buat dahulu.

Jadi, DBKL akan sentiasa berada dengan rakyat dan dengan slogan “Rakyat, DBKL, Putrajaya dan Labuan dengan wilayah berpisah tiada.” Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: *Alhamdulillah.*

Dato’ Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Dewan mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri Wilayah Persekutuan, Dato’ Seri Dr. Shahidan bin Kassim bersama dengan Yang Berhormat Datuk Seri Jalaluddin bin Alias. Semoga apa yang beliau dan Timbalan serta pegawai budiman sekalian mengharapkan menjadi kenyataan.

Alhamdulillah, kita terus dan untuk makluman Dewan, kita mempunyai dua kementerian lagi iaitu Kementerian Belia dan Sukan (KBS), akhirnya Jabatan Perdana Menteri.

Jadi, didahulukan dengan KBS. Silakan, Yang Berhormat Timbalan Menteri.

4.28 ptg.

Timbalan Menteri Belia dan Sukan [Dato’ Sri Ti Lian Ker]: Terima kasih. Salam sejahtera. Salam Keluarga Malaysia. Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Belia dan Sukan amat mengalu-alukan dan berbesar hati untuk menjawab semua persoalan, pertanyaan dan pandangan berkenaan kementerian yang telah dibangkitkan sepanjang sesi perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas oleh Yang Berhormat Senator Dato’Haji Husain bin Awang, Yang Berhormat Senator Dato’ Zaiedi bin Haji Suhaili, Yang Berhormat Senator Dato’ Ajis bin Sitin, Yang Berhormat Senator Tuan Seruandi bin Saad dan Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris.

Secara keseluruhannya, lapan isu telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat. Saya akan cuba memberikan penjelasan berkenaan setiap isu, cadangan dan maklum balas yang telah dibangkitkan di sepanjang tempoh perbahasan. Daripada lapan isu yang dibangkitkan, terdapat satu isu yang berkaitan dengan belia dan tujuh isu lain yang menyentuh tentang bidang sukan. Isu-isu sukan, permohonan untuk membina dan menaik taraf sekolah sukan.

Tuan Yang di-Pertua, kementerian menyambut baik cadangan Ahli Yang Berhormat Senator Dato’ Zaiedi bin Haji Suhaili berkenaan pembinaan sekolah sukan di negeri Sarawak dan Yang Berhormat Senator Dato’ Ajis bin Sitin mengenai cadangan menaik taraf sekolah-sekolah sukan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Senator, terdapat lima buah Sekolah Sukan Malaysia dan lima belas buah Sekolah Sukan Negeri di seluruh Malaysia. Pengurusan sekolah-sekolah ini adalah di bawah Kementerian Pendidikan Malaysia. Sarawak mempunyai sebuah Sekolah Sukan Negeri di Sekolah Menengah Kebangsaan Tabuan Jaya, Kuching, Sarawak dengan kapasiti atlet murid seramai 355 orang. Mereka ini dilatih oleh 20 orang jurulatih guru bagi lapan jenis sukan iaitu bola sepak, bola jaring, olahraga, sepak takraw, tenis, memanah, boling *tenpin* dan badminton.

■1630

[Datuk Paul Igai *mempengerusikan Mesyuarat*]

Kementerian menyambut baik cadangan Ahli Yang Berhormat untuk membina sekolah sukan Malaysia di negeri Sarawak. Perkara ini akan kemENTERIAN perhalusi bersama-sama dengan Kementerian Pendidikan Malaysia bagi memastikan lebih ramai atlet yang mampu mengharumkan nama negara dapat dilahirkan pada masa akan datang.

Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat juga, urusan menaik taraf infrastruktur sekolah-sekolah sukan ini juga adalah di bawah seliaan Kementerian Pendidikan Malaysia.

Kedua, pembukaan ruang bagi bakat ataupun pelapis mengikut kecenderungan serta mengurangkan kebergantungan kepada jurulatih luar negara. Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Ajis bin Sitin turut mengetengahkan isu agar kerajaan membuka ruang kepada bakat-bakat baharu atau pelapis mengikut kecenderungan dan tidak tertumpu pada sukan-sukan tertentu sahaja.

Yang Berhormat Senator juga turut membangkitkan kebergantungan kepada jurulatih luar negara yang dilihat telah menutup ruang ataupun peluang jurulatih tempatan. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Senator, Majlis Sukan Negara telah melaksanakan pelbagai program pembangunan sukan dan program-program ini tidak hanya tertumpu kepada sukan-sukan tertentu sahaja.

Antara program-program yang dilaksanakan merupakan Program Pelapis Negeri yang melibatkan 16 jenis sukan teras, Program Bakat yang merangkumi 16 jenis sukan teras juga dan program-program khas iaitu Program Pembangunan Bola Sepak Negara, Program Pembangunan Hoki Negara dan Program Pembangunan Ragbi Negara.

Bagi menjawab isu kebergantungan kepada jurulatih negara pula, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, khidmat jurulatih yang berkualiti dan berpengalaman memainkan peranan penting bagi memastikan atlet mendapat bimbingan terbaik sepanjang menjalani program latihan. Buat masa ini, Malaysia masih menggunakan khidmat jurulatih luar negara bagi sukan-sukan tertentu seperti: sukan akuatik terjun; berbasikal; dan gimnastik.

Mengikut statistik semasa jurulatih yang berkhidmat di bawah program latihan MSN, hanya seramai 28 orang ataupun 17 orang jurulatih dari luar negara dan bakinya seramai 140 orang jurulatih atau bersamaan dengan 83 peratus jurulatih merupakan jurulatih tempatan. Nisbah ini menunjukkan kita tidak bergantung kepada jurulatih luar negara semata-mata.

Selain itu, Majlis Sukan Negara juga sedang melaksanakan program pembangunan bagi barisan kejurulatihan tempatan menerusi program pemindahan ilmu ataupun, dengan izin, *knowledge transfer*. Melalui program ini, jurulatih tempatan ditempatkan bersama jurulatih luar negara untuk tujuan menimba ilmu dalam aspek kemahiran teknik, taktikal dan pengetahuan. Jurulatih-jurulatih tempatan ini berpeluang untuk diketengahkan sebagai pengganti kepada jurulatih luar negara sedia ada pada masa akan datang. Antara jurulatih tempatan yang terlibat dalam program ini ialah:

- (i) Ng Shu Wai bagi sukan gimnastik bersama dengan Nataliya Sinkova dari Ukraine;
- (ii) Hanizam Basri bagi sukan berbasikal bersama dengan John Beasley daripada Australia;
- (iii) Carlyse Chan Wee Cheik bagi sukan akuatik terjun bersama dengan Li Teng daripada China; dan
- (iv) Norizam bin Ishak dan Muhammad Marbawi bin Sulaiman bagi sukan memanah bersama dengan Lee Jae-hyung daripada Korea Selatan.

Cadangan membina litar sukan permotoran. Tuan Yang di-Pertua, sewaktu perbincangan tempoh hari, Yang Berhormat Senator Tuan Seruandi bin Saad telah mencadangkan supaya kerajaan membina dan membangunkan litar permotoran di seluruh negara terutamanya di Perlis.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Kementerian Belia dan Sukan sentiasa komited dalam memastikan pembangunan infrastruktur sukan dibina mengikut keperluan dan kesesuaian setempat.

Kementerian juga sentiasa menyokong dan memberi perhatian dalam pembangunan sukan permotoran negara dari pelbagai aspek. Litar sukan permotoran di Tangkak, Johor yang dibangunkan dan dikawal selia oleh KBS misalnya, digunakan bagi tujuan perlumbaan dan latihan sukan permotoran khasnya sukan permotoran dua-roda. Di samping itu, Litar Antarabangsa Sepang telah beroperasi sejak tahun 1999 turut menganjurkan perlumbaan pelbagai peringkat sama ada tempatan mahupun antarabangsa.

Berdasarkan kepada rekod terdapat 14 buah litar kekal milik persendirian yang turut menganjurkan pelbagai aktiviti sukan permotoran di seluruh negara. Terdapat juga usaha pembinaan litar baharu di Langkawi, Kedah dengan kerjasama Permodalan Kedah Berhad.

Litar sukan permotoran ini dibina atas keperluan dan kedudukan kewangan semasa kerajaan. Inisiatif pembinaan litar perlu kajian yang menyeluruh dan juga kepentingan dalam pembangunan sukan permotoran.

Kos penyelenggaraan dan kos pentadbiran litar amatlah tinggi dan setiap litar yang dibina perlu pada analisis keperluan dan penggunaannya. Kementerian menyambut baik cadangan pembinaan litar sukan permotoran di negeri Perlis dan perkara berkenaan akan dipertimbangkan sewajarnya di peringkat kementerian.

Menjana pendapatan negara melalui industri sukan. Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris semasa sesi perbahasan ada membangkitkan beberapa isu berkaitan KBS. Antaranya, memohon perancangan kerajaan dalam meningkatkan sektor industri sukan negara bagi menjana pendapatan untuk negara.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, sektor industri sukan di Malaysia wajar diberi perhatian serius memandangkan keupayaannya untuk menyumbang secara signifikan kepada ekonomi Malaysia.

Di bawah Rancangan Malaysia Kedua Belas, Strategi D3 bahawa industri sukan merupakan salah satu- sumber baharu kepada kemakmuran ekonomi negara yang perlu dipromosikan secara komprehensif. Kerajaan melalui Kementerian Belia dan Sukan akan membangunkan satu ekosistem industri sukan yang kompetitif dan bersepadu melalui jaringan hubungan perniagaan, perkongsian dan penciptaan peluang daripada aspek industri sukan.

Oleh itu, kementerian akan melaksanakan dua inisiatif utama iaitu Pelan Tindakan Industri Sukan dan membangunkan Akaun Satelit Sukan. Pelan Tindakan Industri Sukan yang akan dibangunkan ini akan mengambil kira beberapa elemen penting. Antaranya ialah KBS akan bertindak sebagai peneraju utama kepada pemerikasaan industri dengan menyediakan ekosistem industri sukan negara yang berupaya menyatukan semua penggiat dan pemain industri sukan di dalam satu rangkaian hubungan kumpulan yang besar.

Kedua, KBS juga akan menyumbang kepada pertumbuhan ekonomi negara secara langsung dan secara tidak langsung melalui pendekatan pengkomersialan dan pengkorporatan industri sukan. Pembangunan dan perkembangan industri sukan akan dapat melahirkan lebih ramai usahawan sukan yang dapat mencipta lebih banyak peluang pekerjaan. Kebanyakan program-program sukan negara ini dibiayai oleh pihak kerajaan. Melalui perkembangan industri sukan, penglibatan tenaga mahir dan profesional akan membolehkan kebergantungan sumber kewangan daripada pihak kerajaan dapat dikurangkan melalui inisiatif penajaan yang disediakan oleh tenaga pakar ini.

Pembangunan Akaun Satelit Sukan pula akan melibatkan pengumpulan data ekonomi sukan dan penyelidikan di seluruh negara. KBS bersama Jabatan Perangkaan dan universiti tempatan akan bekerjasama untuk membangunkan Akaun Satelit Sukan ini.

Dengan adanya Akaun Satelit Sukan ini jumlah sebenar sumbangan sektor sukan kepada ekonomi negara dan bentuk KDNK dapat kita peroleh. KBS juga giat membangunkan sektor sukan elektronik. Rakyat Malaysia dianggarkan berbelanja hampir RM600 juta pada tahun 2019 dalam permainan video.

Menyedari sumbangan ekonomi yang besar daripada sektor sukan elektronik dan pewujudan peluang pekerjaan dalam sektor ini, maka KBS telah menyediakan *blueprint* sukan elektronik bagi memastikan program pembangunan sukan elektronik berjalan dengan lebih baik dan teratur. Selain daripada itu, KBS juga sedang mengenal pasti sektor-sektor lain dalam industri sukan yang berupaya menjana ekonomi negara dan mewujudkan peluang pekerjaan. Antaranya ialah:

- (i) pendidikan sukan;
- (ii) perubatan sukan;
- (iii) sains dan teknologi sukan;
- (iv) pelancongan sukan;
- (v) pengurusan acara sukan;
- (vi) perundingan sukan;
- (vii) pemasaran sukan;
- (viii) media sukan;
- (ix) pemakanan dan nutrisi sukan; dan
- (x) industri pembinaan kemudahan sukan.

Mewujudkan *role model*, dengan izin, model peranan belia dan sukan bertaraf dunia. Selain itu, Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris juga mengusulkan agar kerajaan mewujudkan *role model* bertaraf dunia sebagai *youth leader* atau ahli sukan bertaraf juara dunia.

Tuan Yang di-Pertua, belia merupakan aset negara dan bakal pemimpin pada masa depan. Kementerian Belia dan Sukan Malaysia melalui Jabatan Belia dan Sukan telah melaksanakan pelbagai inisiatif untuk melahirkan belia yang mampu mewarisi kepimpinan negara pada masa hadapan dan menjadi peranan model yang boleh dicontohi.

■1640

Antaranya, Program Pembangunan Bakat Sukan. Program Pembangunan Bakat Sukan menjadi tulang belakang kepada pencapaian atlet-atlet muda yang berjaya di peringkat antarabangsa. Golongan tersebut disemai melalui program-program pembangunan bakat akar umbi yang dilaksanakan di pelbagai peringkat. Sebilangan besar *role model* ini- sukan antarabangsa antaranya seperti ialah Hafiz Syahrin, Syarifuddin Azman dan Adam Norrodin dalam sukan permotoran. Joe Ipoh, Pa'din Musa, Mat Dagu dan Mat Redho dalam sukan ekstrem. Abdul Latif Romly, Muhammad Ziyad Zolkefli, Cheah Liek Hou, Bonnie Bunyau Gustin yang merupakan atlet paralimpik cemerlang negara.

Atlet-atlet lain yang menjalinkan kerjasama dengan kementerian melalui pelaksanaan program pembangunan bakat sukan ekstrem, OKU dan permotoran. Mereka bertindak sebagai jurulatih dan mentor kepada pelapis muda ini. Dalam arena suka prestasi tinggi pula, beberapa- ikon sukan negara, telah pun menjadi *role model* kepada bakat-bakat muda untuk terlibat secara aktif dalam sukan antaranya Allahyarham Dato' Mohd Mokhtar bin Dahari, Yang Berbahagia Tan Sri M. Jegathesan, Yang Berbahagia Datuk Ng Joo Ngan, Yang Berbahagia Datuk Abdul Rashid bin Sidek, Yang Berbahagia Datuk Lee Chong Wei, Yang Berbahagia Datuk Nicol Ann David, Yang Berbahagia Dato' Muhammad Azizulhasni dan Yang Berhormat Datuk Pandalela Rinong.

Pelbagai inisiatif telah dilaksanakan oleh pihak kementerian dengan menjadikan *role model* sebagai pemangkin bagi menggalakkan penglibatan belia dalam bidang sukan.

Antaranya menggalakkan mereka menjadi jurulatih untuk menyumbang semula kepada pembangunan sukan negara, membantu dalam penubuhan akademi sukan seperti Akademi Skuasy Nicol David, mempromosi sukan menerusi ikon-ikon sukan yang sedia ada.

Program Anugerah Remaja Perdana Rakan Muda merupakan sebuah program anugerah dan pengiktirafan bertaraf antarabangsa ke atas pencapaian peserta Program Remaja Perdana Rakan Muda atau dikenali sebagai *The Duke Edinburgh Award* atau nama lain *The International Award For Young People* yang telah disertai oleh lebih 140 buah negara dari seluruh dunia. Antara program aktiviti yang perlu dilaksanakan oleh para peserta merupakan aktiviti khidmat masyarakat, aktiviti rekreasi fizikal, penjelajahan lasak serta projek penempatan.

Program Kesukarelawan Belia Antarabangsa Malaysia (MYCorps) merupakan sebuah program kesukarelawan belia di peringkat antarabangsa yang memanfaatkan pengalaman sedia ada peserta serta mengaplikasikan inisiatif sendiri dalam melaksanakan tugas kesukarelawan di samping memupuk kesedaran dalam diri belia tentang kebajikan sosioekonomi, isu-isu antarabangsa yang berkaitan dengan keamanan, perpaduan, pendidikan, kesihatan dan sebagainya.

Program Kapal Belia Asia Tenggara dan Jepun merupakan program pertukaran belia antarabangsa yang dilaksanakan secara tahunan dan khusus kepada para belia di seluruh negara ASEAN seperti Malaysia, Singapura, Indonesia, Thailand, Vietnam, Brunei, Laos, *Cambodia*, *Myanmar* dan Filipina. Program ini telah dibiayai oleh kerajaan negara Jepun.

Felo Perdana dan Felo Korporat merupakan platform kepada golongan muda untuk melibatkan diri dalam perancangan dan penggubalan dasar kerajaan. Felo Perdana ialah program berkonsepkan *mentoring* melibatkan penempatan *mentee* ataupun felo bersama Ahli Jemaah Menteri dan mula diperkenalkan pada tahun 2013. Felo Korporat pula merupakan penempatan felo bersama Ketua Pegawai Eksekutif Syarikat Korporat dan mula diperkenalkan pada tahun 2019. Program ini berperanan memberikan pendedahan mengenai pengurusan dan sistem pentadbiran kerajaan. Sehingga 2021, seramai 743 orang felo telah menyertai program ini.

Anugerah Perdana Belia Negara mengiktiraf dan memberi penghargaan kepada...

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua, saya- sebelum terlajak Yang Berhormat Timbalan Menteri pergi, saya hendak...

Datuk Paul Igai: Ya, silakan.

Datuk Razali bin Idris: Minta penjelasan sedikit, sudah ke belakang.

Datuk Paul Igai: Penjelasan.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Ya.

Datuk Razali bin Idris: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya tak tahu sama ada kerajaan hari ini sedar atau pun tak sedar betapa tiga buah teras sukan negara kita sama ada sukan ini sudah menjadi sukan purba ataupun sukan teras yang masih lagi dibiayai oleh pihak kerajaan. Pertama, bola sepak.

Kalau dulu saingan kita Korea Selatan, China dan mereka sudah boleh masuk ke Piala Dunia tapi di mana kedudukan bola sepak negara kita. Kedua, sukan hoki. Saingan kita siapa? Pakistan, India tetapi hari ini saingan kita tak tahu siapa. Ke belakang. Yang ke-tiga, badminton. Saingan kita siapa? Indonesia? Baru-baru ini kita suku akhir sudah terpelanting keluar. Tak sempat hendak masuk separuh akhir. Jadi saya hendak tanya pihak kerajaan, sama ada sedar atau tak sedar, ini sukan merupakan sukan teras yang perlu kita bangunkan, yang perlu kita lahirkan supaya kita berada di persada dunia.

Saya sangat *respect*- hormat kepada JDT Johor. Ada usaha. Dengan usaha beliau, dengan usaha JDT, kita nampak ia dapat piala yang banyak dan juara. Akan tetapi, Malaysia saya nampak masih lagi ke belakang. Jadi, saya hendak minta penjelasan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri sebagai rangka Malaysia Kedua Belas, apa perancangan kepada tiga sukan yang saya sebutkan ini supaya sukan ini menjadi satu kebanggaan rakyat negara kita. Terima kasih.

Datuk Paul Igai: Okey baiklah. Yang Berhormat Timbalan Menteri?

Dato' Sri Ti Lian Ker: Kementerian telah pun mengadakan Jawatankuasa *Post-Mortem* untuk- terhadap pencapaian-pencapaian dan setelah jawatankuasa membuat cadangan, kementerian akan meneliti dan mengumumkan program-program yang telah dicadangkan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Persatuan Bola Sepak Malaysia merupakan badan yang bertanggungjawab sepenuhnya dalam pembangunan dan kemajuan sukan bola sepak. Ketika pandemik, FAM juga menerusi liga bola sepak menganjurkan Liga Super, Liga Perdana, Piala Malaysia dan sebagainya.

Maka, Majlis Sukan Negara akan sentiasa bekerjasama dengan FAM untuk memberi tumpuan utama kepada pembangunan bakat-bakat bola sepak yang berumur daripada tujuh hingga 17 tahun nanti menerusi pelaksanaan program pembangunan bola sepak negara. Saya rasa program-program lain akan diteruskan. Kita mengharapkan cadangan ataupun kekhuatiran Yang Berhormat akan menjadi satu perkara yang lepas, apabila program-program ini dilaksanakan dengan sempurna nanti. Saya teruskan dengan perbincangan.

Datuk Paul Igai: Lagi panjang? Berapa minit lagi?

Dato' Sri Ti Lian Ker: Ada beberapa- tiga, empat muka surat lagi. Boleh saya ringkaskan.

Datuk Paul Igai: Boleh. Tiga minit lah.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Anugerah Perdana Belia Negara- anugerah mengiktiraf dan memberi penghargaan kepada individu dan pertubuhan belia yang telah memberi sumbangan dalam pembangunan belia melalui pemberian insentif berupa hadiah wang tunai bagi setiap kategori yang dipertandingkan. Setiap tahun sebanyak lima kategori anugerah dipertandingkan sebagai pengiktirafan kepada golongan belia iaitu Anugerah Pertubuhan Belia, Anugerah Belia Perdana Individu Lelaki, Anugerah Belia Perdana Individu Wanita, Anugerah Emas Remaja Perdana dan Anugerah Khas.

Parlimen Belia Malaysia merupakan platform untuk belia menyuarakan idea dan pandangan. Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Razali turut menyeru kerajaan agar menggalakkan pembudayaan sukan ekstrem seperti yang dipertandingkan dalam Sukan Olimpik untuk dipertandingkan dalam Sukan Malaysia (SUKMA) agar ramai pelapis dan bakat dapat dibentuk untuk masa hadapan negara ini.

Klinik asas sukan ekstrem bagi menggalakkan minat remaja dan belia terhadap sukan ekstrem telah dianjurkan oleh persatuan dan kelab sukan ekstrem memberikan pendedahan kepada semua remaja seawal umur tujuh tahun. Selain daripada itu, KBS juga merangka program-program berbentuk pertandingan yang melibatkan golongan remaja dan wanita seperti karnival sukan ekstrem peringkat negeri, karnival sukan ekstrem peringkat kebangsaan dan Program *X-Talent*.

Akhir sekali Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang ada membangkitkan perkara berkenaan agenda pembangunan ekonomi bumiputera yang perlu diberi perhatian dan keutamaan. Beliau turut mengambil contoh Tabung Ekonomi Belia (TEB) yang perlu memainkan peranan dalam membantu ekonomi bumiputera.

■1650

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Tabung Ekonomi Belia (TEB) merupakan salah satu skim pinjaman yang pernah diwujudkan oleh Kementerian Belia dan Sukan di bawah Kumpulan Wang Amanah Pembangunan Ekonomi Belia.

Buat masa ini, KBS tidak bercadang untuk meneruskan pelaksanaan TEB yang telah pun berakhir pada tahun 2000. Pihak kementerian telah dinasihatkan agar peranan untuk menawarkan dana dalam bentuk pinjaman sepatutnya dikendalikan oleh kementerian dan agensi yang mempunyai kemampuan, kawal selia dan perundangan yang berkaitan.

Walau bagaimanapun, KBS masih terus berperanan sebagai pemudah cara dalam membantu pembangunan ekonomi belia untuk mendapatkan pembiayaan daripada agensi-agensi penyedia dana seperti SME Corp. bagi program Tunas Usahawan Belia Bumiputera, Kementerian Pertanian dan Industri Makanan bagi program Agropreneur Muda dan Perbadanan Usahawan Nasional Negara bagi program Latihan Pembangunan Usahawan Muda.

Tuan Yang di-Pertua, setakat ini sahaja maklum balas dan jawapan ke atas cadangan, pandangan dan pertanyaan yang telah dikemukakan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat Senator mengenai KBS. Saya merakamkan ucapan setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan terima kasih atas keprihatinan, teguran dan sokongan yang berterusan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat terhadap usaha-usaha yang dijalankan oleh Kementerian Belia dan Sukan. Sekian, terima kasih.

Datuk Paul Igai: Terima kasih kita ucapkan kepada Timbalan Menteri Belia dan Sukan, Yang Berhormat Senator Dato' Sri Ti Lian Ker.

Seterusnya kita beralih ke Jabatan Perdana Menteri sebagai kementerian yang bertanggungjawab akan menggulung bagi perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad, Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tugas-tugas Khas). Silakan.

4.52 ptg.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Tugas-tugas Khas) [Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Ada 11 orang Yang Berhormat Senator yang memberi pertanyaan, cadangan mahupun mengajukan beberapa persoalan dan cadangan sewaktu membahaskan Rancangan Malaysia Kedua Belas. Saya bagi pihak Jabatan Perdana Menteri ingin mengucapkan banyak-banyak terima kasih.

Ahli-ahli Yang Berhormat tersebut merupakan Yang Berhormat Senator Tuan Akmaz a/l Ehtook, Yang Berhormat Senator Datuk Ras Adiba binti Mohd Radzi, Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek, Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid, Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai, Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing, Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis binti Abd Aziz, Yang Berhormat Senator Dato' Ajis bin Sitin, Yang Berhormat Senator Tuan Jaziri Alkaf Abdillah Suffian dan Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya.

Saya ucapkan banyak-banyak terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Datuk Ras Adiba yang begitu *concern* dan prihatin terhadap orang kurang upaya. Beliau menyentuh mengenai dasar OKU yang masih belum mencapai sasaran satu peratus daripada pentadbir awam. Beliau juga mencadangkan satu *task force* untuk mengkaji semula dasar-dasar ini agar dapat dicapai matlamatnya satu peratus.

Sebenarnya dasar ini sudah lama, lebih daripada 20 tahun dibincangkan tetapi pencapaiannya agak rendah oleh sebab beberapa faktor. Walau bagaimanapun, setelah diadakan pelbagai *engagement* ataupun libat urus dengan pelbagai sektor, maka pencapaian ini dapat dicapai jika semua sekali garis panduan dan parameter ini dapat dipenuhi.

Untuk capai satu peratus, sebenarnya tidak banyak negara dalam dunia yang dapat capai. Pencapaian setakat ini yang direkodkan adalah kurang daripada 0.5 peratus.

Oleh yang demikian, antara perkara yang ditekankan adalah bagaimana kita hendak tingkatkan keupayaan dan prestasi serta *entry mode* mereka yang kurang upaya ini. Ini telah pun dibincangkan dan akan dilaksanakan secepat mungkin agar peratusan satu peratus itu dapat kita capai.

Kedua, Yang Berhormat Senator Dato' Juhanis mencadangkan agar kekosongan perjawatan tertinggi kerajaan diisi oleh lebih ramai wanita.

Elok saya maklumkan di Dewan yang mulia ini, peratusan pencapaian pegawai tertinggi wanita ini amat memberangsangkan. Sehingga kalau kita kata pencapaian wanita di sektor pentadbiran, di sektor swasta, di sektor kerajaan menunjukkan prestasi yang amat bagus kerana pencapaian kita merupakan 40.78 peratus.

Ini dapat kita rasakan kalau kita tengok, kalau dulu ketua setiausaha (KSU) hanya di Kementerian Wanita sahaja tetapi kita boleh tengok dan perhatikan bahawa pengisian KSU yang terdiri daripada wanita semakin hari semakin meningkat. Bukan senang hendak jadikan mereka ini mempunyai prestasi dan juga kepimpinan yang tinggi. Usaha ini akan terus kita pastikan supaya peratusan ini dapat ditingkatkan. Bukan sahaja lebih daripada 30 peratus, yang sekarang ini sudah 40 peratus, tetapi kalau boleh ramai lagi wanita dapat mengisi jawatan-jawatan tertinggi dalam pelbagai kementerian dan juga agensi.

Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai ingin tahu jumlah kaum Dayak khususnya yang menerima biasiswa daripada kerajaan untuk melanjutkan pelajaran di dalam dan di luar negeri. Dalam sistem sewaktu memohon itu, ia tidak ada khusus kaum Dayak. Sejujurnya, dasar kerajaan yang ada sebenarnya kita amat buta warna. Dengan maksud, kita hanya melihat dua kriteria iaitu pencapaian akademik dan juga mereka ini mestilah majoritinya golongan B40 atau M40. Jadi, bila Yang Berhormat hendak data yang lebih terperinci, ia ambil masa sedikit.

Datuk Paul Igai: Bertulis boleh.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Sedikit saja, Tuan Yang di-Pertua. Untuk tahun 2018 hingga 2020, pelajar bumiputera Sarawak yang menerima penajaan JPA, seramai 2,198 orang yang mohon, 673 orang yang berjaya. Ini bermaksud 30 peratus daripada mereka yang memohon terdiri daripada kaum Bumiputera Sarawak.

Daripada jumlah 673 itu, 22 orang daripada mereka mendapat pengajian di luar negara dan *balance*-nya seramai 652 orang itu dalam negara.

Kita kuat berpendapat bahawa tarikan untuk mereka menggunakan kemudahan daripada biasiswa dan tajaan JPA Kerajaan Pusat tidak sangat memberangsangkan jika dibandingkan dengan peratusan anak-anak Sarawak yang menerima biasiswa daripada kerajaan negeri itu sendiri.

■1700

Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid dan juga Yang Berhormat Senator Dato' Ajis bin Sitin menyarankan agar graduan daripada golongan kaum Orang Asli dapat diutamakan bagi mengisi kekosongan yang berkaitan...

Datuk Paul Igai: Maaf Yang Berhormat Menteri. Mohon persetujuan Yang Berhormat Menteri, jikalau jawapan untuk Ahli Yang Berhormat Senator yang tidak hadir, mohon baik dengan jasa Yang Berhormat Menteri, memberi jawapan dengan bertulis, ya. Kita akan menjimatkan masa.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Kalau begitulah arahan daripada Tuan Yang di-Pertua, saya sedia menurut perintah mengikut Peraturan Mesyuarat 24(3). Saya akan menjawab secara bertulis.

Akhir sekali, Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya...

Dato' Isa bin Ab. Hamid: Tuan Yang di-Pertua, mohon sedikit penjelasan. Oleh sebab saya ada, kalau boleh, jawapan untuk saya dibacakan.

Datuk Paul Igai: *You* tidak ada? Ada ya?

Dato' Isa bin Ab. Hamid: Ya.

Datuk Paul Igai: Oh. Balik ya.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Boleh, boleh Tuan Yang di-Pertua. Mengenai hal-hal yang bersangkutan paut dengan Orang Asli ini, sebenarnya tidak ada dasar khusus untuk memberi kuota atau kedudukan khas kepada Orang Asli.

Akan tetapi, atas inisiatif jabatan-jabatan tertentu, umpamanya baru-baru ini untuk mengisi jawatan Ketua Pengarah JAKOA, kita mengadakan temu duga khusus untuk memberi laluan khas kepada Orang Asli dan *alhamdulillah*, Ketua Pengarah-nya seorang wanita, dan Orang Asli.

Jadi, pengambilan dan pelantikan seseorang dalam pentadbiran kakitangan awam adalah ditentukan oleh SPA dan seperti saya nyatakan, ia memang buta warna. Asal *apply*, layak, kita akan bagi dia di-*interview*, dan *interview* itu dijalankan secara *transparent* dan jika layak, maka dia layak. Saya rasa kita kuat berpendapat bahawa Orang Asli sama cerdik dan sama pandai dengan orang lain. Cuma, seperti dinyatakan, pencapaian akademik dan juga pendapatan isi keluarga yang kurang daripada B40 atau M40 akan sentiasa diberi keutamaan.

Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin tadi mengatakan bahawa terdapat 1,000- keluarga miskin, di Putrajaya. Sebenarnya, kenyataan ini tidak berapa tepat. Maklumat daripada ICU yang kita dapati sejak 15 Oktober 2021, sebanyak hanya 335 KIR yang menetap di Putrajaya telah berdaftar dalam sistem eKasih. Jadi, tidak tepat lah kata 1,000 KIR di Putrajaya.

Tuan Yang di-Pertua, mana-mana yang saya tidak dapat...

Tuan Akan a/l Ehtook: Tuan Yang di-Pertua, minta maaf.

Datuk Paul Igai: Silakan.

Tuan Akan a/l Ehtook: Tadi Yang Berhormat Menteri ada menyebut nama saya, Akan. Saya tidak pasti lah pembahagian tugas di JPM. Akan tetapi, minta Yang Berhormat Menteri menjawab apa yang ada dalam nota Yang Berhormat Menteri. Ini kerana saya tidak tahu apa yang di bawah bidang kuasa Menteri mana. Terima kasih.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Okey. Yang Berhormat menyatakan tentang ICU, adakah dasar untuk membina gerai diteruskan. Sebenarnya gerai itu, kita sudah membina gerai ini, kita tidak lagi teruskan dan dasar ini kita beri keutamaan kepada kerajaan negeri dan juga kerajaan tempatan. Dia boleh mohon tetapi bukan melalui peruntukan ICU. Terima kasih.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Minta penjelasan Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Dr. Nuing Jeluing: [*Berdiri*]

Datuk Paul Igai: Silakan.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Mengenai data yang dikatakan tidak tepat itu tadi. Saya bersedia berkongsi data yang kita ada daripada UMNO Bahagian Putrajaya dengan pihak ICU untuk kita *clarify* sama ada data yang kita ada ini betul kah ataupun data yang *you* ada tidak betul. Nanti kita akan adakan satu perbincanganlah.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Satu cadangan yang baik Tuan Yang di-Pertua. Kita boleh bincang. Tidak ada masalah. Terima kasih.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Sama-sama.

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Paul Igai: Sila.

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Tadi Yang Berhormat Menteri ada cakap saya punya nama. Boleh Yang Berhormat Menteri jawab apa yang saya tanya itu hari? Ini kerana saya ada di sini.

Datuk Paul Igai: Apakah hal itu?

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Tadi Yang Berhormat Menteri cakap satu daripada Yang Berhormat Senator yang ada soalan ke Jabatan Perdana Menteri saya. So, saya sekarang minta Yang Berhormat Menteri jawab apa yang saya soal.

Datuk Paul Igai: Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: *Last* lah agaknya Tuan Yang di-Pertua. Betullah Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing ada menanyakan tentang keselamatan negara di wilayah Sabah dan Sarawak. Memang kita utamakan terutamanya persempadanan di antara wilayah Sabah dan Sarawak sepanjang Kalimantan itu, dari Kalimantan utara sampai ke selatan dan juga Laut China Selatan. Kerajaan sentiasa mengutamakan keselamatan dan kedaulatan sama ada di sempadan yang saya nyatakan tadi.

Ekoran daripada itu, pihak kerajaan sentiasa bekerjasama rapat dengan pihak kerajaan Republik Indonesia khususnya di antara ATM dan TNI bagi mengadakan bilateral operasi seperti Operasi Balasah umpamanya. Semasa saya di Kementerian Pertahanan, ada lawatan antara dua TNI dan juga ATM bagi memastikan kedua-dua sempadan ini sentiasa dijaga rapi. Selain itu, Kawasan Keselamatan Khas Pantai Timur Sabah iaitu ESSCOM berperanan untuk mengekal dan meningkatkan tahap keselamatan terutama di kawasan Zon Selamat Timur Sabah (ESSZone) bagi memastikan rakyat di wilayah Sabah sentiasa rasa tidak khuatir atau takut.

Mengenai keselamatan dan kedaulatan negara di Laut China Selatan, tindakan penyelarasan dilaksanakan melalui platform Mesyuarat Jawatankuasa Strategik Keselamatan dan Kedaulatan Negara di Laut China Selatan dipengerusikan oleh Ketua Pengarah MKN dan melibatkan pelbagai kementerian dan agensi berkaitan. Koordinasi ini adalah untuk memastikan semua tindakan operasi adalah selaras. Selain itu, dipantau rapi bagi mengekalkan ketegangan di lapangan.

ATM dan APMM juga sentiasa komited meneruskan operasi strategik di kawasan Laut China Selatan dengan mempamerkan kehadiran, dengan izin, *show of presence* dan aset udara dan maritim negara. Secara amnya Yang Berhormat, kapasiti dan kompetensi pasukan keselamatan dan penguatkuasaan sentiasa di peringkat dalam mendepani cabaran urusan keselamatan negara yang semakin mencabar.

Penggunaan teknologi baharu, penggunaan sistem pemantauan yang berkesan, pengurusan logistik yang mampan dan pendedahan kepada strategi dan taktik keselamatan terkini turut diberi penekanan untuk mempertingkatkan keberkesanan dalam melaksanakan penugasan kawalan keselamatan negara.

■1710

Saya ingat itu sahaja Tuan Yang di-Pertua, saya ucapkan banyak-banyak terima kasih...

Puan Fadhlina binti Dato' Sidek: Tuan Yang di-Pertua, nama saya juga disebut pada awal tadi? Jadi saya minta jawapan. Terima kasih.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Oh, ada balik. Yang Berhormat...

Datuk Paul Igai: Boleh tidak ada masalah.

Puan Fadhlina binti Dato' Sidek: Fadhlina Sidek, Yang Berhormat.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Yang Berhormat Fadhlina, ada jawapan.

Datuk Paul Igai: Ada masa empat minit lagi. Boleh.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Tidak silap saya mengenai Skim Perlindungan Sosial dapat diperkasakan melalui pelbagai bantuan berterusan. Begitukan, Yang Berhormat?

Puan Fadhlina binti Dato' Sidek: Betul.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Betulkan? Sekarang ini di bawah kerajaan PN, baik PM8 dan PM9, perlindungan sosial ini menjadi prioriti dan sekarang kita ada Majlis Perlindungan Sosial yang dipengerusikan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri.

Sudah dua kali kita bermesyuarat, tidak silap saya bulan enam, sekarang bulan 10, sudah dua kali mesyuarat. Di mana ICU merupakan sekretariatnya di mana pelbagai data dapat dikongsi atas satu buah platform supaya proses untuk memastikan sistem penyampaian kepada mereka yang patut menerima ini dapat kita fokuskan.

Sebagai contoh bantuan untuk mereka yang terkesan khususnya ekoran daripada pandemik COVID-19. Mereka ini sistem pusat tidak sama dengan sistem negeri. Jadi data-data yang ada di negeri mahupun di kerajaan tempatan, di daerah tidak dapat diselaraskan dengan baik.

Dengan adanya Majlis Perlindungan Sosial yang disekretariatkan oleh ICU, dulunya EPU sekarang ICU. Maka, data-data ini dapat dicerakinkan supaya mereka ini betul-betul dapat bantuan, betul-betul sampai ke sasarannya. Ada lagi ke yang saya *missed*?

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Mohon penjelasan fasal berkaitan dengan Bahagian Pengurusan Hartanah.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Yang Berhormat tidak tanya pun tadi.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Saya ada bertanya fasal Bahagian Pengurusan Hartanah di bawah JPM. 90 *percent* daripada penduduk KRT Kenari telah menerima... [Disampuk]

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Tidak apa Tuan Yang di-Pertua, saya mohon jawab bertulis, sudah ada jawapan.

Datuk Paul Igai: Datuk, bertulis ya.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Daripada Sarawak?

Tuan Jaziri Alkaf Abdillah Suffian: Ya. Tuan Yang di-Pertua, Menteri ada sebut nama saya tetapi saya belum mendengar jawapannya. Mohon pencerahan, terima kasih.

Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad: Yang Berhormat, tanya sama ada semua peruntukan 50 peratus pembangunan hendak bagi ke Sarawak. Kalau saya Yang Berhormat Menteri Kewangan mungkin saya boleh bagi... [Ketawa]

Akan tetapi biasanya pengalaman saya di Kementerian Pembangunan Luar Bandar RM10 bilion tahun ini *Rolling Plan* Pertama, saya ingat separuh itu adalah untuk Wilayah Sabah dan Sarawak... [Tepuk]

Jadi saya selalu ke Sabah dan Sarawak. Hari Sabtu ini pergi lagi ke Sarawak hendak ikut Yang Berhormat Perdana Menteri Kesembilan pelancaran Hari Keluarga Malaysia. Perkara yang paling penting kita doa negara kita ini aman. Kerajaan boleh kutip cukai secara berkesan dan kita ada *macro managers* dekat EPU yang melihat suasana ekonomi secara mikro.

Sudah pasti dengan adanya komitmen kerajaan untuk pastikan MA63 itu dapat diproses dan diterjemahkan dalam bentuk realiti. Saya yakin dan percaya peruntukan untuk Wilayah Sabah dan Sarawak yang lebih besar daripada Persekutuan Tanah Melayu atau Malaya atau Semenanjung sekarang dapat kita realisasikan. Terima kasih.

Datuk Paul Igai: Terima kasih, Yang Berhormat Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tugas-tugas Khas]. Saya ucapkan selamat kembali lagi datang ke Sarawak lagi... [Tepuk]

Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin, Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang), silakan.

5.16 ptg.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) [Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, dan salam sejahtera serta salam satu Keluarga Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, saya hendak mengucapkan dan merakamkan ucapan terima kasih dan setinggi-tinggi penghargaan kepada semua keprihatinan Ahli Yang Berhormat Senator yang telah pun membahaskan isu-isu di bawah Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) sepanjang tempoh perbahasan Rancangan Malaysia Kedua Belas.

Untuk makluman Dewan yang mulia ini, seramai enam Ahli Dewan Senator membahaskan pelbagai isu yang berkaitan dengan Parlimen dan juga undang-undang iaitu Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek, Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh, Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang, Yang Berhormat Senator Tuan Balasubramaniam a/l Nachiappan, Yang Berhormat Senator Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin dan Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek ingin tahu apakah jaminan yang akan diberikan bagi mereka yang mempunyai masalah kesihatan mental di bawah undang-undang sedia ada dalam melindungi hak mereka di bawah Perlembagaan Persekutuan.

Untuk pengetahuan Yang Berhormat, hak terhadap kebebasan asasi yang terjamin di bawah Bahagian II, Perlembagaan Persekutuan tidak membezakan antara orang yang mempunyai masalah mental dengan orang yang tidak mempunyai masalah mental.

Fasal (1), Perkara 8, Perlembagaan Persekutuan menyatakan bahawa semua orang adalah sama rata di sisi undang-undang dan berhak mendapat perlindungan yang sama rata di sisi undang-undang. Manakala Fasal (2), Perkara 8, Perlembagaan Persekutuan menyatakan tidak membenarkan diskriminasi terhadap warganegara atas alasan antara lain agama, ras, keturunan, tempat lahir atau jantina dalam mana-mana undang-undang atau dalam pelantikan kepada apa-apa jawatan atau pekerjaan di bawah sesuatu pihak berkuasa awam atau dalam pentadbiran mana-mana undang-undang melainkan ia dibenarkan secara nyata di dalam Perlembagaan Persekutuan.

Oleh itu, secara amnya Perkara 8, Perlembagaan Persekutuan memberi jaminan bahawa semua orang tanpa mengira sama ada mereka mempunyai masalah mental atau sebaliknya dilayan sama rata di sisi undang-undang.

Selain daripada itu, orang yang mempunyai masalah mental boleh menikmati hak-hak kebebasan asasi yang lain antaranya hak terhadap kebebasan diri, kebebasan bercakap, berhimpun, berpersatuan, kebebasan beragama serta hak terhadap harta benda.

Akta Kesihatan Mental 2001 iaitu Akta 615 juga telah pun digubal untuk mengadakan peruntukan bagi kemasukan, penahanan, penginapan, jagaan, rawatan, pemulihan, pengawalan dan juga perlindungan orang yang bercelaru mental. Akta 615 ini telah pun dikuatkuasakan pada 15 Jun 2010 melalui P.U (B) 269/2010.

Daripada segi undang-undang jenayah Tuan Yang di-Pertua, seksyen 84 Kanun Keseksaan iaitu Akta 574 juga melindungi orang yang tidak sempurna akal daripada apa-apa liabiliti- kesalahan jenayah di bawah Akta 574 jika disebabkan ketidaksempurnaan akalnya orang tersebut tidak menyedari bahawa tindakannya itu merupakan satu tindakan kesalahan jenayah. Oleh itu, hak asasi orang yang mempunyai masalah kesihatan mental dijamin oleh undang-undang sedia ada.

■1720

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin beralih kepada perkara yang kedua iaitu isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh. Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah ada atau tidak? Kalau- ada, terima kasih. Yang Berhormat di hadapan saya, tadi saya tidak nampak. Minta maaf.

Okey, Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah menyatakan beliau hendak tahu statistik keruntuhan institusi kekeluargaan. Penceraian ya, yang berpunca daripada penyalahgunaan dadah. Ini sebenarnya satu isu yang saya kira cukup penting sekali.

Untuk pengetahuan Yang Berhormat, bilangan petisyen penceraian yang telah difailkan sejak tahun 2018 hingga bulan Jun 2021 bagi golongan bukan Islam merupakan sebanyak 45,998. Daripada jumlah ini, Kuala Lumpur mencatatkan jumlah petisyen tertinggi iaitu sebanyak 9,202 buah petisyen. Diikuti Johor sebanyak 8,231 buah petisyen, dan Selangor sebanyak 7,523 buah petisyen.

Jadi, perincian mengikut negeri adalah seperti berikut:

NEGERI	JUMLAH PETISYEN (PASANGAN BUKAN ISLAM)
Kedah	1,513
Perak	3,609
Perlis	115
Pahang	1,039
Melaka	1,295
Negeri Sembilan	1,975
Kelantan	210
Terengganu	83
Pulau Pinang	4,423
Sabah	1,683

Walau bagaimanapun, mahkamah tidak ada data spesifik berkenaan punca penceraian, sama ada disebabkan dadah ataupun tidak, Yang Berhormat.

Mahkamah Syariah pula, saya hendak maklumkan di sini bahawa permohonan cerai yang telah difailkan di seluruh Malaysia dari 1 Januari 2018 sehingga bulan Jun 2021, sebagaimana yang telah pun dijana melalui Sistem eSyariah adalah- ini jumlahnya amatlah menakutkan. Hampir 200 ribu iaitu 199,097 permohonan. Maksudnya sudah hendak hampir 200 ribu kes, Yang Berhormat.

Kes di Selangor mencatatkan jumlah tertinggi iaitu kes permohonan cerai yang telah difailkan merupakan sebanyak 39,169 kes. Diikuti negeri Johor sebanyak 21,380 kes, dan Kedah sebanyak 18,257 kes. Perincian negerinya adalah seperti berikut:

NEGERI	JUMLAH PERMOHONAN MAHKAMAH SYARIAH
Kelantan	15,390
Melaka	6,791
Negeri Sembilan	9,730
Pahang	14,101
Perak	15,384
Perlis	3,031
Pulau Pinang	8,162
Sabah	13,710
Sarawak	6,789
Terengganu	14,672
Wilayah Persekutuan	12,531

Jadi, Jabatan Kehakiman Syariah Malaysia juga tidak mempunyai- saya hendak beritahu Yang Berhormat, tidak mempunyai maklumat berkenaan sebab-sebab utama berlakunya penceraian. Ini kerana perkara tersebut perlu disemak di dalam fail fizikal satu persatu dan tidak semua pihak memfailkan permohonan penceraian mereka dan menyatakan secara spesifik atas alasan apakah permohonan penceraian mereka.

Tuan Yang di-Pertua, saya...

Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh: Boleh saya mencelah?

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Ya, silakan Yang Berhormat.

Datuk Paul Igai: Dipersilakan.

Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih, Yang Berhormat Timbalan Menteri. Mengikut apa yang diterangkan tadi, maknanya statistik penceraian itu dari tahun 2018 hingga bulan Jun 2021. Jadi, agaknya boleh atau tidak kita lihat dari sudut masa pandemik COVID-19 ini, adakah lebih meningkat ataupun macam mana agaknya itu? Terima kasih.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Terima kasih Yang Berhormat atas soalan tersebut. Saya tidak ada data tersebut secara spesifik tetapi saya akan bagi secara jawapan bertulis kepada Yang Berhormat nanti. Terima kasih atas keprihatinan Yang Berhormat.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin meneruskan kepada pertanyaan oleh Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek yang mencadangkan bahawa fungsi Peguam Negara dan juga pendakwa raya dipisahkan dan memperkenalkan Akta Pembiayaan Politik seperti reformasi yang telah pun dinyatakan dalam Kajian Separuh Penggal RMKe-11.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, pada ketika ini, kerajaan masih mengekalkan agenda reformasi untuk memisahkan fungsi Peguam Negara dan juga pendakwa raya. Apabila kerajaan melalui Jabatan Peguam Negara telah pun menjalankan Kajian Pengasingan Peranan Pendakwa Raya dan Peguam Negara yang merupakan sebuah inisiatif di bawah Tonggak I, Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas.

Inisiatif tersebut juga ada dimasukkan sebagai Perkara 4.1.5 Pelan Antirasuah Nasional (NACP) 2019-2023 yang mana kajian tersebut secara terperinci telah pun melihat amalan yang terbaik di peringkat global dan mengkaji secara lebih mendalam sistem dan juga struktur pendakwaan di sembilan buah negara. Hasil kajian tersebut telah pun dimuktamadkan dan cadangan pindaan Perlembagaan serta undang-undang lain yang berkaitan juga telah pun dikenal pasti. Turut disediakan dalam laporan kajian tersebut merupakan struktur Pejabat Pendakwa Raya yang akan ditubuhkan kelak.

Seperti Yang Berhormat sedia maklum, inisiatif ini juga berada dalam NACP dalam tempoh pelaksanaan NACP hingga tahun 2023. Jadi, apabila laporan kajian ini siap sepenuhnya, ia akan dibentangkan semula kepada kerajaan dan untuk keputusan sama ada kita akan melaksanakan agenda berkaitan cadangan memisahkan fungsi Peguam Negara dan juga pendakwa raya.

Yang Berhormat Senator, berkenaan dengan Akta Pembiayaan Politik, berdasarkan Inisiatif 1.2.3 dalam Laporan Semakan Semula Pelan Antirasuah Nasional, kajian perlulah dilaksanakan berhubung penggubalan rang undang-undang baharu berkaitan dengan sumbangan dana politik. Ini diberi tempoh masa bermula dari bulan Januari 2021 sehingga bulan Disember 2022.

Jadi, kajian yang sedang dilaksanakan ini adalah bertujuan untuk penambahbaikan dasar dan ia akan memberi fokus kepada aspek pengawalseliaan sumbangan politik berteraskan prinsip ketelusan dan akauntabiliti serta mengambil kira pandangan pemegang taruh melalui sesi libat urus. Ini cukup penting sekali. Yang Berhormat Menteri saya selalu menyatakan bahawa sesi libat urus ini cukup penting supaya ia dapat memastikan hasil kajian yang komprehensif serta mekanisme pelaksanaan perundangan yang berkesan, kelak.

Seterusnya, saya ingin menyentuh kepada soal rasuah dan juga integriti yang telah pun dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang. Ada atau tidak di sini, ada? Yang Berhormat Senator Tuan Balasubramaniam a/l Nachiappan dan Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek yang mana membangkitkan isu penguatkuasaan ke atas kes rasuah, integriti dan juga Pelan Antirasuah Nasional dalam pentadbiran kerajaan serta organisasi.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, kerajaan sentiasa memberi penekanan terhadap integriti menerusi dasar serta inisiatif yang diperkenalkan dalam usaha untuk membanteras rasuah di negara kita ini. Pelan Antirasuah Nasional (NACP) 2019-2023 ini merupakan inisiatif kerajaan yang komprehensif serta inklusif ke arah mencapai matlamat negara yang berintegriti serta bebas rasuah.

Pelan ini menggariskan usaha-usaha pemerkasaan integriti melalui penekanan terhadap ketelusan dan akauntabiliti dalam tadbir urus politik, pentadbiran sektor awam, perolehan awam, perundangan dan kehakiman, penguatkuasaan serta tadbir urus korporat.

NACP ini juga merupakan sebuah dokumen terbuka yang dibangunkan bagi memastikan pelaksanaan yang lebih berkesan berhubung dengan strategi untuk antirasuah di Malaysia yang mana akan sentiasa dikemas kini mengikut dasar kerajaan semasa. Bahawa daripada 115 inisiatif asal NACP, sebanyak 29 inisiatif telah pun dilaksanakan. Antara inisiatif yang saya hendak kongsi di sini yang telah pun diambil adalah:

- (i) memperkenalkan Kod Etika Anggota Pentadbiran dan Ahli Parlimen yang menitikberatkan akauntabiliti kepimpinan berintegriti; dan
- (ii) mewujudkan inisiatif untuk menggalakkan serta menguruskan nilai baik di tempat kerja berdasarkan integriti, akauntabiliti dan juga kecekapan dalam sektor awam melalui Sistem Pengurusan Audit Nilai (SPAN).

Seterusnya, ada juga...

Dr. Yaakob bin Sapari: Boleh mencelah sedikit?

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Silakan, Yang Berhormat.

Dr. Yaakob bin Sapari: Pada pandangan saya, soal integriti, soal rasuah ini sangat serius. Akan tetapi, jawapan kerajaan terdahulu atau sekarang, ia hampir sama. *Ranking* kita dalam *world transparency record* is very low, sangat rendah. Jadi, apa usaha kerajaan supaya *at least* kita anjak tiap-tiap tahun itu naik sepuluh, sepuluh, sampai kita dapat *best 10 in the world* kah?

■1730

Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh: Boleh tidak saya mencelah juga? Boleh Yang Berhormat Timbalan Menteri menjawab sekali.

Timbalan Yang di-Pertua: Dipersilakan.

Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Timbalan Menteri. Dari sudut- saya hendak bertanya macam mana dari sudut Islam sendiri terutama kepada kakitangan Muslim, penerapan tentang ihsan itu sendiri iaitu menekan kepada pegawai-pegawai tentang kerohanian itu sendiri. Ini sebab bila mereka memahami bahawa Allah SWT sentiasa melihat, sebenarnya tidak perlu lagi pemantauan daripada manusia. *Wallahualam*. Terima kasih.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Terima kasih saya ucapkan kepada kedua Yang Berhormat Senator telah pun membangkit yang mana Yang Berhormat Senator Dr. Yaakob bin Sapari berkenaan dengan ranking yang mana saya akan sentuh sebentar lagi dan juga untuk Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh, yang mana untuk kita perjelaskan- ya betul, saya setuju dengan Yang Berhormat Senator bahawa daripada segi sudut kerohanian dan juga elemen Islam itu sendiri yang mana kalau kita menghayati benar-benar apa yang telah dinyatakan dalam agama kita, maknanya ia tidak akan berlaku.

Oleh sebab itulah untuk daripada segi soal integriti, rasuah dan sebagainya ini, sebenarnya haruslah digembleng daripada segenap aspek masyarakat dan bukan hanya diletakkan pada bahu Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) semata-mata, tetapi daripada keseluruhan masyarakat.

Oleh sebab itulah harus ada penghayatan yang sebenar-sebenarnya sebagai umat Islam itu sendiri Yang Berhormat.

Saya kira ini tugas kita juga Yang Berhormat dan kita haruslah menitik beratkan tentang soal itu. Tidak boleh berhenti setakat sini sahaja, tetapi harus sentiasa kita memperingatkan sebagai pemimpin masyarakat sebagai umat Islam itu sendiri dan juga sebagai pemimpin politik itu juga. Saya ingin meneruskan Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Dipersilakan.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Di mana kita juga memberikan penekanan terhadap elemen integriti melalui program berdasarkan tadbir urus insan dalam silibus pendidikan prasekolah, sekolah serta institusi pengajian tinggi. Ini saya nyatakan tadi dari segenap sudut aspek. Kita juga memperkenalkan Garis Panduan Tatacara Mencukupi di bawah subseksyen 5, seksyen 17(a), Akta Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia 2009 bagi menggalakkan sektor swasta melaksanakan usaha pemantapan integriti dan juga *governance* bagi untuk mencegah rasuah.

Laporan Semakan Semula Separuh Penggal Pelan Antirasuah Nasional (NACP) 2019-2023 pula telah dikeluarkan pada 19 Mei 2021 yang lalu dengan menggariskan 82 inisiatif berasaskan kepada keperluan penambahbaikan berterus seiring dengan dasar semasa kerajaan kepada inisiatif-inisiatif yang digariskan dalam NACP 2019-2023 yang telah dibahagikan mengikut jangka masa yang berlainan iaitu sebanyak 33 inisiatif di bawah jangka masa pendek iaitu bermula daripada Januari 2021 hingga Disember 2022 dan 49 inisiatif di bawah jangka masa panjang Januari 2021 sehingga Disember 2023. Laporan Kemajuan NACP bagi tahun 2020 dan tahun 2021 pula akan dikeluarkan pada Penggal Kelima Parlimen Keempat Belas, bagi tahun 2022, iaitu tahun hadapan.

Tuan Yang di-Pertua, Jawatankuasa Khas Kabinet Mengenai Anti Rasuah (JKKMAR) telah pun ditubuhkan bagi memastikan kesemua inisiatif ini dapat dilaksanakan dengan lebih berkesan. Jawatankuasa Antirasuah juga dilaksanakan di peringkat kementerian serta jabatan bagi memastikan dasar yang dirangka dapat menekankan prinsip integriti, menambah baik sistem serta prosedur organisasi serta tidak berkompromi terhadap sebarang elemen rasuah. Di peringkat organisasi pula, Pelan Antirasuah Organisasi (OACP) yang bertindak sebagai dokumen dasar antirasuah dalam menangani permasalahan dan juga kelemahan *governance*, integriti dan antirasuah juga masih diteruskan.

Sehingga 17 September 2021, sebanyak 146 OACP yang telah diterbitkan di peringkat organisasi masing-masing seperti berikut yang mana agensi kerajaan sebanyak 97 buah OACP, manakala entiti berkepentingan kerajaan sebanyak 65 buah OACP. Pendekatan ini juga diambil bagi memupuk kesedaran di kalangan penjawat awam di kementerian dan juga agensi termasuk di sektor swasta berhubung dengan kepentingan amalan integriti bagi sama-sama kita membanteras rasuah.

Dalam menggalakkan entiti korporat untuk mengukuhkan langkah kawalan dalam organisasi bagi mencegah rasuah, kerajaan juga telah pun memperkenalkan penguatkuasaan seksyen 17(a), di bawah Akta Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia 2009, berhubung liabiliti korporat bermula daripada 1 Jun 2020 yang lalu.

Tuan Yang di-Pertua, saya hendak beralih kepada pertanyaan Yang Berhormat Senator...

Dr. Yaakob bin Sapari: Sedikit lagi hendak tanya berkenaan rasuah ini.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Saya belum- saya masih lagi...

Dr. Yaakob bin Sapari: Sikit yang berkaitan tadi.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Masih berkaitan rasuah.

Timbalan Yang di-Pertua: Tunggu dahulu.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Yang Berhormat Senator, sabar ya. Kejam lagi kalau saya sudah selesai, Yang Berhormat Senator boleh bertanya ya. Terima kasih Yang Berhormat Senator. Yang Berhormat Senator selalu aktif, bagus...
[Ketawa]

Saya hendak sentuh Yang Berhormat Senator Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin. Walaupun tidak ada, tetapi saya rasa isu rasuah ini cukup penting. Oleh sebab itu saya hendak sentuh juga walaupun tidak ada. Boleh mohon izin Tuan Yang di-Pertua?

Timbalan Yang di-Pertua: Boleh, boleh.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Okey, dia mencadangkan kerajaan mempertingkatkan penguatkuasaan kerajaan terhadap SPRM ke atas kes-kes rasuah serta pecah amanah yang berlaku dalam negara kita. Untuk makluman Yang Berhormat Senator, kerajaan komited dalam usaha untuk kita sama-sama memerangi rasuah, memperbaiki integriti dan juga melaksana urus tadbir yang baik.

Memerangi jenayah rasuah bukan satu perkara yang mudah Yang Berhormat, terutama pada era yang moden ini sebab dengan kecanggihan teknologi, jenayah rasuah ini lebih susah hendak dikesan sebab pelaku rasuah menggunakan pelbagai cara untuk melakukan kegiatan tersebut bagi melepaskan diri daripada radar SPRM. Adalah lebih sukar dan juga mencabar untuk mengesan aktiviti-aktiviti rasuah kerana SPRM bukan sahaja perlu membuktikan salah laku seorang pelaku rasuah dalam era teknologi yang canggih pada masa ini, tetapi pada masa yang sama juga harus berhadapan dengan pelaku rasuah yang cukup licik dalam menggunakan undang-undang untuk melepaskan diri daripada dikenakan tindakan.

Namun yang demikian, ini tidak sedikit pun menghalang SPRM dari meneruskan tugas yang diamanahkan dan suruhanjaya ini akan menggunakan kaedah yang terbaik serta bersesuaian dalam menjalankan tindakan penguatkuasaan serta dalam usaha untuk kita mendidik masyarakat keseluruhannya. Daripada segi penguatkuasaan, SPRM memberi fokus kepada isu-isu ketirisan dana, isu kepentingan awam dan juga isu keselamatan negara.

Dengan menggunakan kekuatan tenaga kerja sedia ada sepenuhnya, SPRM sentiasa mengemas kini teknik-teknik terbaru dalam penyiasatan dan SPRM juga ada menambah baik kaedah penyiasatan dalam kes-kes rasuah serta salah guna kuasa di negara kita ini. Antara lain adalah dengan melaksanakan pengurusan, penyiasatan berkesan dalam kes-kes yang *high-profile*, dengan izin, dan juga ada *public interest*, dengan izin. Penggunaan kaedah analisa kewangan dan juga perisikan juga sedang diperkembangkan lagi seiring dengan perlakuan jenayah rasuah yang semakin kompleks.

Seterusnya yang disentuh oleh Yang Berhormat Senator Tuan Akin A/I Ehtook yang mencadangkan agar SPRM juga memulakan penguatkuasaan membendung rasuah dari dalam agensinya sendiri terlebih dahulu. Untuk makluman Yang Berhormat Senator, SPRM komited dalam usaha untuk memastikan integriti yang tinggi di kalanganarganya. Antara usaha-usaha yang telah pun dilaksanakan adalah dengan penubuhan Jawatankuasa Aduan (JKA) di bawah seksyen 15, Akta SPRM yang mengenal pasti apa kelemahan dalam tatacara kerja suruhanjaya yang mungkin menimbulkan aduan serta boleh mengemukakan syor dan juga penambahbaikan. JKA juga memantau pengendalian oleh suruhanjaya terhadap aduan salah laku yang tidak bersifat jenayah terhadap pegawai-pegawai suruhanjaya.

Seterusnya penggubalan kod etika dan tata kelakuan untuk menggalakkan akauntabiliti dan memantapkan lagi integriti di kalangan warga kerja SPRM ke arah prestasi yang lebih cemerlang. Kod etika serta tata kelakuan ini menjelaskan norma kelakuan dan panduan tingkah laku yang perlu dipatuhi setiap warga SPRM untuk kita pastikan tindakan ini selaras dengan peruntukan yang sedia ada, peraturan-peraturan serta arahan yang telah pun berkuat kuasa. SPRM juga mengambil tindakan tatatertib terhadap mana-mana warga yang telah pun melanggar Peraturan Pegawai Awam (Kelakuan dan Tatatertib) 1993 bagi kes-kes yang tidak bersifat jenayah.

Saya ada lagi dua para lagi Tuan Yang di-Pertua. Jadi untuk kita memelihara integriti warga SPRM, tindakan integriti *testing* seperti ujian air kencing juga bagi mengesan penggunaan bahan terlarang sentiasa diadakan secara berkala dan juga mengejut di semua SPRM, di bahagian dan juga negeri

Selain daripada itu, pemeriksaan pematuhan terdapat arahan-arahan dalaman SPRM juga diadakan secara berkala untuk memastikan supaya warga kerja SPRM ini menjalankan tugas mengikut prosedur yang telah pun ditetapkan. Laporan tindakan ini akan dibentangkan dalam jawatankuasa Mesyuarat Jawatankuasa Aduan JKA.

Untuk makluman Yang Berhormat juga, apabila sesuatu kertas siasatan telah lengkap, SPRM akan mengemukakan kertas siasatan tersebut ke Pejabat Peguam Negara untuk penelitian dan juga keputusan. SPRM tidak mempunyai kuasa untuk menetapkan sesuatu perbicaraan. Banyak juga lagi ini, macam mana? Oleh sebab saya belum jawab untuk Datuk ini, saya izinkan untuk, boleh saya berikan?

Datuk Paul Igai: Okey.

Dr. Yaakob bin Sapari: Tuan Yang di-Pertua, saya berasa isu rasuah ini agak serius yang bagi- Okey, dua isu. Pertamanya, SPRM sendiri. Kalau boleh, Ketua Pengarah SPRM itu tidak di bawah Eksekutif. Sebaliknya di bawah Parlimen supaya ia lebih bertanggungjawab dengan Parlimen.

Keduanya, kuasa pendakwaan. Saya dapati Badan Pencegahan Rasuah di negara lain seperti Hong Kong yang agak berkuasa itu, di mana SPRM punya kuasa pendakwaan. Saya jumpa pegawai SPRM, dia kata, "Apa hendak buat Yang Berhormat, saya hanya menyiasat, yang mendakwa orang lain." Jadi, kalau SPRM punya pendakwaan, kuasa penyiasatan dan ia bebas daripada Eksekutif, saya rasa kita boleh mengawal rasuah di negara ini.

Datuk Paul Igai: Itu cadanganlah.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Terima kasih Yang Berhormat Senator. Saya boleh- maksudnya, mengangkat apa juga pandangan daripada Yang Berhormat Senator untuk kita lihat. Saya yakin dan percaya *even-* walaupun SPRM ini di bawah- maksudnya, ada di bawahnya tersendiri tetapi apa yang kita lakukan ini dengan perkara-perkara yang telah pun ditetapkan, dengan adanya jawatankuasa dan juga peraturan-peraturan yang tertentu, kita melihat bahawa ke arah penambahbaikan dan juga kita tidak mahu ada campur tangan dan sebagainya.

Oleh sebab itulah saya melihat bahawa apa yang telah dilontarkan oleh Yang Berhormat itu ada asasnya dan kita akan bawa cadangan tersebut untuk di peringkat pimpinan tertinggi. Terima kasih Yang Berhormat. Saya hendak seterusnya Yang Berhormat- saya ada satu, dua, tiga, empat, lima, enam. Enam helai lagi Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua. Bagaimanakah itu Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua?

Datuk Paul Igai: Saya fikir masa tidak ada banyak, so...

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Okey, baik. Kalau begitu, saya mohon untuk menjawab secara bertulis untuk Yang Berhormat Senator Datuk Hussin bin Awang dan untuk- hanya untuk Yang Berhormat Senator Datuk Hussin bin Awang, boleh Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua?

Datuk Paul Igai: Boleh, baik. Ya. bertulis.

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Terima kasih Yang Berhormat. Saya rasa saya ucapkan ribuan terima kasih kepada penjelasan yang telah saya berikan untuk isu-isu yang dibangkitkan sepanjang tempoh perbahasan. Sekali lagi saya hendak ucapkan ribuan terima kasih kepada semua Yang Berhormat Senator yang telah pun membangkitkan kepada pertanyaan dan juga isu-isu yang telah pun dikaitkan dengan Parlimen dan juga undang-undang. *Wabillahaufik walhidayah, wassalamualaikum warahmatullaahi wabarakaatuh.* Terima kasih.

Datuk Paul Igai: Terima kasih Yang Berhormat Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin, Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Parlimen dan Undang-undang.

Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad, Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Hal Ehwal Agama), silakan.

5.43 ptg.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Hal Ehwal Agama) [Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad]: *Assalamualaikum warahmatullaahi wabarakaatuh* dan salam sejahtera. Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua. Terlebih dahulu saya mengucapkan setinggi penghargaan dan terima kasih, terutama kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah membangkitkan isu-isu yang berkaitan dengan hal ehwal Islam semasa perbahasan RMKe-12 yang lalu.

Terdapat lima orang Ahli Yang Berhormat iaitu: Yang Berhormat Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh; Yang Berhormat Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff; Yang Berhormat Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan; keempat, Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri; dan kelima, Puan Fadhlina binti Dato' Sidek. Semua ada? Dua orang saja ada.

Tuan Yang di-Pertua, terdapat empat aspek yang diberikan penekanan dalam RMKe-12 yang berkaitan dengan portfolio hal ehwal Islam iaitu pendidikan, halal, wakaf dan tadbir urus serta perundangan.

Saya akan menjawab persoalan-persoalan ditimbulkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat berdasarkan kepada empat aspek tersebut. Pertama, pendidikan dan kesedaran Islam yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh. Menggesa agar sebuah pelan tindakan bersifat spiritual dan kerohanian yang lebih komprehensif yang mesti diterapkan dalam setiap agensi kerajaan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, kerajaan melalui JAKIM sentiasa memandang serius kepada pembangunan sahsiah dan rohani dalam merancang suatu program. Ini terbukti melalui setiap program yang dianjurkan. Sebahagian besarnya menyentuh setiap aspek kehidupan manusia, termasuklah pembangunan kerohanian dan spiritual. Dasar penerapan nilai-nilai Islam merupakan dasar sedia ada yang telah diperkenalkan oleh kerajaan dan masih dilaksanakan sehingga kini. Terkini, pihak kerajaan sedang dalam usaha menyediakan Pekeliling Am, Garis Panduan Pelaksanaan Program Penghayatan Nilai-nilai Islam dalam Perkhidmatan Awam untuk dijadikan rujukan dan panduan kepada kementerian, jabatan dalam melaksanakan program di agensi masing-masing.

Kerajaan telah mengetengahkan pelaksanaan tadbir urus yang berteraskan kepada *maqasid syariah* untuk menyerlahkan kesempurnaan dan fitrah ajaran Islam dalam tadbir urus negara. Pelaksanaan ini menekankan kepentingan pembuatan keputusan dan pengaplikasian berteraskan maslahat, dan menjauhi mafsadah yang meliputi nilai-nilai tadbir urus baik iaitu akauntabiliti, ketelusan, keadilan, integriti, tadbir urus, efektif dan kebebasan yang berteraskan syarak. Konsep ini diterapkan sebagai amalan standard yang perlu dibudayakan melalui empat elemen iaitu kepimpinan, personel, polisi, kerajaan dan penerapan nilai murni.

Kedua, dibangkitkan oleh Dr. Wan Martina, ada? Dr. Wan Martina tidak ada.

Datuk Paul Igai: Ada, ada.

Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad: Ada. Oh ada. *Sorry*. Minta maaf, tidak nampak. Petang-petang ini gelap, kelabulah kita ini. Itu tanda-tanda usia sudah hujung.

Datuk Paul Igai: Belum.

Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad: Dah 58, dua tahun lagi naik kereta api separuh harga. Kapal terbang separuh harga.

Okey, Yang Berhormat Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff mencadangkan agar satu program khas disediakan untuk orang-orang OKU agar kursus pra-perkahwinan mereka adalah bukan berdasarkan kursus pra-perkahwinan untuk orang biasa. Kursus pra-perkahwinan Islam adalah antara keperluan untuk dipenuhi dalam prosedur permohonan kebenaran berkahwin oleh bakal pengantin Muslim di Malaysia.

Kerajaan melalui JAKIM selaku agensi penyelaras hal ehwal pentadbiran Islam telah menyediakan modul bersepadu kursus perkahwinan Islam yang sentiasa ditambah baik dari semasa ke semasa.

Modul ini telah digunakan dalam pelaksanaan kursus pra-perkahwinan Islam yang dianjurkan oleh Jabatan Agama Islam Negeri. Dalam penyelarasan urusan perkahwinan kepada golongan OKU, antara usaha kerajaan adalah seperti berikut.

Pertama, pengecualian kursus pra-perkahwinan Islam kepada golongan OKU, selaras dengan keputusan Persidangan Ketua Pendaftar Nikah Cerai dan Rujuk Seluruh Malaysia Kali Ke-39, Tahun 2018.

Kedua, pelaksanaan kursus pra-perkahwinan Islam khas kepada golongan OKU dengan kerjasama persatuan bagi memudahkan pengurusan seperti Persatuan Orang Pekak Islam Malaysia (PRISMA).

■1750

Ketiga, Pembangunan Pelan Tindakan OKU Muslim yang mendukung Pelan Tindakan OKU Kebangsaan, dan juga Dasar OKU Negara yang sedia ada di bawah Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat.

Perkara ini akan diambil kira dan dibincangkan untuk diberi perhatian dalam penggubalan pelan tersebut.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan-tidak ada di dalam Dewan. Saya akan berikan dalam bentuk bertulis. Begitu juga dengan Yang Berhormat Senator Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri. Boleh begitu Tuan Yang di-Pertua?

Datuk Paul Igai: Boleh.

Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad: Ini untuk Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek iaitu aspek tadbir urus dan perundangan dalam memperkasakan kumpulan sasar khusus, antara strategi memperkasakan wanita yang digariskan dalam RMKe-12 ialah dengan mempertingkatkan perlindungan undang-undang isu keselamatan dan perlindungan wanita akan terus ditangani dengan memperkukuhkan undang-undang sivil dan syariah. Institusi Mahkamah Syariah akan terus diperkasakan bagi memberikan keadilan kepada semua pihak.

Yang Berhormat Senator juga mencadangkan agar institusi kehakiman seperti Mahkamah Syariah seharusnya lebih mengutamakan kesan kesaksamaan gender dan keadilan sosial supaya keganasan berasaskan gender dapat dibendung di kalangan masyarakat. Lelaki dan wanita mempunyai hak dan peranan masing-masing dalam Islam. Sebagai institusi yang menegakkan keadilan Islam, Mahkamah Syariah memutuskan setiap pertikaian berdasarkan fakta dan undang-undang tanpa membezakan gender pihak-pihak.

*[Timbalan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Institusi kehakiman syariah sentiasa memberi perhatian dan menyokong usaha-usaha bagi mewujudkan keadilan sosial agar keganasan berasaskan gender di kalangan masyarakat dapat dibendung. JKSN, JKS negeri, Mahkamah Syariah Negeri sentiasa bekerjasama dengan agensi seperti KPWKM, LPPKN, JPW dan lain-lain bagi menangani isu keganasan terutamanya melibatkan wanita dan kanak-kanak.

Sesuai dengan sifat Islam yang tidak mendiskriminasikan mana-mana orang berasaskan gender mereka, maka hak untuk mendapatkan keadilan ataupun akses kepada keadilan di Mahkamah Syariah hendaklah diperluaskan dari semasa ke semasa agar isu keganasan rumah tangga dapat ditangani berdasarkan undang-undang yang sedia ada.

Beberapa contoh amalan kesaksamaan gender di Mahkamah Syariah adalah seperti berikut:

- (i) pelantikan Pegawai Mahkamah, Hakim atau Pendaftar- lelaki dan juga wanita;
- (ii) pelantikan Pegawai Pendakwa Syarie lelaki dan wanita;
- (iii) Peguam Syarie yang beramal di Mahkamah Syariah terdiri daripada lelaki dan wanita;
- (iv) Adab al-Qadi sendiri menyamaratakan pihak-pihak yang bertikai untuk hadir di hadapan mahkamah. Adab al-Qadi diperincikan sebagai Kod Etika Hakim Syarie yang dikuatkuasakan melalui arahan amalan nombor satu, tahun 2001 yang tidak meletakkan perbezaan antara gender; dan
- (v) akses kepada keadilan kepada semua tanpa mengira gender asalkan mempunyai *locus* untuk memulakan klausa tindakan.

Yang Berhormat Senator turut mencadangkan agar terdapat wakil wanita dilantik sebagai hakim Mahkamah Syariah.

Untuk makluman Dewan yang mulia ini, Mahkamah-mahkamah Syariah terletak bawah bidang kuasa negeri-negeri berdasarkan Jadual Kesembilan, Senarai 2, Senarai Negeri-negeri, Perlembagaan Persekutuan. Pelantikan Hakim-hakim Mahkamah Syariah dibuat oleh Sultan, Raja pemerintah setiap negeri, dan oleh Yang di-Pertuan Agong bagi negeri-negeri yang tidak beraja.

Mulai tahun 2010, hakim wanita telah mula dilantik di Mahkamah Syariah. Pada masa ini setakat September 2021, seramai 60 orang wanita telah diberi tauliah oleh Yang di-Pertuan Agong atau Sultan atau Raja sebagai Hakim Syarie di pelbagai peringkat Mahkamah Syariah di seluruh Malaysia.

Daripada jumlah tersebut, 54 orang telah diberikan tauliah sebagai hakim di Mahkamah Rendah Syariah, tiga orang sebagai hakim di Mahkamah Tinggi Syariah dan tiga orang sebagai panel Hakim di Mahkamah Rayuan Syariah. Jumlah Hakim Syarie wanita ini dijangka akan bertambah dari semasa ke semasa berdasarkan kebolehan mereka dengan mengambil kira kepentingan perkhidmatan kehakiman syariah.

Tuan Yang di-Pertua, saya rasa itulah sahaja perkara yang saya bangkitkan kepada Ahli Yang Berhormat mengenai hal ehwal Islam yang sempat saya ulas. Sekian, mohon izin untuk saya menggulung perbahasan tadi. Terima kasih. *Wabillahitaufik walhidayah, wasalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad atas jawapan tadi.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Dato' Sri Mustapa bin Mohamed, Menteri di Jabatan Perdana Menteri Hal Ehwal Ekonomi. Dipersilakan.

5.56 ptg.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Ekonomi) [Dato' Sri Mustapa bin Mohamed]: *Bismillahi Rahman Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua, saya bagi pihak Unit Perancang Ekonomi mengucapkan setinggi-tinggi terima kasih kepada semua Yang Berhormat yang telah menyertai perbahasan Usul Rancangan Malaysia Kedua Belas.

Saya juga ucapkan terima kasih kepada semua sahabat saya Yang Berhormat Menteri, Yang Berhormat Timbalan Menteri yang telah menggulung perbahasan. Tibalah giliran saya yang terakhir untuk menggulung. Oleh sebab semua sudah bercakap, semua kementerian, maka yang saya berucap ini hendak tampung celah-celah mungkin kerana kebanyakannya sudah pun dihuraikan oleh Yang Berhormat Menteri dan Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Saya juga ingin mengucapkan terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua dan juga semua Ahli Yang Berhormat yang telah menyatakan penghargaan atas kehadiran secara peribadi Yang Amat Berhormat Perdana Menteri ke Dewan ini untuk membentangkan Usul Rancangan Malaysia Kedua Belas. Sesungguhnya Yang Amat Berhormat Perdana Menteri amat menghargai sanjungan yang telah diberikan oleh Ahli Yang Berhormat sekalian.

Tuan Yang di-Pertua, seramai 30 orang Ahli Yang Berhormat telah menyentuh perkara-perkara yang menyentuh tanggungjawab saya sebagai Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Ekonomi) yang meliputi tujuh perkara iaitu:

- (i) penyediaan pelaksanaan dan pemantauan perancangan Malaysia lima tahun;
- (ii) pertumbuhan ekonomi dan kesejahteraan rakyat;
- (iii) keseimbangan pembangunan;
- (iv) kemiskinan;
- (v) agenda bumiputera;
- (vi) FELDA; dan
- (vii) PETRONAS.

Tuan Yang di-Pertua, pertama saya ingin memberi pencerahan kepada Yang Berhormat Senator Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri dan Yang Berhormat Senator Dato' Sri Vell Paari a/l Tun Samy Vellu mengenai status pelaksanaan Rancangan Malaysia Kesebelas ataupun rancangan lima tahun yang dahulu. Adakah terdapat kelompok dalam pelaksanaan RMK ini.

Memang kita akui bahawa ada sasaran yang telah tidak dapat dicapai disebabkan oleh pelbagai sebab. Antaranya oleh sebab krisis ekonomi dunia, krisis minyak, krisis kewangan dan krisis Asia, COVID-19 ini yang terkini, Tuan Yang di-Pertua. Apa pun kalau kita tengok kepada beberapa pencapaian dalam jangka panjang, umpamanya dari sudut pertumbuhan ekonomi, kita telah mencatatkan kadar pertumbuhan purata- boleh buka *mask*?

Timbalan Yang di-Pertua: Ya, buka.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Kita telah mencapai banyak kejayaan sejak kita mengadakan rancangan lima tahun. Umpamanya kadar kemiskinan tahun 1970 sebanyak 49.3 peratus menurun kepada 5.6 peratus tahun 2019, umpamanya Pekali Gini yang mengukur ketidaksamarataan pendapatan telah menurun daripada 0.513 peratus tahun 1970 kepada 0.407 pada tahun 2019. Ini antara pencapaian kita.

Dalam pada itu kita mengakui bahawa ada juga perkara-perkara sasaran telah tidak tercapai. Umpamanya pelaburan swasta dalam tempoh RMKe-11 sasarannya ialah pertumbuhan 6.1 peratus, pencapaian cuma 1.2 peratus. Begitu juga pengangguran kita menyasarkan 3.5 peratus tetapi yang sebenarnya 4.5 peratus. Defisit fiskal umpamanya kita sasarkan 3.3 peratus tetapi yang sebenarnya tinggi daripada itu iaitu 6.2 peratus.

■1800

Itu antara contoh-contoh di mana kita tidak menepati sasaran. Ada yang kita telah melebihi sasaran, ada yang tidak menepati sasaran.

Menyedari hal tersebut, maka kerajaan telah membuat keputusan untuk dipantau secara lebih teliti pelaksanaan RMKe-12 ini dengan mengadakan sebuah pelan pelaksanaan dasar dan mesyuarat pertama akan diadakan sedikit masa lagi yang dipengerusikan sendiri oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan kita harap ini akan dapat mengurangkan masalah pencapaian yang kurang menggalakkan.

Tuan Yang di-Pertua, seterusnya Yang Berhormat Senator Tuan Akin a/l Ehtook mencadangkan supaya Ahli-ahli Dewan Negara diberi peluang untuk memberikan idea dan pandangan. Yang Berhormat Senator Datuk John Ambrose pula minta supaya universiti tempatan bertindak sebagai perunding penasihat dan sebagainya.

Saya memaklumkan bahawa kita telah mengadakan tidak kurang daripada 600 sesi libat urus dengan pelbagai pihak termasuklah kerajaan negeri, jabatan kerajaan, badan-badan bukan kerajaan, pertubuhan masyarakat sivil termasuklah Ahli-ahli Yang Berhormat. Sudah pasti ia telah mencukupi dan *insya-Allah* kita akan terus mengadakan libat urus dengan Ahli-ahli Yang Berhormat khususnya dalam melaksanakan RMKe-12. Kalau dalam merangka rancangan ini ada sedikit kelemahan mungkin daripada segi libat urus kita akan cuba perbaikinya apabila kita melaksanakannya.

Seterusnya Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina mencadangkan supaya projek-projek RMKe-11 yang tergendala disiapkan dalam tempoh RMKe-12. Itulah perancangan kita.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, kita ada tahun ini tahun 2021 peruntukan sebanyak RM39.8 bilion untuk pembangunan asas dan daripada jumlah tersebut RM31 bilion adalah untuk projek sambungan. Cuma RM9 bilion merupakan projek baharu di mana kebanyakan projek-projek tahun ini sebenarnya projek-projek sambungan projek-projek dari tahun lepas, projek-projek daripada RMKe-11. Itu bagi menjawab soalan daripada Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina.

Kita berharap dengan adanya pemantauan lebih rapi, saya sendiri bersama dengan Ketua Setiausaha Negara mempengerusikan mesyuarat dari semasa ke semasa untuk memastikan projek-projek berjalan dengan lancar. Tuan Yang di-Pertua, seterusnya Yang Berhormat Senator Datuk Datuk Teo Eng Tee @ Teo Kok Chee, Yang Berhormat Senator Datuk Wira Koh Nai Kwong bertanya tentang Projek Kereta Api Berkelajuan Tinggi, *Kuala Lumpur-Singapore High Speed Rail*. Yang Berhormat yang berdua ini ingin supaya projek ini diteruskan. Untuk makluman seperti telah diumumkan, kita telah biarkan perjanjian bilateral antara Malaysia-Singapore, untuk membina projek kereta api laju dari Kuala Lumpur ke Singapura ini pada 31 Disember yang lalu.

Oleh sebab kita tidak ada kata sepakat antara Malaysia dengan Singapura berkaitan dengan model untuk melaksanakan projek tersebut khususnya jaminan yang diperlukan oleh kerajaan diberikan kepada projek. Oleh itu pada masa ini kita perjanjian tersebut telah luput yang kita lakukan sekarang ini ialah untuk mengkaji *viability* ataupun daya maju projek *high-speed rail* domestik ini sedang dalam kajian. Sudah pun tamat kajian sebenarnya belum lagi dikemukakan kepada Jemaah Menteri untuk perkembangan.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair bertanya kadar KDNK tumbuh 16.1 peratus suku ke-dua tahun ini manakala pengangguran tinggi pada 4.8 peratus. Itu realitinya betul, ini angka-angka yang benar. Peningkatan suku ke-dua pertumbuhan 16.1 peratus adalah kerana tahun lepas ekonomi kita merudum setahun. Setiap suku tahun bermula, suku tahun ketiga, empat, satu, dua, tiga, empat daripada suku tahun kedua, ketiga, keempat dan pertama tahun ini semuanya merudum, maka kita dapati ada peningkatan yang ketara pada suku tahun kedua tahun ini kerana tahun lepas suku kedua, ekonomi kita turun dengan mendadak tolak 17 peratus lebih kurang.

Sebenarnya kadar pengangguran untuk makluman Ahli Yang Berhormat menurun sedikit. Sekarang ini kadar pengangguran ialah 4.6 peratus daripada tertinggi pada bulan Mei tahun lepas 5.3 peratus. Pemulihan ekonomi ini ada kaitan dengan pelaksanaan pakej-pakej ekonomi stimulus atau menggalakkan pertumbuhan ekonomi lapan buah pakej kesemuanya berjumlah RM530 bilion.

Pakej ini telah berjaya untuk mempertahankan pekerjaan, telah berjaya untuk membantu usahawan, telah berjaya untuk membantu keluarga membeli makanan dan lain-lain. Ini antara sebab kenapa ekonomi kita telah menunjukkan tanda-tanda pemulihan.

Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair juga menyatakan bahawa kita tidak harus melihat semata-mata kepada KDNK khususnya. Ia tidak mencerminkan kesaksamaan ekonomi bagi semua rakyat. Saya ingin menjelaskan bahawa KDNK adalah salah satu sahaja daripada ukuran yang digunakan untuk menilai prestasi negara kita.

Banyak lagi perkara lain yang kita gunakan sebagai *indicator* termasuklah kadar kemiskinan, akses kepada bekalan elektrik, akses kepada bekalan air, akses kepada internet dan ini juga antara perkara-perkara yang kita gunakan.

Jadi, bukan sahaja kita gunakan semata-mata KDNK sebagai ukuran kemajuan kita selain itu kita juga ada Indeks Kesejahteraan Rakyat Malaysia, Indeks Perpaduan Nasional. Kita juga sedang pantau umpamanya pelepasan gas rumah kaca- *greenhouse gas emission*. Ini juga penting dan saya hendak ingin memberi jaminan bahawa kita tidak merujuk kepada satu *indicator*.

Seterusnya Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman bin Aziz dan juga Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang, Yang Berhormat Senator Tuan Robert Lau Hui Yew, Yang Berhormat Senator Dr. Yaakob bin Sapari, Yang Berhormat Senator Datuk Donald Peter Mojuntin dan Yang Berhormat Senator Puan Susan Chemera Anding banyak bercakap tentang perlunya ditingkatkan pembangunan di negeri Sabah dan Sarawak serta negeri-negeri yang kurang maju seperti Kelantan, Terengganu, Kedah, Perlis.

Perkara ini juga disentuh oleh Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff, Yang Berhormat Senator Datuk John Ambrose, Yang Berhormat Senator Tuan Aklan a/l Ehtook khususnya berkaitan dengan kekurangan infrastruktur di enam buah negeri kurang membangun. Saya hendak ulangi apa yang telah ditegaskan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri semasa membentangkan Usul RMKe-12 di Dewan ini bahawa kerajaan akan memastikan bahawa sekurang-kurangnya 50 peratus daripada peruntukan pembangunan asas akan ditumpukan kepada enam buah negeri yang kurang maju iaitu Sabah, Sarawak, Kelantan, Terengganu, Kedah dan Perlis.

Ini menunjukkan iltizam kita untuk merapatkan jurang yang banyak disentuh oleh Ahli Yang Berhormat. Selain itu kerajaan akan meneruskan projek-projek seperti Lebuhraya Pan-Borneo Sabah-Sarawak, projek pembangunan *Kedah Rubber City* di Kedah, *Perlis Inland Port* di Perlis, Hospital Kemaman, Projek Taman Industri Tok Bali di Kelantan, *Central Spine Road* di Pahang dan Kelantan. Ini adalah antara projek-projek yang dilaksanakan di negeri-negeri yang kurang membangun seperti yang dicadangkan oleh Yang Berhormat.

Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad, Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai, Yang Berhormat Senator Tuan Robert Lau Hui Yew, Yang Berhormat Senator Tuan Jaziri Alkaf Abdillah Suffian juga rujuk kepada peruntukan pembangunan pada negeri-negeri kurang membangun ini supaya digandakan daripada peruntukan sebelum ini.

Kerajaan ambil perhatian termasuklah Yang Berhormat Senator Tuan Ahmad bin Yahaya yang mahu supaya peruntukan Kedah ditambahkan. Sekali lagi saya hendak tekankan bahawa ini memang perhatian kita RMKe-12, negeri-negeri yang kurang membangun akan diberikan peruntukan lebih 50 peratus daripada jumlah peruntukan.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Datuk Donald Peter Mojuntin juga bercakap tentang pembangunan di Sabah. Negeri Sabah memang benar merupakan negeri daripada segi perangkaannya mempunyai kadar kemiskinan yang paling tinggi dalam negara kita dan usaha-usaha lebih gijih akan kita laksanakan.

Malah Tuan Yang di-Pertua, dalam RMKe-12 bukunya- kita ada bab ke-7 yang khusus kita tumpukan kepada usaha-usaha kepada memperkukuhkan pembangunan di Sabah dan Sarawak. Pertama kali kita adakan bab khusus untuk Sabah dan Sarawak.

Seterusnya Tuan Yang di-Pertua, saya merujuk kepada perkara yang sama sebenarnya peruntukan pembangunan di Sabah dan Sarawak tetapi ini merujuk kepada pemindahan ibu negara Indonesia ke Kalimantan.

Besar kemungkinan di Kalimantan Timur yang dibangkitkan oleh Datuk Wira Koh Nai Kwong, Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili, Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan, Yang Berhormat Senator Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan. Mereka adalah antara Ahli-ahli Yang Berhormat Senator-senator membangkitkan perkara ini.

Memanglah kita sedar bahawa Indonesia mempunyai perancangan untuk memindahkan ibu kotanya dari Jakarta ke Kalimantan- besar kemungkinan Kalimantan Timur.

Kita ada banyak perbincangan dalaman khususnya dalam konteks BIMP-EAGA, ini kawasan pertumbuhan Brunei-Indonesia-Malaysia-Filipina. Juga dalam konteks ASEAN dalam konteks itu juga kita bercadang untuk merencanakan lagi kegiatan ekonomi di sempadan antara Sabah dan Sarawak dengan Kalimantan melalui bukan sahaja usaha kerajaan tetapi juga usaha pihak swasta.

■1810

Seterusnya, kita juga hendak maklumkan, Tuan Yang di-Pertua, bahawa kerajaan sedang menjalankan Kajian Semula Pelan Pembangunan Rangkaian Jalan Raya 2040 bagi negeri Sabah, Sarawak dan Wilayah Persekutuan Labuan. Seperti diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dalam ucapan, kita akan membina Pos Imigresen Ba'kelalan, Sarawak, pos kawalan sempadan di Telok Melano, Sarawak dan Pos Kawalan Simanggaris, Sabah serta menambah baik beberapa ICQ yang lain.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman bin Aziz, sekali lagi, menyentuh tentang Projek Zon Ekonomi Khas Sempadan, Bukit Kayu Hitam. Ini akan diteruskan. Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman, zon ini meliputi 11 ribu ekar. Ada dua-komponen. Satu dimajukan oleh syarikat milik Kementerian Kewangan dan satu lagi ialah *Kedah Science & Technology Park*. Pelaburan sebanyak RM7 bilion sudah pun diumumkan oleh sebuah syarikat sarung tangan atau *glove factory* untuk ditempatkan di *Special Border Economic Zone* ini. Itu sebagai penjelasan kepada Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman. Saya tahu dia lebih arif daripada saya kerana beliau dari Kedah, orang Kedah.

Yang Berhormat Senator Tuan Robert Lau Hui Yew mahu supaya lebih banyak peruntukan diberikan kepada *Northern Corridor* (NCER). Kita telah menubuhkan lima buah koridor. Satu di Sabah iaitu SEDIA. Di Sarawak, RECODA. Di Selatan namanya Iskandar, di timur namanya ECER, di utara namanya NCIA. Salah satu tujuan utama ditubuhkan koridor-koridor itu ialah untuk membangunkan wilayah tersebut dengan lebih hebat lagi. Kerajaan komited untuk meneruskan peranan lima buah koridor ini dan membangunkan kawasan-kawasan yang kurang membangun.

Seterusnya, perkara keempat, berkaitan kemiskinan, kesejahteraan rakyat. Menjadi hasrat kerajaan untuk memastikan tidak ada sesiapa tertinggal dalam konteks Keluarga Malaysia. Dengan izin, *no one will be left behind*. Kemiskinan ini dibangkitkan oleh ramai ahli Yang Berhormat termasuklah Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas, Yang Berhormat Dato' Juhanis, Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin. Ahli-ahli Yang Berhormat itu mahu tahu apakah langkah dirangka oleh kerajaan untuk meningkatkan pendapatan golongan B40 dan M40.

Sesungguhnya kerajaan berhasrat untuk merapatkan jurang pendapatan antara golongan-golongan pendapatan B40 dan M40. Kita tahu bahawa ini bukan satu perkara mudah tetapi iltizam itu adalah tinggi. Antaranya dengan menyediakan program peningkatan pendapatan, seterusnya menambahbaik akses kepada keperluan asas termasuk pendidikan, kesihatan, menggalakkan keusahawanan dan meningkatkan perlindungan sosial.

Yang Berhormat Senator Datuk Wira Koh Nai Kwong bertanya tentang golongan miskin daripada kaum Cina. Saya ingin memberi penegasan dalam Dewan ini bahawa apabila kita bercakap tentang kemiskinan, ia akan ditangani tanpa mengira kaum.

Tidak kiralah bumiputera, Cina, India dan Orang Asli, kesemuanya akan diberi pembelaan sewajarnya oleh kerajaan.

Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina telah membangkitkan keperluan mengubah pemikiran supaya ada keinginan keluar dari belenggu kemiskinan. Memanglah salah satu perkara yang kita hadapi ialah sikap kita yang kadang-kadang ini membantutkan usaha untuk menangani usaha kemiskinan. Oleh itu, perlu juga dilihat bukan sahaja kepada bantuan kewangan, pinjaman, latihan kemahiran dan lain-lain tetapi perubahan minda juga kita bersetuju perlu diberi penekanan.

Seterusnya, Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Datuk Donald Peter Mojuntin, Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing membangkitkan isu kemiskinan di Sabah dan Sarawak. Kedua-dua Yang Berhormat tersebut ingin diberi perhatian yang lebih. Saya ingin memberi jaminan bahawa ini adalah antara hasrat kita dalam RMKe-12.

Seterusnya saya pergi kepada beberapa pertanyaan berkaitan juga dengan kemiskinan yang dibangkitkan sekali lagi oleh Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman, Yang Berhormat Senator Tuan Aklan a/l Ehtook, Yang Berhormat Senator Puan Susan Chemerai Anding. Saya hendak tekankan bahawa kerajaan untuk memastikan bahawa usaha menangani kemiskinan dapat dicapai, maka Unit Kemiskinan akan ditubuhkan di Unit Perancang Ekonomi khusus untuk memastikan kesemua program yang dirancang untuk mengurangkan dan membasmi kemiskinan tegar akan dapat dicapai.

Berkaitan dengan sistem pangkalan data bersepadu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Tuan Aklan a/l Ehtook, Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman dan Yang Berhormat Senator Tuan Seruandi, saya ingin memaklumkan bahawa memang ini sedang dalam perancangan. Sekarang ini kita banyak menggunakan eKasih yang dibangunkan oleh ICU. Ada juga *database* daripada kementerian lain, umpamanya dari Jabatan Kebajikan Masyarakat. Akan tetapi dalam tempoh kira-kira sebulan lagi, sistem pangkalan data bersepadu akan dibangunkan yang akan menghimpunkan kesemua bantuan daripada kesemua jabatan persekutuan. Selepas itu kita akan pergi pula kepada bantuan-bantuan yang diberikan oleh kerajaan negeri dan juga NGO.

Cadangan telah diutarakan mengenai pendapatan garis kemiskinan supaya dikaji semula. Cadangan dikemukakan oleh Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina, Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina, Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin, Yang Berhormat Senator Tuan Seruandi dan Yang Berhormat Senator Datuk Mohan. Ini antara Ahli Yang Berhormat yang mencadangkan supaya Pendapatan Garis Kemiskinan atau PGK ataupun PLI, dalam bahasa Inggeris, dikaji semula. Saya ingin memaklumkan bahawa memang kerajaan akan mengkaji semula Pendapatan Garis Kemiskinan ini pada penghujung tahun hadapan.

Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas bertanya tentang sasaran pemilikan ekuiti bumiputera korporat yang masih belum tercapai. Memang tahun 2019- cuma 17.2 peratus berbanding sasaran 30 peratus. Usaha-usaha lebih gigih perlu dilakukan. *Insyallah*, kita akan laksanakannya. Ini ada kaitan juga dengan dasar kerajaan untuk membenarkan pelaburan dalam bidang perubatan dimiliki seratus peratus oleh warga asing. Ini sudah pasti telah memberi kesan kepada pemilikan ekuiti kaum lain.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Dengan izin, Tuan Yang di-Pertua. Boleh saya minta penjelasan sedikit? Tadi Yang Berhormat Menteri- soalan saya dalam ingatan saya, sejak RMKe-8 atau RMKe-9, 30 peratus ekuiti untuk bumiputera. Sekarang sudah RMKe-12. Kenapakah tidak boleh dicapai? Adakah tidak ada *enforcement* atau itu cuma atas *paper*, kertas sahaja? Mesti ada sebab. Saya memang sokong bumiputera majoriti mesti 30 peratus. Saya sokong sebab kalau majoriti senang, minoriti pun senang. Itu sahaja.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Dato' Kesavadas. Dasar ini diperkenalkan pada tahun 1971 apabila bumiputera cuma memiliki kira-kira dua peratus sahaja daripada ekuiti korporat. Rancangannya 20 tahun selepas itu ialah dua peratus sampai 30 peratus. Sebenarnya tak tercapai.

Saya ingin maklumkan di Dewan ini bahawa paling tinggi pada tahun 2011 apabila ia naik kepada 23 peratus. Kali ini tahun 2019 ialah 17.2 peratus. Jadi, ia ada turun naik. Paling tinggi ialah 23 peratus.

Memang menjadi hasrat kerajaan untuk terus meningkatkan ekuiti ini. Pelbagai usaha telah diadakan termasuklah penubuhan ASB umpamanya, Amanah Saham Berhad. Ini merupakan platform di mana bumiputera boleh melabur dengan menyimpan dalam badan tersebut. Tabung Haji juga ada pelaburan bumiputera. Lembaga Tabung Angkatan Tentera antaranya.

Jadi, pelbagai usaha telah dilakukan. Benar, tidak tercapai. Kita sudah juga ada program untuk memberi saham khas kepada bumiputera melalui Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri. Pendek kata, pelbagai usaha. Ada juga kontrak-kontrak yang dirizabkan untuk bumiputera oleh Kementerian Kewangan. Ada juga projek-projek penswastaan yang dikhususkan untuk bumiputera. Malangnya, ia belum berjaya. Sebabnya pelbagai. Antaranya, oleh sebab sikap mungkin bumiputera sendiri ada yang diberi peluang tetapi tidak mengekalkan peluang tersebut.

Kedua ialah kita perlu tingkatkan keberkesanan usaha-usaha untuk meningkatkan keusahawanan di kalangan bumiputera.

Ketiga, ia ada kaitan dengan pendapatan. Kalau pendapatan kita rendah, macam mana boleh menabung, macam mana boleh melabur? Oleh sebab kalau tengok, pendapatan isi rumah bumiputera rendah berbanding kaum lain. Apabila pendapatan purata isi rumah rendah maka simpanannya kurang, hendak melabur pun kurang.

■1820

Jadi salah satu cara ialah untuk meningkatkan pendapatan. Untuk meningkatkan pendapatan, kena ada kerja yang mampu memberi pulangan ataupun gaji yang lebih tinggi. Untuk mendapat gaji yang lebih tinggi, perlu ada latihan yang baik, perlu pendidikan yang tinggi. Jadi salah satu pendekatan kita ialah terus memperhebatkan, memperkasakan bumiputera dalam bidang pendidikan. Itu sedikit penjelasan daripada saya. Terima kasih Yang Berhormat.

Seterusnya, Yang Berhormat Senator Tuan Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad bercakap tentang pencapaian boleh guna tenaga profesional bumiputera. Umumnya, kita telah mencapai banyak kejayaan juga. Apa yang belum tercapai lagi ialah bidang profesional akauntan. Sekarang ini kira-kira sembilan peratus. Begitu juga dalam bidang arkitek ataupun juru arkitek, sekarang ini cuma 41 peratus. Akan tetapi bidang doktor ataupun *engineer* umpamanya, pencapaian Bumiputera sudah pun melebihi 50 peratus dan yang belum tercapai sepenuhnya khususnya dalam bidang akauntan-*accounting*.

Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman bin Aziz mencadangkan supaya FELDA menggabungkan tanah-tanah dan peneroka menjadi pemegang saham. Yang Berhormat Senator Dato' Wira Othman pun faham tentang FELDA dan ada juga kawasan FELDA di Kedah. Ini telah beberapa kali cadangan ini dikemukakan tetapi kebanyakan peneroka tidak bersetuju dengan cadangan ini. Mereka berpendapat lebih baik mereka sendiri usahakan tanah yang dikurniakan oleh kerajaan. Mereka tidak mahu sistem pegangan saham diperkenalkan. Ini merupakan kehendak peneroka sendiri.

Akhir sekali, Petronas. Yang Berhormat Senator Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip telah membangkitkan desas-desus pelantikan warganegara asing sebagai Ahli Lembaga Pengarah PETRONAS. Saya ingin memaklumkan bahawa PETRONAS mempunyai sembilan orang Ahli Lembaga Pengarah. Daripada pengerusinya sampailah Ahli Lembaga Pengarahnya, kesemuanya merupakan rakyat Malaysia. Jadi desas-desus yang didengar oleh Yang Berhormat Senator Tuan Muhamad Zahid itu adalah tidak tepat ya.

Tuan Yang di-Pertua, itu sahaja penjelasan yang saya mampu berikan. Seperti saya katakan tadi, kebanyakan perkara telah disentuh oleh Yang Berhormat Menteri dan Yang Berhormat Timbalan Menteri. Saya cuma huraikan perkara-perkara yang mungkin belum lagi diberi pencerahan oleh kementerian-kementerian berkenaan.

Terima kasih saya ucapkan kepada semua Ahli Yang Berhormat. Bagi pihak Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, saya ingin menyatakan sekali lagi bahawa Yang Amat Berhormat Perdana Menteri amat berterima kasih atas sanjungan yang diberikan. Kehadiran sendiri Yang Amat Berhormat untuk membentangkan usul Rancangan Malaysia Kedua Belas.

Saya bagi pihak EPU khususnya Ketua Pengarah, Timbalan Ketua Pengarah dan para pegawai mengucapkan terima kasih atas segala sokongan yang diberikan dan atas segala cadangan yang telah diberikan. *Insyallah*, dalam kita memantau pelaksanaan RMKe-12 ini, kita mengambil kira pandangan daripada Ahli-ahli Yang Berhormat.

Jika Ahli-ahli Yang Berhormat ingin diadakan libat urus khusus dengan Ahli-ahli Yang Berhormat, *insya-Allah* kita akan adakan libat urus khusus untuk membincangkan hal-hal berkaitan dengan pelaksanaan RMKe-12.

Akhir sekali, saya ingin memaklumkan bahawa bila bajet dibentangkan pada 29 Oktober akan datang, barulah kita tahu tentang peruntukan pembangunan tahun depan. Jadi untuk makluman Yang Berhormat, belum lagi dimuktamadkan. Jumaat akan datang barulah kita dapat tahu berapa yang akan diperuntukkan untuk pembangunan dan juga untuk hal-hal lain bila Yang Berhormat Menteri Kewangan bentangkan Belanjawan satu minggu, lapan hari daripada sekarang.

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Ahli-ahli Yang Berhormat. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh...* [Tepuk]

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri Dato' Sri Mustapa bin Mohamed, Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Ekonomi) atas penggulangan perbincangan Rancangan Malaysia Kedua Belas.

Ahli-ahli Yang Berhormat, di sini juga saya ingin merakamkan terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri, Datuk Halimah binti Mohamed Sadique yang sentiasa berada di dalam Dewan setiap hari sehingga akhir untuk bersama-sama dengan kita... [Tepuk]

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Memang betul.

Timbalan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis bagi diputuskan. Masalahnya ialah usul Rancangan Malaysia Kedua Belas yang dikemukakan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri hendaklah dipersetujui.

[Usul dikemukakan bagi diputuskan; dan disetujui]

Timbalan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, Mesyuarat Dewan hari ini ditangguhkan sehingga jam 10 pagi hari Isnin, 25 Oktober 2021. Sekian, terima kasih.

[Dewan ditangguhkan pada pukul 6.25 petang]